

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

ARAP BASININDA EŞDİZİMSEL İFADELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Şehide CENGİZ ARSLAN

Danışman

Doç. Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ

05-2019
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Doç.Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ danışmanlığında Şehide CENGİZ ARSLAN tarafından hazırlanan "Arap Basınında Eşdizimsel İfadeler" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

02/05/2019

(İmza)

[Doç.Dr.Abdussamed YEŞİLDAĞ] (Başkan) .....

[İmza]

[Doç. Dr. Osman DÜZGÜN] .....

[İmza]

[Dr.Öğr.Üyesi Ahmed İsmail HASANALİ] .....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../20..

(Ünvan, Adı Soyadı)

Enstitü Müdürü

Kişisel Kabul Sayfası

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Arap Basınında Eşdizimsel İfadeler adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

02/05/2019

Şehide CENGİZ ARSLAN

İmza

ÖN SÖZ

Eşdizimler, dilin anahtar yapılarıdır. Eşdizimleri bilmek veya eşdizimlere yönelik farkındalığa sahip olmak, dilin öğreniminde, öğretiminde, etkin olarak kullanılmasında ve çeviri faaliyetlerinde bize önemli kapılar açmaktadır.

Daha önce eşdizim konusunu farklı yönleriyle ele alan çalışmalar yapılmıştır. Ülkemizde bu alanda yapılmış çalışmaları şu şekilde sıralamak mümkündür:

A- Yayımlanmış Kitaplar:

Hakkı Suçin, Öteki Dilde Var Olmak, Multilingual, İstanbul, 2007

B- Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri:

Senem Soyer, Arapça- Türkçe Çevirilerde Sözcük ve Kalıplaşmış İfadeler Düzeyinde Eşdizimlilik Sorunları ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006

Bülent Özkan, Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği, Doktora Tezi, Adana, 2007

Şeyma Gülsüm Önder, Arap Dilinde Eşdizim, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014

Meltem Ayabakan, Türkçe Sözlük'te, Eşdizimli Öğelerin Sunumu ve Görünümleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015

Neticeyi Tayyibe Eken, Anlatı Metinlerinde Sözcük Birliktelikleri: Türkçe Üzerine Eğitim- Öğretim Ortamları Hedefli Gözlemler, Doktora Tezi, Ankara, 2015

Özlem Aksu Kurtoğlu, Türkçede Ad-Eylem Eşdizimliliği İçin İstatistiksel ve Anlamsal Ölçütler Temelinde Derlem- Çıkışlı Bir Ulamlama, Doktora Tezi, Ankara, 2015

Muhammet Kurt, Arapça Yazılı Basında Yer Alan Spor Metinlerindeki Eşdizimsel İfadelerin Sınıflandırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016

Neticeyi Tayyibe Eken, Eşdizimlerin Saptanmasına ve Betimlenmesine Yönelik Kuram ve Yaklaşımlar, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2016, Sayı: 33, s. 28-47

C- Akademik Dergilerde Yayımlanmış Makaleler:

Bülent Özkan, Türkçenin Öğretiminde Sıfatların Eşdizim Sözlüğü –Yöntem ve Uygulama-, e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2010, Cilt:1, Sayı: 2, s.51-65

Sevil Altıkulaçoğlu, Yabancı Dil Sınıflarında Eşdizimli Sözcük Öğretimi ve Anadilin Rolü, Dil Dergisi, 2010, Sayı:148, s.37-52

Nuh Doğan, Türkçe Sözlük'te Fiisel Eşdizimlilik, Gazi Türkiyat, 2015, Sayı:17, s. 67-84

Mustafa Samet Kumanlı, Türkçe Sözlük'te Eşdizimliliklerin Gösterilişi, Gazi Türkiyat, 2016, Sayı: 18, s. 195-204

Senem Kumova Metin, Bahar Karaoğlu, Türkiye Türkçesinde Eşdizimlerin İstatistiksel Yöntemle Belirlenmesi, Bilig, 2016, Sayı:78, s.253-286

Seçil Hirik, İstemsel Eşdizimlilik ve Kiplik İlişkisi: Tahmin Kiplikleri Örneği, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 2017, Sayı: 6/2, s.719-733

Bizse bu çalışmamızda her alana ait eşdizimleri barındırması ve geniş kitlelerce ulaşılabilmesi açısından dil öğreniminde ve öğretiminde önemli bir kaynak niteliği taşıyan basın Arapçası özelinde eşdizimler konusunu ele aldık.

“Arap Basınında Eşdizimsel İfadeler” adlı bu çalışma, eşdizimleri teorik ve uygulamalı olarak ele alan bir araştırma niteliğindedir. Araştırmada eşdizimler pek çok açıdan incelenerek, yer yer tercüme tekniklerine de değinilerek Arap basınından derlenmiş güncel haberlerle örneklendirilmiştir.

Tez giriş bölümü dâhil dört bölümden oluşmaktadır.

Tezin giriş bölümünde, dilin felsefik ve dilbilimsel tanımlarına yer verilmiş, dil türleri sıralandıktan sonra yazı dilinin ve konuşma dilinin özellikleri sıralanmış ve

basın dili açıklanarak, basın dilinin, dil üzerindeki etkileri Arapça özelinde izah edilmiştir.

Tezin birinci bölümünde, eşdizimin kavramsal çerçevesi çizilerek, eşdizimlerle ilgili batılı ve Arap dilbilimcilerin yaklaşımları incelenmiştir. Eşdizimsel aralık kavramı örnekler yardımıyla açıklanmıştır. Eşdizimlerin dildeki önemi üzerinde durularak, eşdizimlerin basın metinlerindeki sık kullanımı bir basın metniyle örneklendirilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde, eşdizimler, yapısal olarak ele alınmış ve eşdizimler türlerine göre tek tek açıklanarak ilgili türe ait örneklere yer verilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde, eşdizimler, Arap basınından seçilen, farklı alanlara ait metinler üzerinde gösterilmiş, eşdizim listeleri çıkarılarak, metinlerin örnek çevirilerine yer verilmiştir.

Tezimin başından beri benden yardımını esirgemeyen, bıkmadan usanmadan bana yol gösteren, her kapısını çaldığımda beni geri çevirmeyen değerli hocam, danışmanım Doç. Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ'a, eşdizimlerle ilgili engin tecrübesini ve birikimini bana hiç düşünmeden sunan değerli hocam, Öğr. Gör. Enes BALI'ya, her yardım istediğimde bana elinden gelen her türlü yardımı yapan, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmed İsmail HASANALİ'ye, her zaman desteklerini ve sevgilerini yüreğimin en derininde hissettiğim, üzerimde büyük emekleri olan biricik aileme, akademik çalışmalarında ve tüm hayatımda en büyük destekçim ve yardımcım olan sevgili eşime, çok teşekkür ederim.

Şehide CENGİZ ARSLAN

Kırıkkale, 2019

ÖZET

“Arap Basınında Eşdizimsel İfadeler” adlı bu çalışmanın amacı, dilde önemli bir yere sahip olan eşdizimsel ifadelerin, basın özelinde ele alınarak, dil öğrenimi, dil öğretimi ve çeviri faaliyetleri gibi alanlarda, eşdizimsel yapılarla ilgili farkındalığın oluşmasını sağlamak ve basın metinlerinden derlenen örneklerle gerekli alt yapının oluşturulmasına katkıda bulunmaktır.

Tezde, dil ve basın dili ile ilgili dilbilimsel açıklamalar yapıldıktan sonra, eşdizim konusuna dair çeşitli yaklaşımlar ele alınarak analiz edilmiş ve eşdizimlerin önemi belirtilmiştir. Eşdizim türleri tek tek örneklerle ele alınmış ve gerekli açıklamalarla desteklenmiştir. Ayrıca eşdizimlerle ilgili verilen bilgilerin pekiştirilmesi ve somut örneklerle ortaya konması amacıyla eşdizimler, siyaset, ekonomi, sağlık ve spor alanlarından seçilen haber metinleri üzerinde gösterilerek, eşdizim listeleri oluşturulmuş haber metinlerinin örnek çevirilerine yer verilmiştir. Bu sayede eşdizimlerin bağlam içinde görülmesi ve eşdizim bilgisinin artması amaçlanmıştır. Basın metinlerindeki eşdizimlerin çevirilerinde izlenebilecek yöntemler uygulamalı olarak gösterilmiştir. Toplanan veriler gramer yapıları ve çeviri teknikleri açısından analiz edilmiştir.

Bu araştırma sonucunda, eşdizimlerin, genel olarak dilde, özel olarak basın dilinde oldukça sık kullanıldığı ve bu sözcük gruplarıyla ilgili gereken farkındalık oluşmadığında dilin öğrenilmesinde, öğretilmesinde, anlama ve anlamlandırma süreçlerinde büyük sorunlarla karşılaşılacağı görülmüştür. Bunun yanı sıra diller arası bir faaliyet olan çeviride, hedef dilden kaynak dile aktarım yapılırken eşdizimlerin eşdeğerlikleri dikkate alınmadan çeviri yapıldığında ortaya çıkan çeviri metninin anlamsız ve eksik olacağı vurgulanması gereken önemli bir konudur.

Anahtar kelimeler: Dil, Basın Dili, Eşdizim, Haber Metinleri, Çeviri

ABSTRACT

The aim of this research entitled “Collocational Expressions in Arabic Press” is to raise awareness about collocational structures and contribute to the formation of an essential framework for the fields including language learning and teaching with the examples collected from media texts.

To this end, first linguistic explanations regarding the press language are given in the study. Then, different approaches to collocations are analyzed and the importance of collocations is highlighted. Types of collocations are analyzed with distinctive examples and these are supplemented with essential explanations. Furthermore, in order to support the information about collocations, collocations are shown in news texts that are selected from the text corpora of politics, economy, health and sport. Building upon these corpora, collocation lists are created, and example translation of news texts are given. Hence, it is aimed that collocations can be seen within the context and knowledge about collocations can be increased. Methods for translating the collocations in press texts are demonstrated in practice. Data obtained were analyzed in terms of grammatical structures and translation techniques.

According to the result of this study, it is seen that collocations are frequently used in a language and especially in press language. Furthermore, it is found out that significant problems may arise in learning or teaching a language or in understanding or reasoning processes if there is not enough awareness about these phrases. In addition, it is important to highlight the fact that a translation product will be meaningless and deficient if the equivalents of these collocations are not taken into consideration during translation process which is known as an inter-lingual activity.

Key words: Language, Press Language, Collocation, News Text, Translation

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	12
Tablo 2	16
Tablo 3	17
Tablo 4	19
Tablo 5	24
Tablo 6	25
Tablo 7	26
Tablo 8	26
Tablo 9	26
Tablo 10	28
Tablo 11	29
Tablo 12	29
Tablo 13	30
Tablo 14	30
Tablo 15	30
Tablo 16	31
Tablo 17	31
Tablo 18	32
Tablo 19	32
Tablo 20	32
Tablo 21	33
Tablo 22	34
Tablo 23	34
Tablo 24	35
Tablo 25	35
Tablo 26	45

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1	47
Şekil 2	49
Şekil 3	50
Şekil 4	52
Şekil 5	53
Şekil 6	56
Şekil 7	58
Şekil 9	62
Şekil 12	67
Şekil 13	68
Şekil 14	70
Şekil 15	72
Şekil 17	75
Şekil 18	76
Şekil 19	78
Şekil 20	79

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
c.	Cilt
s.	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
vs.	Vesaire

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
TABLO LİSTESİ.....	VI
ŞEKİL LİSTESİ.....	VII
KISALTMALAR	VIII

GİRİŞ

DİL VE BASIN

1.Dil Nedir?	1
1.2.Basın dili.....	5
1.2.1. Basın Arapçası ve Arapçaya Etkileri	7

BİRİNCİ BÖLÜM

EŞDİZİMİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1.Eşdizim.....	9
1.2.Eşdizimsel Aralık (المدى التصاحبي - collocational range)	15
1.3.Eşdizimsel İfadelerin Önemi	18
1.3.1.Arap Basımında Eşdizimsel İfadeler	20

İKİNCİ BÖLÜM

EŞDİZİMLERİN YAPISAL VE ANLAMSAL ÖZELLİKLERİ

2.1.Yapı Bakımından Eşdizimler	23
2.1.1. Serbest Eşdizimler (التصاحب الحر)	23
2.1.2. Sınırlı Eşdizimler (التصاحب المنتظم)	25

2.1.3.Bağımlı Eşdizimler (التصاحب المحدد).....	26
2.2.Sözcük Dizilişleri Bakımından Eşdizimler	27
2.2.1.İsim+Sıfat Eşdizimleri(اسم+صفة).....	28
2.2.2.İsim+İsim Eşdizimleri (İsim Tamlaması) (مضاف+مضاف إليه).....	29
2.2.3.İsim+ve+İsim Eşdizimleri (اسم+و+اسم).....	30
2.2.4.Fiil+İsimEşdizimleri(اسم+فعل).....	31
2.2.5.Fiil+ İsim Eşdizimleri (فعل+فاعل).....	31
2.2.6.Fiil+Zarf Eşdizimleri (فعل+حال).....	32
2.2.7.Zincirleme Tamlamalardan Oluşan Eşdizimler	32
2.2.8.Cümlelerin Tamamından Oluşan Eşdizimler	32
2.3.Harfi Cerlerden Oluşan Eşdizimler	33
2.3.1. Fiil+ Harfi Cer Eşdizimleri (فعل+حرف جر).....	33
2.3.2.Fiil+Harfi Cer+ İsim Eşdizimleri(اسم+حرف جر+فعل).....	34
2.3.3.Fiil+İsim+ Harfi Cer Eşdizimleri(فعل+اسم+حرف جر).....	35
2.3.4.İsim+Harfi Cer+İsim Eşdizimleri(اسم+حرف جر+اسم).....	35
2.4.İşlevleri Bakımından Eşdizimler	36
2.4.1.Kültürel Eşdizimler	36
2.4.2. Alışılmamış Bağdaştırmalar Yoluyla Oluşturulan Eşdizimler.....	38
2.4.3. Kullanımsal Değişmeye Bağlı Eşdizimler	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAP BASININDAN METİNLERLE EŞDİZİMLER VE ÇEVİRİLERİ

3.1.Siyaset.....	46
3.1.1.حكومة كولومبيا الجديدة تعيد النظر بقرار الاعتراف بفلسطين (Yeni Kolombiya Hükümeti Filistin'i Tanıma Kararını Gözden Geçirecek)	47
3.1.2.جثة خاشقجي المقطعة قد تكون أذيتت بالأسيد(Türkiye, Kaşıkçının Parçalanmış Cesedi Asitle Eritilmiş Olabilir).....	48
3.1.3.قتلى وجرحى في إطلاق نار عشوائي بولاية فلوريدا(Amerika Birleşik Devletlerinin Florida Eyaletinde Rastgele Açılan Ateş Ölümlere ve Yaralanmalara Yol Açtı)..	50
3.1.4.الدفاع عن النفس(Meşru Müdafa)	51
3.1.5.تحطم طائرتين عسكريتين سودانيتين اصطدمتا أثناء هبوطهما(Sudan'a Ait İki Askeri Uçak İniş Sırasında Çarpışarak Parçalandı)	53

3.2. Ekonomi	55
3.2.1. أردوغان: أمريكا تحاول طعننا في الظهر (Erdoğan: Amerika Bizi Sırtımızdan Bıçaklamaya Çalışıyor)	55
3.2.2. السودان يشترط معايير جديدة للاستثمار الأجنبي. (Sudandan Yabancı Yatırımcılara Yeni Kriterlerler)	57
3.2.3. Netflix (Netflix 2018'in تحقق صافي أرباح بنحو 420 مليون دولار في الربع الثالث 2018 Üçüncü Çeyreğinde Yaklaşık 420 Milyon Dolarlık Net Kar Elde Etti)	59
3.2.4. التضخم يرتفع في منطقة اليورو مع ثبات معدلات البطالة (Euro Bölgesinde İşsizlik Oranları Sabit Kalırken, Enflasyon Arttı)	61
3.2.5. عملية اعتقال تهوي بأسهام 3 شركات سيارات (Tutuklama Üç Otomobil Şirketinin Hisselerini Aşağı Çekti)	62
3.3. Sağlık	64
3.3.1. تناول الأسماك مرتين أسبوعيا يحد من إصابة الأطفال بالربو. (Haftada İki Kez Balık Yemek Çocukların Astıma Yakalanma Riskini Azaltıyor)	64
3.3.2. هكذا تؤثر الوجبات السريعة على جهازك المناعي. (Fastfood Gıdalar Bağışıklık Sistemini Böyle Etkiliyor)	66
3.3.3. حتى المعدلات المنخفضة من تلوث الهواء تضر بالقلب (Hava Kirliliği Az Olsa Bile Kalbe Zarar Veriyor)	68
3.3.4. قلق مدمر (Toksik Stres)	69
3.3.5. لقاح الإنفلونزا... وقاية موسمية (Grip Aşısı ve Mevsimsel Koruma)	71
3.4. Spor	73
3.4.1. الإعلام التونسي يتهم الحكم الجزائري بالتواطؤ. (Tunus Basını Hakemi Dolap Çevirmekle Suçladı)	73
3.4.2. تغريم سيرينا وليامز (Serena Williams'a Ceza)	74
3.4.3. روكيتس واريورز يهزم ووريورز بنهائي الغرب (Rockets Warriors'u Batı Finalinde Yendi) ..	76
3.4.4. اشتباكات عنيفة على الحلبة بعد فوز نور محمدوف على ماكغريغور في أكبر نزال للوزن الخفيف (Nurmuhammedov'un Hafif Sikletteki En Büyük Dövüşte Kazandığı Galibiyetin Ardından Ringde Şiddetli Kavga)	77
3.4.5. برشلونة يُغرق "الغواصات الصفراء" ويستعيد القمة (Barselona "Sarı Deniz Altı"nı Batırarak Zirveyi Yeniden Ele Geçirdi)	78
KAYNAKÇA	82
BASIN ARAPÇASI EŞDİZİM SÖZLÜĞÜ	88

1.Siyaset Haberlerinden Derlenen Eşdizimler.....	88
2.Ekonomi Haberlerinden Derlenen Eşdizimler	95
3.Sağlık Haberlerinden Derlenen Eşdizimler	97
4.Spor Haberlerinden Derlenen Eşdizimler	99

GİRİŞ

DİL VE BASIN

1.Dil Nedir?

İnsanlar arasındaki iletişimin temel unsuru olan dil, dilbilimciler tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlar dilin farklı özelliklerine vurgu yapması ve dilin çok yönlü yapısını ortaya koyması açısından oldukça önemlidir. Saussure dili bir kâğıda benzetmektedir. Kâğıdın ön yüzü düşünceyi, arka yüzü ise sesi simgeler. Ön yüzü kesilen kâğıdın, arka yüzü de kesilmiş olur. Dil ve düşünce arasındaki ilişki de böyledir, dil ve düşünce birbirinden ayrılamaz. (Saussure, 1998, s. 169). Saussure, bu benzetmede dil ve düşünce birlikteliğine dikkat çekmektedir. Bu yönüyle ele alındığında dil, düşüncesin dışı vurumudur. İnsan düşüncelerini dille ifade eder ve ifade etmek istediklerini de dilsel öğeler yardımıyla düşünür.

Kaplan “ *Dil ve kültür*” isimli eserinde Heidegger’in “dil insanın evidir” sözüne yer vermektedir (Kaplan, 2002, s. 133). Dilin insan için bir ev görevi görmesi benzetmesi anlamlı ve önemlidir. Çünkü ev insan için hem bir sığınak hem de bir düzen ifade etmektedir. Her kişinin evi, kendi dünyasından derin izler taşır, evin rengi, eşyalar, eşyaların ev içindeki düzeni ve daha pek çok öğe bize evin sahibini anlatır. İşte dilde insan için böyledir, kişinin konuşurken seçtiği kelimeler, konuşma üslubu, söylemleri hepsi o kişinin, kişisel, toplumsal ve kültürel yansımasıdır.

Modern Arap dilbilimcilerden Ahmet Muhtar Ömer’in Arapçaya çevirdiği “*Invitation to linguistics*” adlı eserinde Mario Pei, dilin, anlamlı dizgelerden oluşmuş en az iki kişiyi gerektiren bir sistem olduğunu söyler. Ona göre dil, özel ses dizgeleriyle ifade edilen belirli anlamlar üzerinde, konuşulduğu toplumun üyeleri

arasında önceden kabul görmüş bir sözleşmeye ve kelimelere dayanmaktadır. Toplum üyeleri tarafından kabul edilmiş dili tedavüldeki ortak para birimine benzetmektedir. (Pei, 1998, s. 40) Pei, dilin toplumsal bir sözleşme olduğu görüşünü vurgulamaktadır. Dilin anlamlı ve faydalı olması için daha net bir ifadeyle dili dil olarak ele alabilmemiz için en az iki kişi arasında konuşuluyor olması gerektiğini belirtmektedir. Bu haliyle kabul gören dili paraya benzetmesi, dilin kabul gördüğünde değerlendirileceğini bize ifade etmektedir.

Arap dilbilgini İbn Cinnî ise dili; her toplumun istek ve arzularını ifade ettikleri seslerden oluşmuş dizgeler olarak tanımlar (İbn Cinnî, 1952, s. c.1 s.33). İbn Cinnî, bu tanımında dilin toplumsal yönüne vurgu yapmaktadır. İbn Cinnî'nin bu tanımından yola çıkarak, dilin sessel dizgelerden meydana gelmiş toplumsal bir varlık olduğunu söyleyebiliriz.

Doğan Aksan ise dili şu şekilde açıklar: “dil, bilgiyi ileten, sınırsız birleşimlerden oluşmuş, istemli sembollerin kullanıldığı karmaşık bir iletişim sistemidir. Duygusal ve sosyal iletişimin en önemli parçasıdır. Dil bugün hala çözülememiş çok farklı nitelikleri olan bir varlıktır. Dili insan ve toplumdan ayrı düşünmek olanaksızdır, bilimden sanata, teknik konulardan kültüre bütün alanlarla doğrudan ilgisi bulunan ve tüm bunların oluşmasında etkin rol oynayan bir yapıdır” (Aksan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, 1998, s. 11). Aksan açıklamasında dilin iletişimsel ve toplumsal yönünü vurgulamaktadır. Dil toplumun aynasıdır. Dilin konuşulduğu toplumu anlamak için konuşulan dile bakmak ya da bir dili tam olarak anlamlandırmak için konuşulduğu toplumu tanımak kaçınılmaz bir gerekliliktir. Dilde konuşuldukları toplumların, inançlarının, geleneklerinin, kültürlerinin, gelişmişlik düzeylerinin ve yaşam biçimlerinin etkilerini yani toplumun izlerini her zaman görebilmekteyiz. Dil toplumun kültürel yaşamının bir yansımını sunmasının yanı sıra toplumsal değişim ve gelişimin de gerçekleşmesinde hem etken hem edilgen bir role sahiptir.

Berke Vardar, gerçeklik ve dil başlığı altında dili şöyle tanımlamaktadır; dil, konuşulduğu toplumda yaşayan bireylerin, duyduklarını, gözlemlerini, duygularını, isteklerini ve buyruklarını kısaca var olan ve düşlenen her şeyi belirtmenin yanı sıra gerçeğin kendine özgü bir görünüm almasını sağlar, gerçeği kendine göre çözümler, düzenler ve biçimlendirir. Bu açıdan ele aldığımızda dil, dünyayı yorumlamada

kullanılan bir yöntemdir (Vardar, Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri, 2001, s. 17). Tanımda dikkat çeken nokta dilin biçimlendirici işlevidir. Dil, konuşulduğu toplumun ve konuşan bireyin duygularını, düşüncelerini, hayatı algılayışını kısacası bireyin dünyasını biçimlendiren bir araç gibidir. Dilimin sınırları dünyanın sınırlarıdır (Wittgenstein, 1985, s. 127), diyen Ludwig Wittgenstein bu gerçeği en yalın biçimde ifade etmiştir.

Dille ilgili vurgulanması gereken bir diğer nokta dilin canlı bir yapı olduğudur. Bu yönüyle dil her türlü değişime ve gelişime açıktır. Dil, durağan değil devingendir. Değişen şartlar ve yaşanan gelişmeler ile birlikte dile sürekli yeni sözcükler eklenirken bazı sözcükler de zamana ve şartlara yenik düşerek unutulmaktadır. Bazı diller ömrünü tamamlayıp tarih sahnesinden çekilirken yeni diller ortaya çıkabilmektedir.

Dil geçmişten gelen birikimin, şu an var olan gelişimin ve gelecekte eklenecek yeniliklerin bütünüdür.

Dil, pek çok açıdan sınıflandırılmıştır, bu sınıflandırmalarda dilin yapısı, tarihi gelişimi, konuşulduğu zümre vb değişkenler etkili olmaktadır. Bu sınıflandırmaları şu şekilde sıralamak mümkündür;

“Alçak dil yahut aşağı dil, alt dil, amelî dil, ana dil, argo dili, arkaik dil, avam dili, basit dil, basın dili, bayağı dil, birlik dili, bölge dili, carî dil, çağdaş dil, çocuk dili, devlet dili, dış dil, din dili, diplomatik dil, divan dili, duygu dili, dünya dili, edebiyat dili, ergen dili, eski dil, ev dili, fakir dil, felsefe dili, gazete dili, gizli dil, halk dili, haber dili, hitabet dili, hukuk dili, ıslık dili, işaret dili, ilim dili, ilkel dil, kabile dili, karışık dil, klasik dil, konuşma dili, kültür dili, magazin dili, mahallî dil, matematik dili, medeniyet dili, meslek dili, millî dil, mizah dili, nesir dili, ortak dil, ölü dil, özel dil, resmî dil, saf dil, sahne dili, sanat dili, sokak dili, soyut dil, standart dil, şehir dili, şiir dili, tabî dil, teklifsiz dil, teknik dili, tiyatro dili, umumî dil, yabancı dil, yapma dil, yaşayan dil, yazı dili, yeni dil, yetişkin

dili yüksek dil, zengin dil, zihin dili, aydın dili, çerçi dili, diplomat dili, esnaf dili, gönül dili, hâl dili, hekim dili, tıp dili, izole dil, kal dili, kâtip dili, kitabî dil, yahut kitap dili, köylü dili, şehirli dili, tahtacı dili, tercüme dili, tıp dili, vasat dil...” (Özarslan, 2013, s. 254).

Biz bu çalışmamızda tüm bu türleri incelemek yerine tez konumuzla ilgili olan basın dilini ve basın dilinin ilişkili olduğu konuşma dilini ve yazı dilini açıklamakla yetineceğiz.

1.2.Basın dili

Bireyler, içinde buldukları çevreye ve toplumsal ayrışımara göre ortaya çıkmış farklı dil düzeylerini bazen istemli olarak bazen de mevcut durumun sonucu olarak kullanmaktadır (Vardar, Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, 2002, s. 76). Basın dili bu düzeyel kullanımlardan biridir. Basın dili dilsel özellikleri bakımından dil düzeyleri arası bir özellik gösterir. Basın dilinin, dil olgusu içerisinde yazı dili ile konuşma dili arasında kendine mahsus yeri ve işlevi vardır (Özarlan, 2013, s. 251).

Basın dilinde etkileri görülen konuşma dili TDK sözlüğünde, “günlük yaşayışta kullanılan ve yazı dilinden az çok farklarla ayrılmış bulunan dil”, olarak tanımlanmaktadır (Hazırlayan: Akalın, 2011, s. 1477). Konuşma dilinde kelime sayısı sınırlı, üslup basit ve dil yalındır. İç içe geçmiş cümleler, edebi betimlemeler kullanılmaz. Standart dilin dışına çıkılabilir, yerel ağızların kullanımı oldukça yaygındır. Konuşma dilinde, temel belirleyici konuşmacının kendisidir, konuşmacı, yetiştiği çevreye, bulunduğu konuma, sözcük hazinesine, dinleyiciye ve konuya göre konuşmasını şekillendirir. Konuşmacı, iletmek istediği mesajı direkt olarak muhatabına aktarır ve bu sayede geri bildirim alarak konuşmasına yön verir. Konuşma dilinde iletilmek istenen mesaj konuşmanın yanı sıra, mimikler, tonlamalar ve vurgularla desteklenebilir. Konuşma dilinin bir diğer özelliği anlık olmasıdır, bu durum zaman zaman hataların meydana gelmesine de zemin hazırlamaktadır.

Yazı dili, basit şekilde dilin yazıda kullanılan biçimi olarak tanımlanmaktadır (Hazırlayan: Akalın, 2011, s. 2560). Konuşma diliyle arasında farklar bulunan yazı dili, konuşma diline oranla daha geniş bir çerçeveye sahiptir. Kelime kapasitesi dilin söz varlığı oranında genişler, üslup yazının türüne göre değişim gösterse de konuşma diline oranla her zaman daha özenlidir. Standart dilin dışına çıkılamaz. Yazı dilinde uyulması gereken kurallar bellidir, dilbilgisi kurallarına, yazım ve noktalama kurallarına uyulması beklenir. Yazıda ki mesajın muhatabı birkaç yazı türünde belli olsa da (mektup gibi) daha çok belirsizdir. Yazı dilinin sınırları yazarın hayal gücü kadar geniştir. İletilmek istenen mesaj uzun düşünceler ve planlamalar sonucunda oluşturulmaktadır, yanlış yapma olasılığı konuşma diline göre azdır, yapılan hatalardaysa düzeltme imkânı bulunmaktadır.

Her iki dilin önemli özelliklerini kısaca belirttikten sonra basın dilinin, her iki düzeydeki dilden de bir takım özellikler taşısa da, yazı dilinin kurallarına tabi olduğunu söylemek gerekir (Özarslan, 2013, s. 255) .

Basın dilinin temel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Şerif & Neda, 2004, s. 38-42):

- 1) **Açıklık:** Basın dilinin en önemli özelliği olarak kabul edilebilir. Çünkü kapalı ve muğlâk ifadelerden oluşan bir mesaj muhatapta istek uyandırmayacaktır. Basının hedef kitlesinin oldukça geniş ve çeşitli olduğu göz önünde bulundurulduğunda ifadelerin anlaşılır ve açık olmasının mesajın alıcısına eksiksiz ulaşması açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir.
- 2) **Güncellik:** Basın çağın nabzını tutan en önemli iletişim aracıdır. Bu nedenle kullanmış olduğu ifadelerin ve konuların toplumsal yaşamdaki güncel gündemden kopmaması gerekmektedir. Ayrıca basının temel amaçlarından biri halkı gündemden haberdar etmektir, bu amacını yerine getirmek için basının ulusal ve uluslararası gelişmeleri yakından takip ederek halka sunması beklenmektedir.
- 3) **Hedef Kitleye Uygunluk:** Toplumdaki her birey basının hedef kitlesinin içinde yer almaktadır. Toplumlar çeşitli katmanlar oluşan heterojen yapılardır. Basının en zorlu görevlerinden biri de tüm bu katmanlara hitap edecek ortak bir seviye bulması zorunluluğudur. Bu sebeple basın dili, toplumun eğitim ve kültür düzeyinin orta noktasını bularak ona göre hitap dilini oluşturmaktadır.
- 4) **Kısa ve Öz Anlatım:** Basında yer alan her türlü araç belirli bir süre veya sayfa ile sınırlıdır. Bunun yanı sıra uzun uzadıya anlatılan olayların okuru sıkma olasılığı yüksektir. Bunun için basın dilinde anlatımın kısa ve öz olması gerekmektedir. Uzun olaylar, girift konular basın diliyle özet şekilde sunulmaktadır.
- 5) **İlgi Çekici Olma:** Basın, özellikle gazete dediğimizde ilk aklımıza gelen ve gözümüzde canlanan manşetlerdir, ya da bir haber bültenini açtığımızda ilk önemseydiğimiz haber başlıklarıdır. Bir gazeteyi elimize aldığımızda ya da bir haber sitesine girdiğimizde yaptığımız ilk iş manşetleri okumak olacaktır, daha sonra o manşetlerden dikkatimizi çekmeyi başaranları açıp okuruz. İşte bu sebeple basından iletmek istediği mesajı alıcıya en dikkat çekici haliyle sunması istenir.

6) **Dilin Kurallarına Uygunluk:** Basın dilinin, dilin dilbilgisi ve yazım kurallarına uygun olması gerekmektedir. Çünkü basın dilinde ortaya çıkan bir hata, yerleşerek dilde bozulmalara yol açacaktır.

Tüm bu özellikleri çoğaltmak elbette mümkündür. Ancak biz burada ana hatlarıyla basın dilinin özelliklerini açıklamakla yetindik. Zira konu üzerinde başka çalışmalar yapılacak kadar kapsamlıdır.

1.2.1. Basın Arapçası ve Arapçaya Etkileri

Dil, basın organları aracılığıyla dil kullanıcıları ve basın mensupları nezdinde büyük önem kazandı. Zira basın, mesajını alıcıya ulaştırmak için dile, dil de yaygınlaşmak ve gelişmek için basına ihtiyaç duymaktadır. Basının dille iç içe geçmiş hali, yeni bir dil sınıfının da doğmasına yol açmış ve “basın dili”, ortaya çıkmıştır. Basın diliyle ilgili Arapçada değişik tanımlamalar ve değişik adlandırmalar bulunmaktadır;

Basın dilini bazıları fasih ve ammicenin ortasında “üçüncü dil” olarak tanımlarken, bazıları, toplumsal gelişime ve Arapların bilgi seviyesine uyum sağlayan “modern fusha” tabirini kullanmaktadır. Bazılarıysa, kökleri eskiye dayanan ancak günün ihtiyaçlarına ve toplumsal şartlara uyum sağlayan “yeni Arapça” olarak adlandırmaktadır (Halvanî, 2015, s. 13).

Araplar yazı dilini üç sınıfa ayırmaktadır bunlar; standart dil, ilmi dil ve edebi dildir. Ancak 19.yy da basın Arapçasının ortaya çıkmasıyla birlikte bazı gazeteciler ve edebiyatçılar bu üç türe yeni bir tür ekleyerek bu türü “iş dili” veya “basın dili” olarak adlandırdılar. Bu tür, edebi dil, standart dil ve günlük dilin ortasında bir konumda bulunmaktadır (Şerif & Neda, 2004, s. 36).

Bu tanımlardan açıkça görülmektedir ki basın Arapçası, pek çok dilde olduğu gibi Arapçada da kendine özgü bir alan tahsis etmiştir. Basın Arapçası ile ilgili tanımlardan yola çıkarak bu dilin pek çok dil türünü barındıran zengin bir yapı olduğunu söyleyebiliriz. Basın dilinin üç ana kaynaktan beslendiğini söylemek yanlış olmaz. Bunlar;

1) **Fasih Arapça:** Basının dilinin temelini oluşturmaktadır. Kullandığı kelimeleri, dizimsel kuralları fasih Arapçadan almaktadır.

- 2) **Yabancı diller:** Küreselleşen dünya düzeniyle birlikte diller de birbirinden büyük oranda etkilenmiştir. Ulusal ve uluslararası tüm gelişmelerin nabzını tutan basın da yabancı dillerden gelen kimi unsurları millileştirse de zaman zaman aynı şekliyle kullanmaktadır.
- 3) **Lehçe:** Basın, tüm halka hitap etme zorunluluğunun bir sonucu olarak, zaman zaman halkın yabancı olduğu fasih kullanım yerine halk arasında yaygın kullanılan lehçe kelimeleri veya kalıpları fasih cümle ve kelime kalıplarına göre değiştirerek kimi zaman da hiç değiştirmeden kullanmaktadır (Abdulaziz, s. 11-12).

Farklı kaynaklardan beslenerek yeni bir yapı oluşturan basın dili, dil üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Basın dilinin, dil üzerinde birbirine zıt iki etkisi bulunmaktadır;

- 1) **Olumlu etkileri:** Arapçanın yayılmasına ve gelişmesine katkı sağlamaktadır. Farklı ülkelerde yaşayıp aynı dili konuşan insanlar arasında dil birliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bunlar basının dil üzerindeki olumlu etkileridir.
- 2) **Olumsuz etkileri:** Yerel ağızların fasih dile girmesine yol açması, yapılan dil hatalarının yayılarak dile yerleşmesi basının dil üzerindeki olumsuz etkileridir (Halvanî, 2015, s. 12).

Tüm bu etkiler dilin geleceği açısından hayati öneme sahiptir. Çünkü basın yoluyla dile giren bir hata, basının geniş kitleler tarafından takip edilmesi sonucunda zihinlere yerleşerek dilin geleceğini etkileyecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

EŞDİZİMİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1.Eşdizim

En az iki kelime birlikteliğinden oluşan eşdizim, İngilizcede “collocation”, Arapçada “المصاحبة” terimiyle ifade edilmekte ve dilbilimciler tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Eşdizimlerle ilgili yapılan tanımların farklılığının sebebinin, eşdizimlerin, dilbilimciler tarafından farklı yönleri dikkate alınarak incelenmesidir. Eşdizimsel ifadelerin incelenmesinde, iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar; sıklık temelli yaklaşım ve anlam temelli yaklaşımdır (Aktaran: Doğan, 2015, s. 71). Bu yaklaşımların öncüleri sayılan dilbilimcilerin yapmış olduğu tanımlara baktığımızda, eşdizimlerle ilgili yaklaşımlar ve tanımında ortaya çıkan farklılıklar daha iyi anlaşılacaktır.

Eşdizim (collocation) terimini, şu anki karşılığıyla ilk kez, “*Modes of Meaning*” adlı makalesinde 1951 yılında Firth kullanmıştır (Kumanlı, 2016, s. 196). Firth’e göre, eşdizim, “kelimeleri bir arada tutan ortaklıktır” (Aktaran: Suçin, 2007, s. 114). Firth bir kelimenin ancak birlikte kullanıldığı kelimelerle tam olarak anlam kazanacağını vurgulamaktadır (Aktaran: Doğan, 2015, s. 72). Firth’e göre eşdizimlilik, sözcüklerin bir arada bulunması değil, aynı zamanda aralarında oluşan karşılıklı beklenti düzenini de ortaya çıkarmaktadır. Aralarındaki karşılıklılığa dayalı olarak, eşdizimi oluşturan sözcüklerden biri, diğerinin ya da diğerlerinin tahmin edilmesini/çağrışımını mümkün hale getirmektedir (Eken, 2015, s. 31).

Firth’in öğrencilerinden Halliday ise eşdizimi, bir sözcüğün başka sözcüklerle kurduğu birliktelikler, dizimsel gruplar olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Çetinkaya, 2009, s. 198). Eşdizimlerin genellikle kalıplaşmış yapıda sözcük birleşimleri olduğunu vurgulayan Nesselhauf ise eşdizimi, belirli bir kullanım sıklığına sahip sözcüklerin belirli bir aralık içindeki birliktelikleri olarak ifade

etmektedir (Aktaran: N. Tayyibe Eken, 2016, s. 31). Tüm bu tanımlar sıklık temelli yaklaşımın öncü isimleri tarafından yapılmıştır.

Anlam temelli yaklaşım ise eşdizimlerin sadece kullanım sıklığına bağlı bir takım istatistik verilere dayanmasının yeterli olmadığı görüşünü ileri sürmektedir. Bu yaklaşıma göre, eşdizimleri oluşturan kelimeler arasında anlamsal temeller bulunmaktadır. Bu yaklaşımın en önemli temsilcileri Cowie ve Mel'çuk'tür (Doğan, 2015, s. 73).

Batılı dilbilimcilerin, yapmış olduğu bu tanımlarda, eşdizimsel ifadelerle ilgili üç noktaya vurgu yapıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki; eşdizimlerin, iki veya daha fazla kelimededen oluşan sözcük grupları olduğu; ikincisi bir araya gelen bu kelimelerin belirli bir kullanım sıklığına sahip olmaları gerektiği; üçüncüsüye, aralarında anlamsal bir bağlantı bulunduğudur.

Vurgulanılan bu noktalar eşdizimlerin saptanması açısından oldukça önemlidir.

Eşdizimlerin Arapçada nasıl tanımlandığı ve eşdizimsel ifadelerle ilgili yapılan çalışmaların hangi görüşler etrafında toplandığı konusu çalışmamızın önemli konularından birini teşkil etmektedir. Arap dilbilimciler ve dilciler tarafından ortaya konan tanımların ve terimleştirmelerin batılı dilbilimcilerden farklı olduğunu belirtmek gerekir.

İngilizcede “collocation” terimiyle ifade edilen eşdizim için Arapçada “المتلازمات” gibi çeşitli terimler kullanılmaktadır. En çok kabul gören terimlerden olan “المصاحبة” terimi, “صاحب” fiilinden türemiştir, eşlik etmek, birbirine bağlı olmak, arkadaşlık etmek gibi anlamlara gelmektedir (el-Yesûî, 2008, s. 416).

Biz de çalışmamızda “المصاحبة” terimini esas alacağız. “Collocation” teriminin Arapça karşılığı olarak “المصاحبة” terimini ilk kez kullanan Ahmed Ebu'l-Ferec olmuştur. Ahmed Ebu'l-Ferec eşdizimi, nahiv ve diğer dil kurallarına bağlı kalınmadan, bir cümle veya metinde bir araya gelmiş kelimelerin anlaşılmasını ve anlamlandırılmasını sağlayan, dilsel bir tür olarak tanımlamaktadır (Ebu'l-Ferec, 1966, s. 111). Ebu'l Ferec “*el-Me'âcimu'l-luğaviyye fî dav'i dirâsâti 'ilmi'l-luğati'l-hadîs*” adlı eserinde, sözlüklerde, kelimelerin eşdizimleriyle birlikte kullanılmasının

önemini vurgulayarak, sözlüklerin, kelimeleri eşdizimleriyle birlikte vermelerinin, anlama ve anlamlandırma sürecinde dilcilere ve dil kullanıcılarına büyük yardımları olacağını altını çizmektedir (Ebu'l-Ferec, 1966, s. 115).

Eşdizimsel ifadelerin Arap dilbilimciler ve Arap bilginleri tarafından fark edilmesi çok eski dönemlere rastlamaktadır. Ne var ki bu dönemde yapılmış olan çalışmalar eşdizimleri tam olarak karşılamaktan uzaktır. Ancak bu çalışmalar kelimelerin anlamsal bütünlüğüne, kullanım sıklığına ve aralarındaki bağlantıya dikkat çekmesi bakımından oldukça önemlidir. Klasik Arap bilginleri tarafından ortaya konan bu farkındalık eşdizimlerin terimleşme sürecinin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Eşdizimsel ifadelerle ilgili ilk farkındalığı, Sibeveyh'in ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Sibeveyh, bazı kelimelerin bazı kelimelerle kullanılmasının anlam açısından doğruluğuna, bazı kelimelerinse başka kelimelerle kullanılmasının anlamda oluşturduğu yanlışlığa dikkat çekmiş ve bunu “المستقيم الكذب” (doğru-yanlış) terimiyle adlandırmıştır. Sibeveyh, bu konuyu açıklarken “ حملت الجبل، ماء البحر ونحوه وشربت ماء البحر ” örneğini verir. Bu örnekteki “الجبل” ve “ماء البحر” kelimelerinin bu cümlede bir arada gelmesinin nahiv açısından doğru olsa da anlam bakımından yanlış olduğunu söylemektedir(Sibeveyh, 1988, s. 25-26, c.1). Yukarıdaki açıklamada Sibeveyh her kelimenin, tüm kelimeler ile bir araya gelemeyeceğine dikkat çekerek kelimelerin bağlamı göz önünde bulundurulmadan ve birliktelik unsurları sağlanmadan bir arada bulunmasının anlamda büyük yanlışlara yol açacağını vurgulamaktadır. Sibeveyh'in yapmış olduğu bu vurgu bir metni meydana getiren kelimelerin de incelenmeye tabi tutulması farkındalığını doğurmuştur.

Eşdizimsel ifadelerin varlığına dikkat çeken önemli âlimlerden biri de ünlü Arap bilginini Câhız'dır. Kur'an'ı Kerim'de bazı kelimelerin sürekli bir arada bulduklarını vurgulamış ve bu örnekleri “*el-Beyân ve't-tebyîn*” isimli eserinde sıralamıştır (Suçin, 2007, s. 115). Bu örneklerin tam olarak eşdizim olup olmadıkları tartışılabilir ancak Câhız kelimelerin bir arada görülme sıklığına dikkat çekerek eşdizimlerin belirlenmesinde temel yöntemlerden biri olan kullanım sıklığına dayalı yaklaşımı ortaya koymuştur. Bir arada bulunma sıklığını vurgulayan bu çalışma eşdizimlerin fark edilmesi noktasında oldukça önemlidir. Câhız'ın eserinde vermiş olduğu örnekler şunlardır (Câhız, 1998, s. 21,c.1):

Tablo 1

Namaz ve zekât	الصلاة والزكاة ¹
Açlık ve korku	الجوع والخوف ²
Arzu ve korku	الرغبة والرغبة ³
Muhacirler ve Ensar	المهاجرون والأنصار ⁴
Cinler ve insanlar	الجن والإنس ⁵

Câhız Kur'an'daki kelime birlikteliklerine dikkat çekse de bu birlikteliklere herhangi bir isim vermemiştir. Câhız, aynı eserinde kelimelerin bağlamına da vurgu yapmaktadır. Kur'an'ı Kerimde hep aynı bağlamda kullanılan kelimeleri sıralayarak bunların gelişi güzel kullanılmadıklarını ifade etmektedir.

Klasik Arap bilginleri eşdizimsel ifadeleri, eşanlamlılık ve zıt anlamlılık konusu çerçevesinde ele almışlar ve farklı terimlerle adlandırmışlardır. Klasik Arap dilcilerinden el-Müberred eşdizimsel ifadeleri “مطابقات” (uyumlu sözcük dizileri) terimiyle adlandırmıştır. (Suçin, 2007, s. 115)

Eşdizimsel ifadelerin ele alındığı klasik eserlerin başında “*Furûk'ul- lugaviyye*”ler gelmektedir. “Fark” kelimesinin çoğulu olan “Furûk” terimsel anlamıyla, Arapça kelimelerin anlam ve kullanım farklılıklarını ele alan eserlerin ortak adıdır (Demirayak, 2016, s. 291). Bu eserlerde müstakil olarak eşdizimler ele alınmasa da kelimelerin aralarındaki farkları ortaya koymak amacıyla kaleme alındığından eşdizimler de sık sık zikredilmiştir. Bu alana ait eserlerin başında el-Askerî'nin “*el-Furûku'l-Lugaviyye*” adlı eseri gelmektedir. Bu eserinde el-Askerî aynı anlama geldiği varsayılan kelimelerin aslında aralarında önemli anlamsal farkların bulunduğunu vurgulayarak bunları kelimeler üzerinden açıklamaktadır. Bu açıklamaları yaparken çoğu yerde o kelimenin eşdizimlerinden bazılarını da örnek olarak vermekte anlamı açıklamada eşdizimlerden faydalanmaktadır. *Sihhat* ve ‘*âfiyet*’ kelimeleri arasındaki farkı el-Askerî şu şekilde açıklar:

Sihhat (الصحة) ve ‘*âfiyet*’ (العافية) arasındaki fark: *Sihhat*

(الصحة) kelimesi, ‘*âfiyet*’ (العافية) kelimesine göre daha

¹Bakara 42-43,83, Nisa 162, Maide 12, Tevbe 18, Meryem 30-31, Hac 41

²Kureyş 3-4, Nahl 112, Bakara 155

³Enbiya 90

⁴Tevbe 100

⁵En'am 112, A'raf 38, İsrâ 89

geneldir. *Raculun sahihun* (رجل صحيح) (sağlıklı adam), *âletun sahihatun* (آلة صحيحة) (sağlam alet), bütün ve kırığı olmadığına ağaç için, *haşebetun sahihatun* (خشبة صحيحة) (sağlam ağaç) denilir ancak *haşebetun mu'âfâatun* (خشبة معافاة) (sağlıklı, afiyetli ağaç) denmez. Sıhhat mecaz olarakta, *sahhahtu'l-kavle* (صححت القول) (sözü düzelttim), *sahha li 'ala fulânin hakkun* (صح لي على فلان حق) (benim falanın üzerinde hakkım olduğu doğrudur) şeklinde kullanılır. Oysa bu bağlamda *'âfiyet* (العافية) kelimesi kullanılmaz (el-Askerî, s. 109).

Örnekleri incelediğimizde el-Askerî'nin, *sıhhat* ve *'âfiyet* kelimeleri arasındaki farkları ortaya koyarken sıhhat kelimesinin oluşturduğu eşdizimleri de listelediğini görmekteyiz. Ayrıca el-Askerî aynı anlama gelen iki kelimenin her durumda birbirini yerine kullanılamayacağı gerçeğinin altını çizerek, daha sonra değineceğimiz eşdizimsel aralık konusuyla ilgili önemli örnekler sunmaktadır. Bu açıdan “Furûk” kitapları eşdizimler için önemli kaynaklardır.

Eşdizim, klasik Arap dilbilimciler tarafından fark edilerek ele alınmış olsa da tam anlamıyla üzerinde çalışılmamış, modern dilbilimciler tarafından terimleşme süreci gerçekleştirilmiştir.

Modern Arap dilbilimcilerin, eşdizimi ne şekilde tanımladığına baktığımızda, bu tanımlarda da batılı dilbilimciler de olduğu gibi farklılıklar olduğu görülecektir. Tanımların farklı olmasının yanı sıra eşdizimin karşılığı olarak yukarıda saydığımız farklı terimlerin dilbilimciler tarafından benimsendiğini belirtmeliyiz.

Örneğin eşdizim konusunda önemli eserleri bulunan Hasan Gazala, eşdizimler için “*المتلازمات اللفظية*” terimini kullanmaktadır. “*المتلازمات*” kelimesini sarf yönünden ve sözcüksel anlamı bağlamında incelediğimizde “*لزم*” fiiliyle aynı kökten gelen “*تلازم*” fiilinden türemiş bir ismi fail olduğunu görmekteyiz. “*تلازم*” fiili, iki kişinin veya iki şeyin birbirine ayrılmaz şekilde bağlı olması olarak tanımlanmaktadır (Ömer, 2008, s. 2007). Gazala'nın seçmiş olduğu bu terim onun bize eşdizimsel ifadelerle ilgili benimsediği görüşle ilgili ipuçları vermektedir, nitekim Gazala, eşdizimi, iki veya daha fazla sözcüğün sürekli ve değişmez birlikteliği olarak

tanımlamaktadır. Bu sözcüklerin kullanıldıkları her bağlamda bir aradabulduklarını ve bir anlam ilişkisi içerisinde birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olduklarının altını çizerek, bu sözcüklerden birinin bir başka sözcükle yer değiştirmesinin dilin yapısına aykırı olacağını vurgulamaktadır (Gazala, 2004, s. 1). “*Dictionary of Collocation*” adlı eşdizim sözlüğünde ise eşdizimi, iki veya daha fazla sözcükten meydana gelen, dilde süreklilik arz eden, art arda gelen sözcüklerden oluşmuş belîğ ifadeler olarak tanımlamaktadır. Seçmiş olduğu terim ve eserlerinde geçen tanımlardan yola çıkarak Gazala’nın serbest eşdizimleri kabul etmediğini ve eşdizimler arasındaki ilişkiyi tamamen zorunlu kabul ettiğini söyleyebiliriz (Önder, 2014, s. 10).

Modern Arap dilbilimcilerden Temmam Hassân’sa eşdizimin karşılığı olarak “التضام” terimini seçmektedir. “التضام”, bir şeyin bir şeye eklenmesi, birleşmesi, birlik oluşturması gibi anlamlara gelmektedir (Komisyon, 1989, s. 776). التضام terimini eşdizim türünün genel adı olarak kullanan Hassân bu konunun iki şekilde incelenmesi gerektiği görüşündedir; Bunlardan ilki biçimsel incelemedir, eşdizimin bu türüne “التوارد” adını vermektedir, bu türde eşdizim, cümlenin kuruluş şekli bakımından incelenerek, Arap belagatının unsurlarından olan takdim- te’hir ve vasl-fasl gibi konuları ele alır, eşdizimsel yapıların bu türü daha çok üslup ve belagat araştırmalarının inceleme alanına girmektedir. İkincisi ise Hassân’ın dilbilgisel eşdizim olarak ele aldığı ve “الالتزام” adını verdiği dilbilgisel bütünlüğe dayalı eşdizimdir. Bu görüşe göre dilbilgisel, her hangi bir unsuru analiz edebilmek için onunla bir arada bulunması gereken diğer unsurunda incelenmesi gerekir, bu iki unsur birbirinden ayrı düşünülemez. Örneğin, her fiilin bir faili, her atfın bir matufu ve her muzafın bir muzafun ileyhi olması gerekmektedir. Muzafı tek başına ele aldığımızda anlam eksik kalacaktır. Her zaman bir arada bulunan bu terkipler zaman zaman gizli olarak da gelebilir, müstetir zamir buna örnektir. Dilbilgisel açıdan eşdizimleri ele alan Hassân, sözcüklerin ancak dilbilgisel konumları dikkate alınarak doğru anlamlandırılacağını savunur. Ona göre her sözcük oluşturduğu farklı terkiplerle değişik anlamlara bürünecektir (Hassân, 1994, s. 216-217).

Modern dilbilim alanında önemli çalışmaları bulunan dilbilimcilerden Mahmut Fehmi Hicazî de, eşdizimin karşılığı olarak “التضام” terimini kullanmaktadır. Hicazî’ye göre eşdizim, birden çok kelimenin sözdizimsel ilişki içerisindeki

bağlılığıdır. Hicazî eşdizimi açıklarken “الكروي” sözcüğünü örnek vererek bu sözcüğün “كروي الفلسفة”, “كروي علم اللغة”, gibi farklı sözcüklerle, farklı dizimler oluşturduğunda, anlamında meydana gelen değişime dikkat çekmektedir (Hicazî, s. 157).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak eşdizimin tanımını yapacak olursak, iki veya daha fazla sözcükten meydana gelen, belirli kullanım sıklığına ulaşmış, aralarında anlamsal ve dizgisel ilişki bulunan, kelime birliktelikleridir, diyebiliriz.

Yukarıdaki tanımlara baktığımızda eşdizimler konusunda genel bir yargının olmadığını görmekteyiz ancak eşdizimlerin kendilerine has bazı özellikleri olduğunu vurgulamak gerekir. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1) İki veya daha fazla sözcükten meydana gelirler.
- 2) Eşdizimler belirli kullanım sıklığına ulaşmıştır. Sık sık bir arada görülürler.
- 3) Eşdizimler bağlama bağımlıdır.
- 4) Bir araya gelişleri nedensizdir.
- 5) Bölündüğünde anlamsal bütünlüğünü kaybedecek blok yapılarıdır.

1.2.Eşdizimsel Aralık (المدى التصاحبي - collocational range)

Eşdizimler, bir dilde bir arada sıklıkla görülen sözcük birlikteliklerini ifade ettiği gibi aynı zamanda sözcüklerin hangi sözcüklerle birlikte bulunma eğilimi içinde olduğunu da göstermektedir. Örneğin, bilgisayar kelimesinin, klavye, ekran, bellek, donanım, hafıza, sistem gibi kelimelerle bir arada bulunma sıklığı fazla iken, güneş, çiçek, bal, su gibi kelimelerle bir arada bulunma eğilimi oldukça azdır. Bunun yanı sıra bazı sözcüklerin birliktelik oluşturabileceği sözcük sayısı oldukça fazlaysen bu bazı kelimelerin azdır.

Örneğin *hayat* kelimesinin oluşturduğu birliktelikler oldukça fazladır. Bunlardan bazıları; *hayat şartları*, *hayat arkadaşı*, *hayat bilgisi*, *hayata küsmek*, *bitkisel hayat*, *hayata atılmak*, *hayat vermek*, *aile hayatı*, *hayatını yaşamak*, *hayat standardı*, *sosyal hayat*, *hayata bağlanmak*, *hayata atılmak*, *hayata küsmek...* şeklinde sıralanabilir (Hazırlayan: Akalın, 2011, s. 1068-1069).

Hayat kelimesinin eşdizimsel aralığı oldukça geniştir. Pek çok kelimeyle birliktelik kurabilmektedir. Ancak *senet* kelimesine baktığımızda oluşturduğu birliktelikler oldukça sınırlıdır.

Senet kelimesinin oluşturduğu birliktelikleri şu şekilde sıralamak mümkündür; *açık senet, dâhili senet, senet vermek, senetsiz sepetsiz, âdi senet, ortaklık senedi, teminat senedi...* (Hazırlayan: Akalın, 2011, s. 2066).

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere eşdizimsel aralık kelimedenden kelimeye değişmektedir. Bunu belirleyense kelimenin özgünlük derecesidir. Kelime genel bir anlam ifade ediyorsa oluşturacağı birliktelikler fazla olurken, kelime belirli bir alana has ise oluşturacağı birliktelikler daha kısıtlı olmaktadır. Kelimelerin birliktelik oluşturma eğilimlerini gösteren bu duruma eşdizimsel aralık denmektedir.

Eşdizimsel aralık bir kelimenin başka kelimelerle oluşturduğu birlikteliklerin sınırlarını gösteren bir kavramdır. Kelime birlikteliklerindeki farklara dikkat çekmektedir. Nitekim eş anlamlı kelimelerde bile birliktelik oluşturmada ciddi farklılıklar görülmektedir. Örneğin, Türkçe’de eş anlamlı kabul edilen *kara* ve *siyah* sözcüklerinin eşdizimleri aşağıda listelenmiştir (Hazırlayan: Akalın, 2011, s. 1313/2125).

Tablo 2

Kara gün	Siyah gün *
Kara dut	Siyah dut
Kara baht	Siyah baht*
Kara para	Siyah para*
Kara kış	Siyah kış*
Kara haber	Siyah haber*
Kara üzüm	Siyah üzüm
Kara mizah	Siyah mizah*
Kara tren	Siyah tren

Kara sevda	Siyah sevda*
Kara hastalık	Siyah hastalık*
Kara talih	Siyah talih*

Yukarıdaki tabloda eş anlamlı iki sözcüğün oluşturduğu eşdizimler listelenmiştir. Yanlış kullanımların yanına (*) işareti konmuştur. Örnekleri incelediğimizde *kara* sözcüğünün eşdizimsel aralığının *siyah* sözcüğünden daha geniş olduğu görülmektedir. Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere dilde meydana gelen birliktelikler zaman içinde oluşmuş keyfi yapılardır. Eş anlamlı iki sözcüğün bile birbirinin yerine kullanılmadığı yapılar oldukça fazladır.

Bu konuyu açıklamada kullanılabilecek bir diğer örneğe *kalp* ve *yürek* sözcükleridir. Eş anlamlı bu iki sözcüğün eşdizimsel aralığı birbirinden farklıdır.

Tablo 3

Açık kalpli	Açık yürekli
İyi kalpli	İyi yürekli
Kalp hastası	Yürek hastası*
Kalp krizi	Yürek krizi*
Taş kalpli	Taş yürekli
Yapay kalp	Yapay yürek*
Mangal kalpli*	Mangal yürekli
Yufka kalpli*	Yufka yürekli

Eş anlamlı kelimelerin eşdizimlerinde de görüldüğü gibi kelimelerin eşdizimsel aralıklarını belirleyen büyük ölçüde kullanımdaki keyfiyettir.

1.3.Eşdizimsel İfadelerin Önemi

Bir dilde sözcüklerin ses, biçim, anlam gibi özellikleri kadar, başka sözcüklerle bir araya geldiklerinde oluşturdukları anlam da büyük önem arz etmektedir (Çetinkaya, 2009, s. 199). Çünkü sözcüklerin anlamı ancak bir araya geldikleri sözcüklerle ve buldukları bağlamla açığa çıkacaktır.

Örneğin, “kara” kelimesi, “kara cahil” dendiğinde farklı bir anlam ifade ederken, “kara gün” dendiğinde bambaşka bir anlama bürünür. Bunun da ötesinde “kara” kelimesi yerine neden eş anlamlısı kabul edilen “siyah” kelimesini burada kullanamıyoruz. Bir başka örnekte ise “bozuk” kelimesi, “bozuk saat” dendiğinde ifade ettiği anlamı, “bozuk para” birlikteliğinde koruyamamaktadır.

Bu örnekleri tüm dillerde bulmak ve çoğaltmak mümkündür. Dildeki kelime birlikteliklerinin önemi bu örneklerden de açıkça anlaşılmaktadır. Zira dildeki kelime birliktelikleri dil kullanıcılarının keyfiyeti üzerine oluşmuş olsalar da rastgele oluşmamıştır, dizgesel ve anlamsal bir düzen içerisindedir (Fidan, 2016, s. 393). Anadil kullanıcıları bu düzeni algılamakta ve kullanmakta çoğu zaman zorluk yaşamazken, o dili öğrenmeye çalışan bireyler, özellikle dili ileri düzeyde öğrenme amacıyla olanlar, birliktelikleri kavramada ve oluşturmada zorluklar yaşamaktadır. Eşdizimlerin saptanması ve bilinmesi bu zorlukların ortadan kalkmasına büyük ölçüde yardımcı olmaktadır.

Örneğin “أهل” kelimesi “البيت” kelimesiyle bir araya geldiğinde bu birliktelik dini bir metinde geçiyorsa aklımıza ilk gelecek anlam “Hz. Muhammet’in ailesi”dir. Bu eşdizim güncel bir metinde geçiyorsa bundan “ ev halkı” anlamını çıkarırız. “أهل” kelimesi “الكتاب” kelimesi ile kullanıldığında “ Yahudi ve Hristiyanları” kast etmektedir (el-Huseyni, 2007, s. 91).

Örneklerden de anlaşılacağı üzere bir kelime farklı kelime veya kelimelerle bir araya gelerek bambaşka bir anlama bürünmektedir. Tüm bu anlamları eşdizimleri ve eşdizim mantığını bilmeden kavrayabilmek mümkün değildir. Eşdizimler kelimelerin bağlam içerisindeki anlamının belirlenmesinde önemli bir işleve sahiptir. Bu yönüyle bağlam teorisini savunan çoğu dilbilimci eşdizimlerin önemine vurgu yapmaktadır.

Nesselhauf’tan aktaran Altıkulaçoğlu eşdizimli sözcüklerin önemini şu şekilde listelemektedir:

1. Eşdizimli sözcükler, yaratıcı dil gelişiminin temeli olarak kabul edilmektedir.
2. Eşdizimli sözcükler, sözlü ve yazılı dilde akıcılık için gerekli görülmektedir.
3. Eşdizimli sözcükler, anlamayı desteklemektedir. Bir metinde yer alan her sözcükle ilgilenmek zorunda kalınmadan, metni anlaşılabilir kılmaktadır.
4. Eşdizimli sözcükler, anadil konuşucuları gibi doğal ve akıcı dil kullanımına katkı sağlamaktadır (Aktaran: Altıkulaçoğlu, 2010, s. 44-45).

“*Dictionary of Collocation*” adlı eserinin ön sözünde Gazala ise eşdizimlerin önemini şu şekilde açıklamaktadır: eşdizimler dilin beliğ ve akıcı bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır, dili güzelleştiren belâğatın ayrılmaz bir parçasıdır. Bir kelimenin uygun olan kelime ile uygun olan bağlamda kullanılması dili güzelleştirmesinin yanı sıra ifadenin etkisini de artırmaktadır. Sözlüğün ön sözünde Gazala bu açıklamalarını destekleyici örneklere yer vermektedir. Onlardan bir kaçı şöyledir (Hasan, 2007, s. 7-8);

Tablo 4

Anlamı	Basit Dil Kullanımı	Eşdizim
Karara bağladı	قرّر	حزم أمره
Esnasında	خلال/ أثناء	في غضون
Sözün özü	بالاختصار	خلاصة القول
Kızıp bağırp çağırđı	غضب غضبا شديدا	هاج وماج
Cesur, dirençli	صامد/ شجاع	ثابت القلب والقدم
Çok dayanıksız	ضعيف جدا	أوهن من بيت العنكبوت
Güvenilir	موثوق	مأمون الجانب
Korkudan tir tir titredi	خاف خوفا شديدا	ارتعد فرائسه

Bu açıklamalar bize şunu açıkça göstermektedir ki eşdizimler, dil gelişiminin, akıcı konuşma ve yazmanın temeli kabul etmektedir. Ayrıca dili doğal akışı içerisinde kullanabilmek için eşdizimleri bilmek gerekmektedir.

Harmer, çoğu durumda sözcük seçimine özen gösterilmesinin dilbilgisel yapılar oluşturulma gayretinden çok daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Hangi

kelimenin hangi fiille ya da hangi isimin hangi sıfatla birlikte kullanılması gerektiği bilgisi eksik olduğunda, bu durum ifade edilmek istenen düşüncenin doğru biçimde ifade edilememesi sonucunu beraberinde getirecek bu da anlamsal ve anlatımsal kayıplara yol açacaktır. (Aktaran: Balı & Köksal, 2016, s. 1)

Hill'a göre, okuduğumuz, yazdığımız, söylediğimiz ya da duyduğumuz herşeyin yaklaşık %70'ini eşdizimli sözcükler oluşturmaktadır. Bu açıklamadan yola çıkarak eşdizimlerin dilde oldukça geniş bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu yüzden yabancı dil öğrenen bireyler, ifade etmek istediklerini tam olarak dile getirebilecek hazır bileşimleri, yani eşdizimli sözcükleri bilmediklerinde, dilbilgisi kurallarına dayalı uzun cümleler oluşturmak zorunda kalmaktadırlar. Bu da, konuşma ya da yazma sürecinde vakit kaybına yol açarak iletişimin aksamasına ve yanlış anlaşılmaya neden olmaktadır. Ayrıca eşdizimlerle ilgili farkındalığa sahip olunmadığında, karşılaşılan bir dinleme ya da okuma metnindeki sözcükleri ayrı ayrı değerlendirmeye alma eğilimi ortaya çıkmaktadır, bu da büyük vakit kayıplarının yanı sıra anlayamama veya yanlış anlamayla sonuçlanmaktadır (Aktaran: Altıkulaçoğlu, 2010, s. 45).

1.3.1.Arap Basınında Eşdizimsel İfadeler

Eşdizimler dilin anahtar yapılarıdır. Dili anlama, anlamlardırma ve ifade etme süreçlerinde bize kapılar açar. Eşdizimlerin en yoğun kullanıldığı ve sürekli kendini yenilediği alan kuşkusuz güncel olayların nabzını tutan basındır. Arap basını özelinde konuyu ele aldığımızda her hangi bir haber sitesine girdiğimizde ya da bir gazeteyi veya dergiyi incelediğimizde karşımıza pek çok eşdizimsel ifade çıkacaktır.

Basın dili kendisini her an güncelleyen, yeni sözcükler ve eşdizimler oluşturan dinamik bir yapıya sahiptir. Bu yönüyle basın Arapçasındaki eşdizimsel ifadelerle ilgili oluşturulacak farkındalık basın dilini daha kolay anlamının yanı sıra, dile dair mevcut sözcük hazinemizinde hem gelişmesine hem de güncelliğini korumasına yardımcı olacaktır. Dile giren pek çok eşdizimsel ifadeden ilk olarak basın organları aracılığıyla haberdar olduğumuzu söylemek yanlış olmaz.

Arap basınında eşdizimlerin ne sıklıkta geçtiğini görmek için haber metinlerini incelediğimizde bu oranın oldukça yüksek olduğu görülecektir. Bu oranı somut

olarak görebilmek adına aşağıdaki haber metnini incelemek faydalı olacaktır. Metindeki eşdizimsel ifadeler koyu punto ile gösterilmiştir.

يونيسيف: 2017 سنة وحشية لأطفال الحروب

ذرت منظمة الأمم المتحدة للطفولة (يونيسيف) من أن الأطفال المحاصرين في مناطق الحروب يستخدمون بشكل متزايد سلاح حرب، حيث يتم تجنيدهم للقتال وإجبارهم على العمل مهاجمين انتحاريين واستخدامهم دروعا بشرية.

وأشارت صحيفة غارديان إلى بيان للمنظمة يلخص عام 2017 بأنه سنة وحشية للأطفال الواقعين في مرمى النزاعات، وقالت اليونيسيف إن أطراف الصراعات كانت تتجاهل بشكل صارخ القانون الإنساني الدولي وكان الأطفال يتعرضون للهجوم بشكل روتيني.

وأضافت المنظمة أن الاغتصاب والزواج القسري والاختطاف والاسترقاق قد أصبحت أساليب اعتيادية في الصراعات في جميع أنحاء العراق وسوريا واليمن، وكذلك نيجيريا وجنوب السودان وميانمار.

وقال مدير برامج الطوارئ في اليونيسيف مانويل فونتيني إن بعض الأطفال، الذين اختطفهم الجماعات المتطرفة، يعتدى عليهم مرة أخرى من قبل قوات الأمن عند إطلاق سراحهم، ويتضرر آخرون بصورة غير مباشرة جراء القتال من خلال سوء التغذية والمرض بسبب تقييد إمكانية الحصول على الغذاء والمياه والصرف الصحي أو الحرمان منها. وهناك نحو 27 مليون طفل في مناطق الصراعات حرمو من الدراسة.

Haber metni incelendiğinde Arap basınında eşdizimlerin oldukça sık kullanıldığı görülmektedir. Özellikle metinde geçen bazı bağımlı ve sınırlı eşdizimler⁶ metnin anlamlandırılmasında kilit rol oynamaktadır. Öyle ki bu eşdizimleri meydana getiren kelimeler bütün olarak değilde parça parça anlamlandırmaya çalışıldığında ortaya çıkan anlam eşdizimsel ifadenin gerçek anlamından oldukça uzak olacaktır. Örneğin, “صحي” eşdiziminin, eşdizimsel ifade olduğu bilgisinden yoksun olan biri sözcüklerin anlamlarını tek tek ele aldığına, “صرف” kelimesinin Arapça-Türkçe sözlükteki karşılığına baktığında, kelimenin, uzaklaştırma, yüz çevirme, harcama, tahliye (Mutçalı, 2012, s. 521) gibi anlamlara geldiğini, “صحي” kelimesininse, sıhhi,

⁶ Konuyla ilgili detaylı bilgi ve örnekler Bağımlı Eşdizimler ve Sınırlı Eşdizimler başlıkları altında verilmiştir.

sağlığa uygun, sağlıkla ilgili (Mutçalı, 2012, s. 513) anlamlarına geldiğini gorecektir. Oysa sozck obeği eğdizim olarak “kanalizasyon” anlamına gelmektedir. İki sozckte gerçek anlamlarından uzaklaşarak yeni bir anlama bürünmüştür. Bu iki sozcğn bir eğdizim olduğunu bilmediğimizde tek tek kelime anlamlarıyla metni ozmeye çalışmak gibi bir yanlışına düşeriz ki bu metnin anlamının neredeyse tamamen yok olmasına yol açacaktır. Açıkça grlmektedir ki eğdizimsel ifadelerle ilgili gerekli farkındalığa ve bilgi birikimine sahip olunmadan metni tam olarak anlamak mümkün değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

EŞDİZİMLERİN YAPISAL VE ANLAMSAL ÖZELLİKLERİ

2.1.Yapı Bakımından Eşdizimler

İki veya daha fazla sözcükten meydana gelen eşdizimlerde, eşdizimi oluşturan sözcükler arasındaki ilişki tüm eşdizimlerde, aynı sıklıkta ve güçlü değildir. Birlikteliğin sıklığına göre eşdizimler üç bölümde incelenmektedir. Bunlar; “serbest eşdizimler (opened collocation) (التصاحب الحر)”, “sınırlı eşdizimler (restricted collocation) (التصاحب المنتظم)” ve “bağımlı eşdizimler (bound collocation) (التصاحب المحدد)” dir (Daşkıran, 2015, s. 3).

2.1.1. Serbest Eşdizimler (التصاحب الحر)

Serbest eşdizimlerde, eşdizimi oluşturan sözcükler arasındaki ilişki çok güçlü değildir. Çoğu zaman eşdizimi oluşturan sözcüklerin yerine uygun başka sözcükler getirilerek de eşdizim oluşturulabilir. Bu eşdizimler sürekli tekrar eden yapılar olmadığı gibi oluştukları sözcüklerin birbirlerine aşırı bağılıkları da yoktur. Eşdizimin bu türü, dilin söz varlığında geniş bir yere sahiptir.

Serbest eşdizimleri oluşturan sözcükler, pek çok sözcükle bir araya gelebilecek genel kavramlardır. Kelimenin anlamının genelliği, birliktelik oluşturma sıklığını ve birliktelikler arasındaki bağın kuvvetini doğrudan etkilemektedir. Örneğin Arapçadaki “ضرب” fiili pek çok sözcükle birliktelik oluşturmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (Hafız, 2004, s. 215):

Tablo 5

Ambargo uyguladı, kuşattı	ضرب حصر (على)
İğne yaptı	ضرب حقنة
Sınır çizdi, çizgi çekti	ضرب خط
Çadır kurdu	ضرب خيمة
Vergi uyguladı	ضرب ضريبة
Para bastı	ضرب عملة/ نقود
Baş kesti, boyun vurdu	ضرب عنق
Yolculuk etti	ضرب في الأرض
Örnek verdi	ضرب مثلا
Randevulaştı	ضرب موعدا
Ateş açtı	ضرب النار
Zili çaldı	ضرب الجرس
Müzik aleti çaldı	ضرب على (الآلة الموسيقية)
Önemsemedi	ضرب صفحا عن
Kapıyı çaldı	ضرب الباب
Rekor kırdı	ضرب الرقم القياسي
Katkıda bulundu	ضرب فيه بعرق
Hayal kurdu	ضرب في الخيال

Bakışlarını...ya çevirdi	ضرب بنظره الى
Yerleşti, bulundu	ضرب أطنأ به في
Katıldı	ضرب بسهم/ بنصيب
Boyadı	ضرب بوية

Gerek Arapça gerekse Türkçe sözlükler incelendiğinde bu tür serbest birlikteliklerin bir hayli fazla olduğu görülecektir. Ancak buradaki serbestlik, sınırsız bir serbestlik olarak anlaşılmalıdır. Sözcüğün içinde bulunduğu bağlam, sözcüğe ait çevresel ilişkiler, kullanıldığı metnin türü, hitabın resmiyet derecesi gibi pek çok faktör, serbest eşdizimler oluşturmaya elverişli olan sözcüğün sınırlarını belirlemektedir (Suçin, 2007, s. 122).

2.1.2. Sınırlı Eşdizimler (التصاحب المنتظم)

Sınırlı eşdizimleri oluşturan sözcükler arasındaki ilişki serbest eşdizimlere oranla daha kuvvetlidir. Sınırlı eşdizimlerde kelimelerin eşdizimsel aralığı dardır. Bu yüzden birliktelik oluşturan kelime sayısı sınırlıdır. Eşdizimsel aralığı sınırlı olan bu kelimelerden biri duyulduğunda diğeri çağrışım yapabilmektedir.

Aşağıdaki tabloda “اكتسب” fiilinin oluşturduğu eşdizimler sıralanmıştır.

Tablo 6

Tecrübe kazandı	اكتسب خبرة
Zaman kazandı	اكتسب وقتا
Beceri kazandı	اكتسب مهارة

Örnekler incelendiğinde eşdizimlerin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

“زرع” fiilinin oluşturduğu eşdizimleri ise şu şekilde sıralamak mümkündür;

Tablo 7

Organ nakli	زرع الأعضاء
Mayın döşeme	زرع الألغام
Kalp nakli	زرع القلب

Bu örneklerde “زرع” fiili gerçek anlamından uzaklaşarak bir araya geldiği kelimelerle yeni bir anlama bürünmüştür. Fiilin oluşturduğu eşdizimler organ, mayın ve kalp kelimeleriyle sınırlıdır.

“أطفأ” fiilinin oluşturduğu eşdizimlerse şu şekildedir:

Tablo 8

Yangını söndürdü	أطفأ الحريق
Mumu söndürdü	أطفأ الشمعة
Ateşi söndürdü	أطفأ النار
Işığı kapattı	أطفأ النور

Sınırlı eşdizimler sözvarlığında serbest eşdizimler kadar çok yer tutmasa da önemli bir yere sahiptir.

2.1.3.Bağımlı Eşdizimler (التصاحب المحدد)

Kelimelerin kullanım sıklığı ve birbirlerine bağlılığı bakımından eşdizim türleri arasında en üst sıradadır. Bu eşdizimlerde sözcükler birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Sözcüklerden herhangi birinin yerine bir başka sözcüğün getirilmesi mümkün değildir. Eşdizimdeki sözcükler büyük oranda birbirlerini hatırlatmaktadır ve anlamsal bütünlüğün en kuvvetli olduğu eşdizimlerdir. Bu tip eşdizimlerin, çoğu deyimlerle eşdizimler arasında bir köprü görevindedir (Suçin, 2007, s. 124).

Bağımlı eşdizimlere ait örnekler konunun daha iyi anlaşılması için aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 9

Küresel ısınma	الاحتباس الحراري
Yan yana	جنباً إلى جنب
Gençliğinin baharında	ربيعان شبابه
İntikamını aldı	شفى غليله
Gizli kalmak	طي الكتمان
İşsiz	عاطل عن العمل
Fiyasko	الفشل الذريع
Daha önce görülmemiş, eşsiz	منقطع النظير
Kemik erimesi	هشاشة العظام
İstese de istemese de	شاء أم أبى
Hayatta olmak, yaşamak	على قيد الحياة

Örneklerde de görüldüğü gibi Arapça’da bazı sözcükler sadece bazı sözcüklerle birliktelik oluşturur (Suçin, 2007, s. 124). Listelenen örnekler incelendiğinde bu sözcüklerin birbirlerinden ayrılmaz bir bağla bağlandıkları ve yeni bir anlama büründükleri görülmektedir. Bağımlı eşdizimler, serbest ve sınırlı eşdizimlere oranla dilin sözvarlığında daha az yer tutmaktadır.

2.2.Sözcük Dizilişleri Bakımından Eşdizimler

Eşdizimi oluşturan sözcükler kadar sözcüklerin bir araya gelişindeki dizilişte önemlidir. Eşdizimlerin, dizilişinde meydana gelecek bir hata eşdizimin anadil kullanıcısı tarafından anlaşılmasız ve tuhaf bulunmasına yol açacaktır. Örneğin Türkçe’deki “*siyah beyaz*” eşdizimi, Arapçada “الأبيض والأسود” şeklinde kullanılmaktadır. Bu eşdizimlerde meydana gelecek dizimsel hata anadil kullanıcısı tarafından hemen fark edilecektir. *Düşe kalka*, *doğru dürüst* gibi eşdizimlerde eşdizimi oluşturan yapıların dizilişinde meydana gelecek bir değişim dilin doğal akışına aykırı olmasının yanı sıra ifade ettiği anlamı da yitirecektir.

Arapça eşdizimleri sözcük dizilişleri bakımından ele aldığımızda pek çok diziliş olduğunu belirtmeliyiz. Biz bu çalışmada yaygın olarak karşımıza çıkan, diziliş türlerini incelemekle yetineceğiz.

2.2.1.İsim+Sıfat Eşdizimleri (اسم+صفة)

İsim+sıfat şeklinde bir araya gelen eşdizimler, eşdizim türleri arasında en yaygın olanıdır (Gazala, 2004, s. 2). Arapça nahiv kuralları gereği isim ve sıfat arasında tam bir uyum vardır.

Bu dizilişe sahip bazı örnekler aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 10

Gizli örgüt	منظمة سرية
Gizli işsizlik	بطالة مقنعة
Doğru söz	قول سديد
Kadife devrim	ثورة ناعمة
Kansız devrim	ثورة بيضاء
Çarpık kentleşme	سكن عشوائي
Demli çay	شاي ثقيل
Ortak çaba	جهد مشترك
Kör talih	حظ نحس
Derin yara	جرح عميق
Derin devlet	دولة عميقة
Haydut devlet	دولة مارقة
Kitle imha	دمار شامل
Altın fırsat	فرصة ذهبية
Kara delik	ثقب أسود
Göz yanılması	خداع بصري
Canlı kalkan	درع بشري
Körü körüne bağlanma	طاعة عمياء
Devrik lider	رئيس معزول
Topyekün savaş	حرب شاملة/ عارمة
Kısır döngü	حلقة مفرغة

2.2.2.İsim+İsim Eşdizimleri (İsim Tamlaması) (مضاف+مضاف إليه)

İsim tamlaması yani izafet terkibi şeklinde oluşmuş eşdizimlerdir. Muzaf ve muzafu'lileyhten oluşur.

Tablo 11

Hafıza kaybı	فقدان الذاكرة
Beyin göçü	هجرة العقول
Gökdelen	ناطحات السحاب
Nüfus sayımı	إحصاء السكّان
Mülteci krizi	أزمة اللاجئين
Güneş ışınları	أشعة الشمس
Oy çokluğu	أغلبية التصويت
Parmak izi	بصمة الأصابع
Medeniyetler ittifakı	تحالف الحضارات
Kuvvetler ayrılığı	تقاسم السلطة
Çevre kirliliği	تلوث البيئة
Savaş suçları	جرائم الحرب
İfade özgürlüğü	حرية الكلمة/ التعبير
Patent hakkı	حقوق البراءة
Cenaze töreni	مراسم التشييع

Hayvan sesleri ve çeşitli yansıma sesleri de bu gruba dâhil edilebilir. Örneğin:

Tablo 12

At kişnemesi	صهيل الفرس
Kurbağa vıraklaması	نقيق الضفدع
Ördek vaklaması	بطبطة البطّة
Tavuk gıdaklaması	نقنقة الدجاجة
Arı vızıldaması	طنين النحل
Koyun melemesi	مامأة الخروف
Su şırıltısı	خرير الماء
Kalp atışı	خفقان القلب
Karın gurultusu	أطيط البطن

Kapı gıcirtısı	صرير الباب
----------------	------------

2.2.3.İsim+ve+İsim Eşdizimleri (اسم+و+اسم)

Bu eşdizimler, iki ismin “و” atıf harfiyle bağlanması sonucu oluşur. Genellikle zıt anlamlı kelimelerden oluşan birlikteliklerdir.

Tablo 13

Doğrusu yanlış/günahı sevabı	الخطأ والصواب
Hayır ve şer	الخير والشر
Genç yaşlı	شيبا وشبابا
Canla başla	قلبا وقالبا

Bazen de iki kelime birbirini tamamlayıcı nitelikte bir araya gelmektedir.

Tablo 14

Tuz ekmek	الخبز والملح
Yer ve gök	السماء والأرض
Mal ve oğullar	المال والبنون

Bu dizimdeki eşdizimler kimi zaman da tekit ve mübalağa için kullanılır (Gazala, 2004, s. 3).

Tablo 15

Şan ve şeref	المجد والسؤدد
Sessizlik ve sükûnet	الهدوء والسكينة
Huzur ve güven	الأمّن والاطمئنان

2.2.4.Fiil+İsimEşdizimleri(فعل+اسم)

Müteaddi bir fiil ve mefulden oluşan eşdizimlerdir.

Tablo 16

Kararname çıkardı	أصدر مرسوما
Karar verdi	اتخذ قرارا
Suç işledi	ارتكب جريمة
Nasihah etti	أسدى نصيحة
Kin besledi	أضمر حقدا
Ateş açtı	أطلق النار
Güven kazandı	اكتسب ثقة
Yanlış anladı	أساء الفهم
Konuşma yaptı	ألقي كلمة

2.2.5.Fiil+ İsim Eşdizimleri (فعل+فاعل)

Bu eşdizimler, fiil ve açık bir şekilde görülen failinden oluşur.

Tablo 17

Şimşek çaktı.	أبرقت السماء
Çabalar sonuçsuz kaldı, denemeler başarısız oldu.	أخفقت الجهود
Kriz şiddetlendi, arttı.	اشتدت الأزمة
Savaş patlak verdi	ذكت الحرب
Aklını kaçırdı, çılgına döndü.	طار عقله
Öldü, ruhunu teslim etti.	فاضت روحه
Kalbi çarptı.	وجف قلبه
Ay tutuldu.	خسف القمر

2.2.6.Fiil+Zarf Eşdizimleri (فعل+حال)

Fiil ve hal konumundaki bir isimden oluşan eşdizimlerdir.

Tablo 18

Özür diledi	استماح عذرا
Ağır yaralandı	خرّ صريعا
Bilgilendirdi	أحاطه علما (ب)
Bayıldı.	خرّ صعقا
Telefonla aradı.	اتصل هاتفيا

2.2.7.Zincirleme Tamlamalardan Oluşan Eşdizimler

İsimlerin veya isim ve sıfatların bir araya gelerek oluşturdukları en az üç sözcükten oluşan tamlamalardır.

Tablo 19

Selfdeterminasyon hakkı	حق تقرير المصير
Apandisit ameliyatı	عملية الزائدة الدودية
İş işten geçmeden önce	قبل فوات الأوان
Gündem dışı	خارج جدول الأعمال
Ateşkes	وقف إطلاق النار
Sözde Ermeni soykırımı	الإبادة الأرمنية المزعومة
Barış gücü	قوات حفظ السلام

2.2.8.Cümlelerin Tamamından Oluşan Eşdizimler

Bu eşdizimler fiil, fail ve mefulden oluşan kimi zaman sadece fiil ve failin yer aldığı bir cümle şeklindeki blok yapılarıdır. Cümlelerin tamamı bir araya gelerek yeni anlamsal bir örüntü oluşturmaktadır.

Tablo 20

Suçlama yöneltti.	وجه إصبع الاتهام
Açlık grevi yaptı.	أضرب عن الطعام
Onu önemsemedi.	ضرب به عرض الحائط

Kendini kaybetti.	خرج من طوره
Onu kendi haline bıraktı.	تركه وشأنه
Benzeri görülmemiş.	لم يسبق لها مثيل
Göz önünde bulundurdu.	أخذ بعين الاعتبار
Tepe taklak etti.	شكّل/انقلب رأسا على عقب
Öfkeden köpürdü.	صب عليه جام غضبه
Akıllara....soru geldi.	قفز إلى الأذهان السؤال...

2.3.Harfi Cerlerden Oluşan Eşdizimler

Harfi cerler Arapçada önemli bir yere sahiptir. Harfi cerler tek başlarına belirli bir anlam ifade etse de, esas anlamını birlikte kullanıldıkları fiillerden veya fiilden türetilmiş müştak isimlerden almaktadırlar. Her fiili, her harfi cerle kullanmak mümkün değildir. Bu açıdan harfi cerlerin bir araya geldikleri fiilleri ve oluşturdukları eşdizimleri bilmek dil kullanıcısına pratiklik kazandırmaktadır. Duyduğunu anlamada ve kendini akıcı bir şekilde ifade etmede oldukça etkilidir.

2.3.1. Fiil+ Harfi Cer Eşdizimleri (فعل+حرف جر)

Fiiller müteaddi ve lazım filler olmak üzere ikiye ayrılır. Müteaddi filler mefulunü doğrudan alırken lazım filler harfi cerlerle meful alırlar. Bunun yanı sıra Arapçada tazmin olarak ifade edilen bir fiilin farklı harfi cerlerle farklı anlamlara gelmesi durumu da fiil harfi cer konusu ele alınırken üzerinde durulması gereken önemli noktalardandır. Tazmin bir fiile başka bir fiilin anlamını yüklemek anlamına gelmektedir (Yüksel, 202, s. 129) . Tazmin konusu çalışma konumuzla doğrudan ilişkili olmadığı için burada sadece tanımını vermekle yetineceğiz.

Konunun daha iyi anlaşılması için “اختلف” fiilinin harfi cerlerle oluşturduğu birliktelikler aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 21

... dan farklı oldu	اختلف (عن)
Anlaşamadı	اختلف (في)
(Bir yere) sık sık gidip geldi	اختلف (إلى)

... nın üzerinden geçti.	اختلف (على)
--------------------------	-------------

Yukarıdaki örnekler incelendiğinde fiilin anlamının gelen harfi cerlerle birlikte değiştiği görülmektedir.

Basın Arapçasında sık kullanılan bazı fiil+ harfi cer birliktelikleri şu şekildedir:

Tablo 22

Aradı, irtibata geçti	اتصل (ب)
(savaş açmakla) suçladı	اتهم (ب)(شن حرب)
Zorladı, mecbur bıraktı	أجبر (على)
Kapsadı, içerdi	احتوى (على)
(Umutsuzluğa) sebep oldu	أدى (إلى)(اليأس)
Yakalandı, uğradı	أصيب (ب)
Sonuçlandı	أسفر (عن)
Dayandı	اعتمد (على)
Protesto etti	احتج (على)
Vazgeçti	استغنى (عن)
... ile... arasında değişti	تراوح (بين)
Göz yumdu	تغاضى (عن)
... ile ilgili oldu	ارتبط (ب)
Katıldı, girdi	انضم (إلى)
Ortaya çıkmak	تمخض (عن)
Maruz kaldı	تعرض (ل)
Yok etti	قضى (على)

2.3.2.Fiil+Harfi Cer+ İsim Eşdizimleri(فعل+حرف جر+اسم)

Tablo 23

Üstlendi, yüklendi	أخذ على عاتقه
Gözyaşlarına boğuldu	استغرق في البكاء
...nın elinde büyüdü	تربى على يد....

Sessizliğini bozdu	خرج عن صمته
Tedavülden kaldırdı	سحب من التداول
Gerçeği açıkça dile getirdi	صدق بالحقّ
Unuttu	غاب عن البال
Rol oynadı	قام بدور

2.3.3.Fiil+İsim+ Harfi Cer Eşdizimleri (فعل+اسم+حرف جر)

Tablo 24

Birine ceza verdi	أوقع عقوبة (على)
Saldırıda bulundu	شنّ هجوما (على)
Yakaladı, tutukladı	القی القبض (على)
Dava açtı	رفع دعوى (على)
Görmezden geldi	غضّ النظر (عن)
Sınırlama getirdi	وضع حدا (ل)
... nın misafiri oldu	نزل ضيفا (على)
Ortaya çıkardı	كشّف النقاب (عن)

2.3.4.İsim+Harfi Cer+İsim Eşdizimleri (اسم+حرف جر+اسم)

Tablo 25

Anmaya değer	جدير بالذکر
Silahsızlandırma	تجريد من الأسلحة
Vatandaşlıktan çıkarma	تجريد من الجنسية
Kamulaştırmak	تجريد من الملكية
Misliyle muamele	معاملة بالمثل
Nefsi müdafaa, meşru müdafaa	دفاع عن النفس
Yaylım ateşi	وابل من الرصاص
Kâğıt üstünde kalma	حبرا على ورق
İşsiz	عاطل عن العمل
Ahenk içinde	متسق مع ايقاعه

2.4.İşlevleri Bakımından Eşdizimler

Eşdizimler işlevleri bakımından üç gruba ayrılır. Bunlar; Kültürel Eşdizimler, Alışılmamış Bağdaştırmalar Yoluyla Oluşturulmuş Eşdizimler ve son olarak Kullanımsal Değişkeye Bağlı Eşdizimlerdir.

2.4.1.Kültürel Eşdizimler

Kültür farklı tanımlara sahip kavramlardan biridir. Kültürün kendi içinde var olan çok sesli doğası tanımlara da sirayet etmiştir. 1952 yılında kültürle ilgili 160 değişik tanım tespit edilmiştir (Gündüzöz, 2005, s. 218). Bu kadar çok tanımın içinde kültürün kapsayıcı bir tanımı olarak, kültürü, toplumların, tarih boyunca yaşadığı birikimlerin özü, olarak tanımlayabiliriz. Zira her millet tarih boyunca dilini ve kültürünü yoğurur. Kültür “akan bir nehir gibi içinden geçtiği her topraktan belirli unsurlar alır” böylece gelişir ve değişir (Kaplan, 2002, s. 140). Kuşkusuz dilin gelişimi ve değişimi, kültürel değişim ve gelişimle doğru orantılıdır. Çünkü dil, konuşulduğu toplumun kültür dünyasını yansıtan bir aynası gibidir. Kültürü dilden, dili kültürden ayırmak olanaksızdır. Her dilde, mutlaka o dili konuşan topluma ait kültürel kodlar bulunmaktadır. Öyle ki, bu kodlar, tarihsel açıdan elimiz de hiçbir veri olmayan bir toplumla ilgili bile, bize, önemli veriler sunabilir. Dil, kültür ve tarih arasındaki kadim ilişkiyi bilen biri dili tek başına ele alamaz. Zira dilde her kelimenin yazılış, ses, şekil ve anlamını belirleyen kültür ve tarihin ta kendisidir (Kaplan, 2002, s. 141).

Dilin ve kültürün kodlarını çözmek için elimizde pek çok kaynak bulunmaktadır. Kitap adları, kişi adları, sokak ve mahalle adları, coğrafi terimler hatta günümüzde film adları kısaca onomastik bilimin çalışma alanına giren tüm materyaller, kültürel kodları çözmede, yardımcı kaynak olarak kullanılabilir (Gündüzöz, 2005, s. 216).

Örneğin Kuveyt'teki bazı cadde isimleri şu şekildedir; “ابن حزم، ابن رشد، ابن كثير، ”. Bu cadde isimlerine baktığımızda ilk dikkati çeken Araplardaki künye geleneğinin cadde isimlerine de yansımış olduğudur. Ayrıca önemli Arap bilginlerinin isimlerinin caddelere verildiğini görüyoruz. Bunun yanı

sıra Arap yaşamının olmazsa olmaz kavramları cihat ve barış da caddelere verilen isimler arasındadır.

“Dilin ve kültürün basit birer parçasıymış gibi görünen öğeler, yaşamın içerisinde yer buldukça kültürün önemli bir unsuru olarak ortaya çıkar ve ait olduğu toplumun bir simgesi olarak medeniyetin oluşumuna katkı verir” (Göçer, 2013, s. 27).

Konuyu Arapça özelinde ele aldığımızda Arapların kültürünü bilmeden Arapçadaki pek çok yapıyı anlamlandırmanın oldukça güç olacağını söyleyebiliriz. Nitekim Araplar çöl insanıdır, kavramlarının çoğunu çölden almışlardır. Arapçayı inceleyerek bir çöl resmetmek mümkündür (Gündüzöz, 2005, s. 216). Çöl yaşamının özel bir yer edindiği Arap toplumu için çöle dair imgeler özeldir bu sebeple çöle dair her şey sözvarlığında mevcuttur. Çünkü her millet dilini zevkine, kültür ve medeniyet seviyesine göre şekillendirir (Kaplan, 2002, s. 133). Bu yüzdendir ki çöle dair imgeler modern Arap hayatının da ayrılmaz bir parçasıdır. Deve ile ilgili söz varlığı en zengin olan dil kuşkusuz Arapçadır. Sadece devenin cinsini, yaşını, rengini ve diğer fiziki özellikleriyle yürüyüş biçimi gibi vasıflarını ifade eden Arapça kelimeler bir kitap oluşturacak kadar çoktur (Önkal & Bozkurt, s. 223).

Kültür, dili öğrenmede kilit rol oynamaktadır. Kültürden bağımsız süren dil öğrenme süreci, her zaman eksik kalacaktır. Çünkü dildeki kelimeler, kültürel bağlamla anlam kazanmaktadır. Bir Türk’e “domates” dediğinde aklına “peynir” gelir ancak Araplarda “ domates ve zeytin” birlikteliği vardır. “ Zeytinyağı ve zahter” Arap kahvaltılarının vazgeçilmezlerindedir. Bu ikili Türkiye’de sadece Güneydoğu Anadolu bölgesinde bilinmektedir bu da bize, bu kültürün Araplardan bize geçtiğini göstermektedir. Türkçede “peynir ekmek” birlikteliği Arapçada “ soğan ekmek” şeklindedir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Ayrıca Türk ve Arap kültüründe pek çok ortak öğede bulunmaktadır. “Davul zurna” her iki kültürde de ortak olan birlikteliklerdendir. Her iki kültürde de “ ekmek” oldukça önemlidir. “ Tuz ekmek” birlikteliği Türkçede deyimleşmiş ve “ tuz ekmek hakkı” halini almıştır, sofrasına oturulup, ekmeği yenilen kişiye duyulan vefa borcunu ifade etmektedir. Aynı deyim (“الخبز والملح”)Arapçada da vardır. Her iki toplumda da tuz ve ekmeğin kutsal kabul edilmesinin ve yemeğini paylaşmanın her iki kültürde de yüce bir anlam ifade etmesinin sonucu olarak birliktelik ortaktır.

Örneklerde de açıkça görülmektedir ki eşdizimler dilin kültürel yönünü yansıtan en önemli unsurlardandır. Hangi kelimenin hangi kelimeyle birliktelik oluşturacağı bilgisi kültürel arka plandan beslenmektedir. Toplumun dini, yeme içme alışkanlıkları, örf ve âdeti, gelenek ve görenekleri vb. kodlar kültürü, kültür de bu kodlarla dili oluşturmaktadır. Anlama ve anlamlandırma sürecinde kilit rol oynayan bu kültürel kodlar çeviride hayati önem kazanmaktadır.

Kültürel eşdizimlerin çevirisinde karşımıza çıkan temel problem, bu eşdizimlerin çevirisinin nasıl yapılması gerektiğidir. Kültürel eşdizimler, kaynak metindeki haliyle sözcüğü sözcüğüne mi çevrilmeli yoksa hedef dildeki en muhtemel karşılığı mı bulunmalı sorusu sıkça sorulmaktadır. Eşdeğerlik tartışmalarının temel problemleri arasına giren bu konu ilgili genel kabul, özgün metnin okurunda uyandırdığı etkinin, çeviri metnin okurunda da uyandırabilmesidir (Göktürk, 2014, s. 60). Eşdizimler, kalıp ifadeler, deyimler ve atasözlerinde bunu sağlayabilmenin yolu, ifadenin çeviri dilindeki en muhtemel karşılığının kullanılmasıdır.

2.4.2. Alışılmamış Bağdaştırmalar Yoluyla Oluşturulan Eşdizimler

Diller, gramatik kurallara dayansa da esnek yapılardır. Sürekli bir değişim ve gelişim içinde olmaları dilin canlı doğasının kaçınılmaz sonucudur. Bu canlılığın ve esnekliğin en belirgin görüldüğü yer edebiyat, özellikle şiirdir. Her dilin kelime türetilişi ve cümle kurulumuyla ilgili dilbilgisel kuralları olduğu gerçeği inkâr edilemez ancak dilde sapmalar olduğu ve bu sapmaların dilin sınırlarını genişleterek dile zenginlik kattığını da belirtmemiz gerekir. Aksan, dil sapmalarını, sözcüklerin, ses, biçim, sözdizimi gibi özelliklerinde bilinçli olarak değişikliğe gitme, dilde olmayan yeni kelime ve anlatım biçimlerini kullanma eğilimi olarak tanımlar ve dil sapmalarını, sözcüksel, biçimsel, anlambilimsel ve öteki sapmalar şeklinde kategorize etmektedir. (Aksan, Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, 1999, s. 166). Biz, tüm bu türleri incelemek yerine eşdizimleri ilgilendiren anlambilimsel sapmaları yani alışılmamış bağdaştırmaları açıklamakla yetineceğiz.

Bağdaştırma, bir tamlama veya bir cümle içerisinde birden çok sözcüksel birimin bir araya getirilmesidir (Aksan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, 1998, s. 202). Bağdaştırmalar, alışılmış bağdaştırmalar ve alışılmamış bağdaştırmalar olmak

üzere ikiye ayrılır. Alışılmış bağdaştırmalar; dilde yaygın olan ve kullanıldığında yadırganmayan dilsel birliktelikleri ifade etmektedir (Geçgel, 2004, s. 6). “Genç kadın”, “kareli defter”, “yumuşak kazak”, “evlerin odaları”, “çiçeklerin kokusu”, “mermer tezgâh”, “yeşil yaprak” vb. birliktelikler alışılmış bağdaştırmalara örnek verilebilir. Bu yapılar duyulduğunda yadırganmayan, kolayca anlaşılıp çözümlenebilen, yaygın birlikteliklerdir. Aralarında mantıksal ve göstergesel bir uyum bulunmaktadır. Alışılmamış bağdaştırmalarsa, dilde kullanılmamış, dilin mantığına ve dilsel kurallara aykırı, çözümlenmesi ve anlaşılması hemen mümkün olmayan, alışılmadık dilsel birlikteliklerdir. Bu tür, dilde, dikkat çekmek, anlamı vurgulamak ve muhatapta daha fazla etki uyandırmak amacıyla kullanılır. “Gönül kuşu”, “Susmanın kalesi”, “aşk şarabı”, “gül güzeli”, “ölümün ayak sesi”, “ateşten gömlek”, “yürüyen bulutlar”, “çalım satan çiçekler” vb. örnekler verilebilir. Alışılmadık bağdaştırmaların şiirde kullanımı oldukça yaygındır. Aşağıdaki dizeler buna güzel bir örnektir.

Gelin gülle başlayalım atalara uyarak

*Baharı koklayarak girelim **kelimeler ülkesine***

Bir anda yükselen bir bülbül sesi

-Erken erken karlar ortasında

*Güneş dönmüş **ışık saçan bir yumurta-***

Bana geri getirir eski günleri

...Paslanmış demir bir kapı açılır

Küf tutmuş kilitler gıcırdarken

Ta karanlıklar içinde birden

Bir türkü gibi yükselirsin sen

Fısıldarım sana yıllarca içimde biriken

*Söyleyemediğim **ateşten kelimeleri***

Şuuraltım patlamış bir bomba gibi (Karakoç,

2004, s. 431)

Sezai KARAKOÇ

Sezai Karakoç’un “sürgün” şiirinden alınmış yukarıdaki bölümde, “**kelimeler ülkesi**”, “**ışık saçan bir yumurta**”, “**ateşten kelimeler**”, birlikteliklerini incelediğimizde bu birlikteliklerin günlük dilde kullanılmayan, mantıksal uyumun

olmadığı, dilsel kurallara aykırı yapılar olduğunu görüyoruz. Ülke, TDK sözlüğünde; bir devletin egemenliği altındaki toprakların tümü olarak tanımlanmaktadır (Hazırlayan: Akalın, 2011, s. 2444). Ülke kelimesinin eşdizimsel aralığında “kelimeler” sözcüğü bulunmamasına rağmen şair burada “kelimelerin” gücünü ve etkisini anlatmak için “**kelimeler ülkesi**” birlikteliğini oluşturmuştur. Yine şair şiirinde güneşi “**ışık saçan bir yumurta**” birlikteliğiyle ifade ederek güneşin ışığına ve şekline vurgu yapmıştır. “**ateşten kelimeler**” birlikteliğinin de mantıksal açıdan bir uyumsuzluk olduğu kelimelerin ateşten değil seslerden hecelerden oluştuğu hemen dikkati çekmektedir. Ancak şair ateşten kelimeler birlikteliğiyle, ağzından çıkmayıp gönlünü yakan kelimeleri vurgulamaktadır. Günlük kullanımda dilsel hatalar olarak görüp, yanlış kullanım diye yaftalayacağımız bu yapılar şairin usta kaleminde yepyeni bir dünyaya dönüşmüş ve zamanla yaygınlaşarak, yadırganmaz hale gelmiştir.

Alışılmadık bağdaşıklıklar, kimi zaman da alışılmış bağdaşıklıkların yeri değiştirilerek oluşturulabilmektedir.

*Erkek ölümden konuşuyoruz yeni ormanlardan
dahi "dikenin seven gülüne katlanır bir kadın"dan.*

Haramiler ki kırkın üstünde artık sayıları

(Ayhan, 1982, s. 18)

Ece AYHAN

Şair burada “**gülü seven dikenine katlanır**” atasözünü tersyüz ederek anlatımın etkisini güçlendirmiştir.

Ayrıca hepimizin bildiği Âşık Veysel’in “Uzun ince bir yoldayım” şiirinde geçen, gidiyorum **gündüz gece**, ifadesi gece gündüz eşdiziminin tersyüz edilmiş halidir. Alışılmamış bağdaşıklıklar zamanla yaygınlık kazanarak dilin bir parçası olmaktadır.

Alışılmamış bağdaşıklıklar, şiir ve edebiyatın yanı sıra reklamlarda, güldürülerde ve günlük konuşma dilinde zaman zaman kullanılmaktadır. Örneğin, *ömür törpüsü*, *insan sarrafi*, *züğürt tesellisi* gibi deyimlerde, tamlamanın öğeleri, anlambilim açısından dikkate alınmadan bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Bu tamlamalar başlangıçta bir kişinin kullandığı birleştirmelerken zamanla yaygınlaşarak dile yerleşmiştir. Günümüzde Türkçede ve pek çok dilde kullanılan, *kırık kalp*, *soğuk savaş*, *sıcak savaş*, *mavi yolculuk*, (Aksan, Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, 1999, s. 164)

beyin göçü, kriz masası, gibi birliktelikler de zamanla yaygınlaşmış alışılmamış bağdaştırmalardandır.

Arapçada bağdaştırmaların karşılığı olarak, “الاقتران” terimi kullanılmaktadır. Alışılmış bağdaştırmalar “الاقتران العادي”, alışılmamış bağdaştırmalar “الاقتران غير العادي”, terimleriyle ifade edilmektedir (el-Huseyni, 2007, s. 81). Arap belagatında konuya dair pek çok örnek mevcuttur. Kemal Hayri Bey’e ait “hüzün kuşları” şiiri, alışılmamış birçok bağdaştırmayı içermektedir (Hayri Bey).

يا طيور الحزن نامي خلف صدري

ابتني قرينتك السمرء في أغصان شعري

لك هذي الغابة الجرداء في صحراء عمري

Ey hüzün kuşları göğsümde uyuyun,

Simsiyah yuvanızı saçlarımın dalları arasına yapın,

Ömür çölümdeki bu çorak orman sizin için.

Şair, şiirde, “طيور الحزن” bağdaştırmasını yaparak, özgürlükle zihnimizde özdeşleşen kuşları hüzünle bir arada kullanmıştır. “أغصان شعري” bağdaştırmasında şair, saç telleri için “أغصان” yani “dal” sözcüğünü kullanarak saç tellerini bir ağacın dalına benzetmektedir. “الغابة الجرداء”, orman, bereketi ve yeşilliği sembolize ederken şair burada çorak orman birlikteliğiyle hüzünle çoraklaşan bir ormana vurgu yaparak ifadenin etkisini artırmak istemiştir. “صحراء عمري”, birliktelikte şair, “çöl” kelimesini ömür kelimesine sıfat yaparak, hüzünlerle beyhude geçen ömrünü çöle benzetmiştir.

Ömer Ebu Rîşe’ye ait, “gül mevsiminde” şiirinde de alışılmadık bağdaştırmalar bulunmaktadır (Ebû Rîşe, 1998, s. 324).

هنا في موسم الورد

تلاقينا بلا وعد

وسرنا في جلال الصمت

فوق مناكب الخلد

Burada gülmevsiminde

Sözleşmeden karşılaştık

Sessizliğin ihtişamında yürüdük

Ölümsüzlüğün omuzlarında

“موسم الورد”, mevsim kelimesinin eşdizimsel aralığına baktığımızda, yaygın kullanımda, kış, yaz, ilkbahar, sonbahar gibi kelimelerle karşılaşmamız olasıdır ancak şair burada “gül mevsimi” birlikteliğini oluşturarak ilkbaharı “gül mevsimi” olarak nitelemiştir. “مناكب الخلد”, “ölümsüzlüğün omuzu”, omuz insana özgü somut bir bölümken, şair burada omuz kelimesini, soyut bir gösterge olan ölümsüzlük göstergesiyle bir arada kullanarak alışılmadık bir bağdaştırma oluşturup ölümsüzlük kavramını vurgulamıştır.

Arap şiirinden örneklerle açıkladığımız alışılmamış bağdaşıklıklar, günlük dilde ve basın Arapçasında da karşımıza çıkmaktadır. Bazı örnekler ve çevirileri aşağıda verilmiştir.

غسيل الأموال

ذكر تقرير لمركز الدراسات الدفاعية المتقدمة في واشنطن أن دولة الإمارات، خاصة إمارة دبي، أصبحت ملاذا آمنا لغسل أموال عدد من منتهكي الحروب وممولي الإرهاب ومهربي المخدرات (www.aljazeera.net).

Washington'daki ileri savunma araştırmaları merkezinin raporuna göre, Birleşik Arap Emirlikleri, özellikle Dubai Emirliği, pek çok savaş suçlusunun, terör finansörünün ve uyuşturucu kaçakçısının parasını akladığı güvenli bir sığınak haline geldi.

السلام البارد

أربعون عاما من "السلام البارد" بين مصر وإسرائيل (www.arabic.euronews.com).

Mısır ve İsrail arasında kırk yıllık “soğuk barış”.

الحرب الباردة

الحرب الباردة بين القطبين بدأت مع نهاية الحرب العالمية الثانية وحتى سقوط الاتحاد السوفيتي في 1991، وبلغت ذروتها إبان ستينيات القرن الماضي(arabic.cnn.com).

Soğuk savaş, iki kutup arasında ikinci dünya savaşının sona ermesiyle başlayıp 1991 yılında Sovyetler Birliği dağılıncaya kadar sürmüş, 1960'lardaysa zirveye çıkmıştır.

القوة الناعمة

كتب جوزيف ناي في مجلة بحثا تحت عنوان "كيف تشكل القوة الحادة تهديدا ضد القوة الناعمة".(arabic.euronews.com)

Joseph Nye, bir dergide, “sert güç, **yumuşak gücün** karşısına tehdit olarak nasıl çıktı” başlıklı bir araştırma kaleme aldı.

3.4.3. Kullanımsal Değişkeye Bağlı Eşdizimler

“Kullanımsal değişke, belli bir durumla bu durum için seçilen dil arasındaki ilişki türünü belirten bir kavramdır. Söz konusu terim, dilbilim ve çeviri araştırmalarında “register” kavramının Türkçe karşılığı olarak önerilmektedir” (Suçin, 2007, s. 139).”

Dilin, kullanıldığı duruma göre göstermiş olduğu kullanımsal değişikliği ifade eden kullanımsal değişke, üç temel üzerine kuruludur. Bunlar; “söylem alanı”, “resmiyet derecesi” ve “söylem aracıdır”.

Söylem, TDK dilbilim terimleri sözlüğünde, “bir şey bildirirken konuşanın ağzından çıkan sözlerin bütünü” şeklinde tanımlanmaktadır. Söylem sadece konuşma dilini değil, yazı dilini de kapsayan genel bir kavramdır. Kullanımsal değişkenin üç temelinden biri olan söylem alanı, söylemin gerçekleştiği alanı ifade eden dilbilimsel bir kavramdır. Söylemin konusu ile karıştırılmamalıdır, örneğin, dini bir söylem, söylem alanı olarak, din, sağlık, hukuk vb konuları kapsayabilmektedir (Suçin, 2007, s. 139). Söylem alanı, dilde var olan kelimelerin belirli söylem alanlarıyla özdeşleşerek yeni anlamlara bürünmesi durumudur. Bir kelime farklı alanlarda farklı anlamlara bürünerek yeni bir anlamsal bütün oluşturmaktadır. Bu durumda

sözcüklerin söylem alanının önemini artırmaktadır. Örneğin, bir doktor “boğaz” dediğinde aklımıza insan vücudunun bir bölümü gelirken, bir coğrafyacı “boğaz” dediğinde zihnimize coğrafi bir oluşum belirecektir, bir ekonomi haberinde ülkenin içinde bulunduğu “dar boğaz” birlikteliğinde duyduğumuz “boğaz” dan anladığımız kuşkusuz ilk iki örnekteki anlam olmayacaktır.

Kullanımsal değişkenin ikinci önemli unsuru ise resmiyet derecesidir. Dilin en önemli işlevi bireyler arasındaki iletişimi sağlamaktır. Bu yönüyle dil karşılıklı sosyal bir olgudur. Söylemin unsurlarından olan alıcı, söylemin türünü belirleyen en temel etkidir. Her birimiz pek çok ortamda birbirinden farklı kimlikler taşırız, bulunduğumuz durum ve karşımızdaki muhatabımız konuştuğumuz dili ve seçmiş olduğumuz sözcükleri de doğrudan etkilemektedir. Örneğin, eşimle konuştuğumuz dille, anne babamızla konuştuğumuz dil birbirinden farklıdır ya da arkadaş ortamında sohbet ederken kullandığımız dil ile iş ortamındaki dilin resmiyet derecesi elbette birbirinden farklı olacaktır. İletişimde, dilin bir işlevinden diğerine veya bir dil durumundan bir başka dil durumuna geçişe kod değiştirme adı verilmektedir (Eker, 2007, s. 128). Arkadaşlarıyla sohbet ettikten sonra oradan ayrılıp mahkeme salonuna giden bir avukatın iki farklı dil durumuyla karşı karşıyadır, kullanacağı dil hem söylem alanının hem de muhatabının resmiyet derecesinin değişmesinden dolayı değişecektir bu değişim kod değiştirmeye örnek olarak gösterilebilir.

Kullanımsal değişkeyi belirleyen üçüncü unsurda, söylem aracıdır. Dil, bireyin farklı yöntemler kullanarak kendi düşünce dünyasını çevresine ulaştırdığı bir araç olarak görülebilir. Söylem araçları, söylemin alanına ve muhataba göre seçilmektedir. Camide cemaate hitap edecek bir imam vaaz yöntemini kullanacaktır. Düşüncelerini ve birikimini insanlara sunmak isteyen bir akademisyen konferans yöntemini seçebilir ya da bir makale yazabilir. Söylem aracı sözlü veya yazılı olabilir. Her iki durumda da söylemin, araca, alana ve alıcıya bağımlı olarak oluşturulması gerekmektedir.

Tüm bu unsurlar, dilde değişimi kaçınılmaz kılmaktadır. Kullanıma bağlı olarak oluşan bu değişiklikler dilin söz varlığını geliştiren önemli farklılıklardır. Aşağıdaki tabloda Arapçada hasta ziyaretinde kullanılan bazı ifadeler kullanımsal değişkeye göre listelenmiştir.

Tablo 26

Hasta Ziyaretinde Kullanılan İfadeler	Kullanıcı Düzeyi	Türkçe Muhtemel Karşılığı
شفاك الله	Her düzeyde kullanıcılar	Allah şifa versin.
عافاك الله	Her düzeyde kullanıcılar	Allah şifa versin.
منحك الله العافية	Orta düzeyde kullanıcılar	Allah sıhhat versin.
أسأل الله أن يعافيك	Arap dili ve kültürüyle yetişmiş kullanıcılar	Allah sağlık, sıhhat versin.
أسأل الله أن يشفيك		
حفظك الله وشفاك	Orta düzeyde kullanıcılar	Allah seni korusun, sana şifa versin.
الله يشفيك ويعافيك ويخفف عنك الألم	Üst düzey kullanıcılar	Allah şifa versin, acılarını hafifletsin.
عليك العافية	Arap dili ve kültürüyle yetişmiş kullanıcılar	Allah afiyet versin
بسم الله الشافي, بسم الله الكافي, بسم الله المعافي	Dini eğitim almış kullanıcılar	Özel kültürel bir ritüel şeklindedir. Türkiye’de karşılığı bulunmamaktadır

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAP BASININDAN METİNLERLE EŞDİZİMLER VE ÇEVİRİLERİ

Basın konuları bakımından geniş bir yelpazeye sahiptir. Her alandan metinlere rastlamak mümkündür. Bu da pek çok alana dair güncel eşdizimlere ulaşmamızda bize büyük kolaylık sağlamaktadır. Bu denli geniş olan basını bu çalışmada tüm yönleriyle incelemek elbette mümkün değildir. Konuyu sınırlandırmak adına bu bölümde Arap basınından siyaset, ekonomi, sağlık ve spor alanlarından metinler seçilmiştir.

Siyaset, ekonomi, sağlık ve spor alanlarından haberlerin ele alınacağı bu bölümde, haberlerin farklı eşdizimler içermesine özen gösterilmiştir. Haber metnindeki tüm eşdizimleri daha önce eşdizim türlerini ele aldığımız için burada tek tek açıklamaya gerek duymadık. Bu bölümde siyaset, ekonomi, sağlık ve spor haberlerinde geçen temel eşdizimler ele alınarak bu eşdizimler, metin içerisinde koyu punto ile gösterilecek ve metin altına listelenecektir. Ayrıca metinlerin altına örnek çevirileri eklenerek, eşdizimlerin muhtemel karşılıkları verilmeye çalışılacaktır.

3.1.Siyaset

Basının temel konularından birini siyasi gelişmeler ve haberler oluşturmaktadır. Ulusal ve uluslararası ilişkilerde meydana gelen gelişmeler küreselleşen dünyanın da etkisiyle, haber siteleri aracılığıyla tüm dünyada takip edilebilmektedir. Kendine has söylem alanına sahip olan siyaset, alana ait pek çok eşdizimi ilgili metinlerde barındırmaktadır. Tüm siyasi eşdizimleri ele almak çalışmanın hacmini bir hayli artıracığından biz bu başlıkta, güncel Arap basınındaki siyasi haberlerden beş

tanisini seçerek içinde geçen önemli eşdizimleri metin içerisinde göstererek örnek çevirilerine yer verdik.

3.1.1.1. **حكومة كولومبيا الجديدة تعيد النظر بقرار الاعتراف بفلسطين. (Yeni Kolombiya Hükümeti Filistin'i Tanıma Kararını Gözden Geçirecek)**

قالت حكومة كولومبيا الجديدة برئاسة إيفان دوكي إنها ستعيد النظر في اعتراف الرئيس المنتهية ولايته خوان مانويل سانتوس بفلسطين، وذلك بعد يوم واحد من إعلان قرار الاعتراف.

وتولى إيفان دوكي منصبه الثلاثاء، وقالت وزارة الخارجية إنه تم إبلاغه قبل أيام قليلة بقرار سانتوس المفصل في خطاب بتاريخ الثالث من أغسطس/آب أرسل لممثل فلسطين في كولومبيا. وبحسب الخطاب الذي وزعته وزارة الخارجية على الصحفيين، فإن سانتوس قرر الاعتراف بفلسطين على أنها "دولة حرة مستقلة ذات سيادة". وأضاف الخطاب "مثلما يحق للشعب الفلسطيني إقامة دولة مستقلة، فإن إسرائيل لديها حق للعيش في سلام جنباً إلى جنب مع جيرانها" (aljazeera.net, 2018).

أعاد النظر (في)	Gözden geçirdi
تولى منصبه	Görevi devraldı
وزارة الخارجية	Dışişleri bakanlığı
قرار الاعتراف	Tanıma kararı
الاعتراف بالدولة...	Devleti tanıma
دولة مستقلة	Bağımsız devlet
إقامة دولة	Devlet kurma
دولة ذات سيادة	Egemen devlet
جنباً إلى جنب	Yan yana

Şekil 1

Tanıma kararının ilanından bir gün sonra, Iván Duque başkanlığındaki yeni Kolombiya hükümeti, eski başkan Juan Manuel Santos'un Filistin'i tanıma kararının gözden geçirileceğini söyledi.

Iván Duque, Salı günü görevi devraldı. Dışışleri bakanlığı, görevden ayrılan Santos'un kararının birkaç gün önce, 3 Ağustosta, Kolombiyadaki Filistin temsilcisine gönderilen mektupla bildirildiğini açıkladı. Dışışleri bakanlığından gazetecilere dağıtılan mektupta, Santos'un Filistin'i " Bağımsız, özgür, egemen bir devlet" olarak tanıdığı ifadeleri yer alıyor.

Ayrıca mektupta, "Filistin halkının özgür bir devlet kurma hakkı olduğu gibi İsrail de komşularıyla barış içinde yaşama hakkına sahiptir" ifadelerine yer veriliyor.

3.1.2. جثة خاشقجي المقطعة قد تكون أذیبت بالأسید. (Türkiye, Kaşıقının Parçalanen Cesedi Asitle Eritilmiş Olabilir)

نقلت صحيفة "واشنطن بوست" عن مسؤول تركي قوله إن سلطات بلاده تعتقد أن جثة الكاتب الصحفي جمال خاشقجي، التي قُطعت، تم التخلص منها باستخدام مادة الأسيد.

وأضاف أن الأدلة البيولوجية التي حصل عليها فريق التحقيق التركي من حديقة القنصلية تثبت أن التخلص من جثة القتيل تم في موقع مجاور لمسرح الجريمة. ولم تكن جثة خاشقجي بحاجة للدفن، وفق ما صرح به المسؤول التركي. وإن المحققين الأتراك لا يصدقون رواية السعودية بشأن إعطاء الجثة لمتعاون محلي للتخلص منها.

وأضاف المسؤول التركي أن زيارة النائب العام السعودي إسطنبول أظهرت حاجة المسؤولين السعوديين لمعرفة الأدلة التي تملكها تركيا.

وتأتي تصريحات المسؤول التركي، بعد إعلان المدعي العام في إسطنبول، أمس الأربعاء، أن خاشقجي قُتل خنقاً، وقُطعت جثته ثم تم التخلص منها وفقاً لخطة معدة سلفاً، وذلك في أول بيان رسمي يصدره الادعاء التركي منذ بدء التحقيقات في مقتل الصحفي السعودي (alkhaleejonline.net, 2018).

تخلص من Kurtuldu, ortadan kaldırdı, yok etti

الأدلة البيولوجية Biyolojik kanıtlar

حصل على Buldu, elde etti

جثة القتيل Maktülün cesedi

فريق التحقيق	Soruşturma ekibi
مسرح الجريمة	Olay yeri, suç mahali
متعاون محلي	Yerli işbirlikçi
النائب العام	Başsavcı
أصدر بيانا	Bildiri yayınladı
قتل خنقاً	Boğarak öldürme
خطة معدة سلفاً	Önceden hazırlanmış plan
بيان رسمي	Resmi açıklama

Şekil 2

Washington Post'un, bir Türk yetkiliye dayandırdığı haberine göre, Türk makamları, gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın parçalanmış cesedinin asit kullanılarak eritildiğini düşünüyor.

Bu yetkili, Türk araştırma ekibinin başkonsolosluk bahçesinde ulaştığı biyolojik delillerin, Kaşıkçı'nın cesedinin, olay yerine yakın bir yerde, ortadan kaldırıldığını kanıtladığını ve Kaşıkçı'nın cesedinin gömülmesine gerek kalmadığını belirtti. Ayrıca, soruşturmayı yürüten Türk ekibinin, Suudi Arabistan'ın cesedi ortadan kaldırmak için yerli işbirlikçiye verildiği yönündeki açıklamalarına inanmadıklarını da vurguladı.

Türk Yetkili, Suudi başsavcının İstanbul ziyaretinin, Suudi yetkililerin, Türkiye'nin elindeki delillere ihtiyacı olduğunu gösterdiğini sözlerine ekledi.

Türk yetkilinin açıklamaları, İstanbul başsavcısının, Çarşamba günü Kaşıkçı'nın boğularak öldürülüp, cesedinin parçalandığı ve önceden hazırlanmış bir plan dâhilinde ortadan kaldırıldığı yönündeki açıklamasının ardından geldi. Bu açıklama, Suudi gazetecinin ölümüyle ilgili yürütülen soruşturmanın başından beri Türk savcılığı tarafından yapılan ilk resmi açıklamaydı.

3.1.3. Amerika Birleşik Devletlerinin Florida Eyaletinde Rastgele Açılan Ateş Ölümlere ve Yaralanmalara Yol Açtı)

لقي ما لا يقل عن ٤ أشخاص مصرعهم وأصيب العشرات مساء أمس في إطلاق نار عشوائي وقع بمركز جاكسونفيل لاندينج للتسوق بولاية فلوريدا الأمريكية. وأضاف أن أحد المشتبه بهم لقي مقتله في موقع الحادث وليس معروفا حتى الآن ما إذا كان يوجد مشتبه به آخر، مضيفا أن «عمليات التفتيش جارية». وذكرت وسائل إعلام محلية أن إطلاق النار وقع بأحد المطاعم التي كانت تستضيف مسابقة في ألعاب الفيديو، بينما أظهر تسجيل مصور تم نشره على مواقع التواصل الاجتماعي وجود منافسة بين عدد من اللاعبين قبل أن يدوي صوت إطلاق النار في المكان (ahram.org, 2018).

لقي مصرعه	Hayatını kaybetti
إطلاق نار عشوائي	Rastgele ateş açmak
منفذ الهجوم	Saldırgan
مشتبه به	Şüpheli
لقي مقتله	Öldü
موقع الحادث	Olay yeri
عمليات التفتيش	Soruşturma
وسائل إعلام محلية	Yerel basın (organları)
استضاف مسابقة	Karşılaşmaya ev sahipliği yaptı
تسجيل مصور	Video
مواقع التواصل الاجتماعي	Sosyal paylaşım siteleri
دوي الصوت	Ses duyuldu
صوت إطلاق النار	Silah sesi

Şekil 3

Amerika Birleşik Devletlerinin Florida eyaletindeki Jacksonville Landing adlı alışveriş merkezinde rastgele ateş açıldı. Olayda 4 kişi hayatını kaybederken onlarca kişi yaralandı.

Bir şüphelinin olay yerinde öldüğü, başka şüphelilerin olup olmadığı konusunda şu an bir bilginin bulunmadığı ve soruşturmanın devam ettiği belirtildi.

Yerel basın, bilgisayar oyunları turnuvasının düzenlendiği bir lokantaya ateş açıldığını ve mekânda silah sesleri duyulmadan önce sosyal paylaşım sitelerinde oyuncular arasındaki müsabakaların video kayıtlarının paylaşıldığının ortaya çıktığını aktardı.

3.1.4. الدفاع عن النفس. (Meşru Müdafa)

منذ نهاية الحرب العالمية الثانية، فإن الجيش الياباني، الذي يركز على الدفاع عن النفس، قد تجنب أي شيء يشبه القدرات العسكرية الهجومية، الصواريخ بعيدة المدى، قاذفات القنابل، حاملات الطائرات، ومشاة البحرية وكلها يتم تصنيفها كأسلحة هجومية، وكانت بالتالي محظورة.

ولكن الزمن يتغير. ومن ثم فإن النزاعات الإقليمية الجديدة مع الصين، وضخامة عتاد الجيش الصيني، دفعت طوكيو إلى تطوير أنواع معينة من هذه الأسلحة والقوات، بما في ذلك لواء من المارينز البرمائي، بهدف استعادة أي أراض يابانية ربما يتم الاستيلاء عليها إذا نشبت حرب.

وبالنسبة لمعظم البلدان، ولا سيما الولايات المتحدة، فإن مهمات الهجوم الدقيقة لدعم القوات البرية ستتم معالجتها بواسطة صواريخ Tomahawk أو المقاتلات المزودة بقنابل مثل Stormbreaker، وهي قنبلة تنطلق من قاذفات قنابل مثل سوبر هورنيت طراز F /A-18E / F، التي تقصف أهدافا على بعد 65 كيلومتراً (alarabiya.net, 2018).

الحرب العالمية الثانية İkinci dünya savaşı

الدفاع عن النفس Meşru müdafa

القدرات العسكرية الهجومية Askeri taarruz gücü

الصواريخ بعيدة المدى Uzun menzilli füzeler

قاذفات القنابل Bombardıman uçağı

حاملات الطائرات Uçak gemileri

مشاة البحرية Deniz piyadeleri

أسلحة هجومية	Taarruz silahları
النزاعات الإقليمية	Bölgesel çatışmalar, bölgesel çekişmeler
دفع إلى	Zorunlu kıldı, sevk etti
استعادة الأراضي	Toprakların geri alınması
لواء من المارينز البرمائي	Amfibi Deniz Kuvvetleri Tugayı
نشبت الحرب	Savaş çıkması, savaşın patlak vermesi
القوات البرية	Kara kuvvetleri
المقاتلات المزودة بقنابل	Bomba yüklü savaş uçakları

Şekil 4

İkinci dünya savaşının sona ermesinin ardından, meşru müdafaa ilkesi üzerine kurulan Japon ordusu askeri taarruz gücü, uzun menzilli füzeler, bombardıman uçakları, savaş gemileri ve deniz piyadeleriyle ilgili her şeyden uzak durdu. Ve tüm bunları taarruz silahları olarak sınıflandırıp yasakladı.

Ancak zaman değişti. Çin’le yaşanan yeni bölgesel çekişmeler ve Çin ordusunun devasa askeri donanması, Tokyo’yu, savaşın patlak vermesi halinde, işgal edilmesi muhtemel herhangi bir Japon toprağının, geri alınması amacıyla, içinde “Amfibi Deniz Kuvvetleri Tugayı’nın da bulunduğu, belli silahları ve güçleri geliştirmeye sevk etti.

Çoğu ülkeye, özellikle Amerika’ya göre, kara kuvvetlerine destek veren hassas taarruz mühimmatı, kara kuvvetlerini güçlendirecektir. Bu güçlendirme, Tomahawk füzeleri ya da Super Hornet F / A-18E / F gibi bombardıman uçaklarından atılan ve 65 km uzaklıktaki hedefleri vurabilen bir bomba olan Stormbreaker gibi mühimmatlarla sağlanmaktadır.

3.1.5. Sudan'a İki Askeri (Sudan'a İki Askeri) تحطم طائرتين عسكريتين سودانيتين اصطدمتا أثناء هبوطهما. (Uçak İniş Sırasında Çarpışarak Parçalandı)

وقال المتحدث باسم الجيش السوداني العميد أحمد خليفة الشامي، في بيان صحفي، إن طائرتين عسكريتين أنتينوفمن طراز «AN26» و«AN 32»، اصطدمتا أثناء هبوطهما في مطار الخرطوم عقب تنفيذهما لطلعة تدريبية صباح أمس. وجاء في بيان الجيش السوداني: إن الحادث تسبب بأضرار بليغة في الطائرتين دون حدوث خسائر في الأرواح، وأن السلطات تجري تحقيقات لمعرفة أسباب الحادث.

ونقلت تقارير صحافية أن ثمانية أشخاص من أفراد طاقم الطائرتين أصيبوا بجروح خطيرة جراء الاصطدام، تم نقلهم على إثر ذلك إلى المستشفى لتلقي العلاج، وأن الطائرة الثانية تحطمت كلياً، بينما أصيبت الأولى بأضرار فادحة وفقاً لشهود عيان. ورجحت تقارير أن يكون الحادث بسبب "سوء في تقديرات الملاحة الجوية" (aawsat.com, 2018).

المتحدث باسم	Sözcü
طائرة نقل عسكرية	Askeri nakliye uçağı
بيان صحفي	Basın açıklaması
طلعة تدريبية	Eğitim uçuşu
أضرار بليغة، أضرار فادحة	Büyük zarar, ciddi hasar
دون حدوث خسائر في الأرواح	Can kaybı olmadan
جروح خطيرة	Ağır yara
تلقي العلاج	Tedavi gördü
شهود عيان	Görgü tanıkları

Şekil 5

Sudan Ordu Sözcüsü Tuğgeneral Ahmed Halife eş-Şami, yaptığı basın açıklamasında, Antonov An-26 ve An-32 tipi askeri nakliye uçaklarının, dün sabah gerçekleştirdikleri eğitim uçuşunun ardından Uluslararası Hartum Havalimanı'na iniş sırasında çarpıştıklarını söyledi. Sudan ordusu tarafından yapılan açıklamada ise,

kaza sonrasında herhangi can kaybı yaşanmadığı, fakat her iki uçağında ciddi hasar aldığı ve yetkililerin sebebi öğrenmek için gerekli araştırmaları yürüttüğü kaydedildi. Basın raporuna göre, uçakta bulunan mürettebattan 8'i çarpışma sonucunda ağır yaralandı ve tedavi için hastaneye kaldırıldı. Görgü tanıklarının ifadesine göre İkinci uçak ilk çarpışmada ciddi hasar görerek tamamen parçalandı. Yayınlanan raporlarda, kazanın 'kötü hava trafik tahminleri" nedeniyle gerçekleştiği bilgisine yer verildi.

3.2. Ekonomi

Para akışının tek tuşla gerçekleştiği günümüzde, her ülke diğer ülkelerin ekonomik gelişmelerini yakından takip etmek zorunda kalmaktadır. Sıradan halk dahi ekonomik gelişmeleri öğrenme ihtiyacı duymaktadır. Ülke içinde veya dışında yaşanan gelişme ve değişimler bir başka ülkenin ekonomisine doğrudan veya dolaylı olarak etki etmektedir. İki ülke arasında yaşanan herhangi bir gerginlikte ilk etkiler ekonomi üzerinden ortaya çıkmakta, yatırımların durdurulması veya askıya alınması gibi yaptırımların yanı sıra, para biriminde meydana gelen dalgalanmalar herkesi yakından ilgilendirmektedir. Hal böyle olunca ekonomi, güncel olaylardan halkı haberdar etme görevini üstlenen basın ana konuları arasında yerini almaktadır. Biz bu başlıkta farklı ülkelerden ve farklı basın kaynaklarından derlediğimiz beş haber metnini eşdizimsel olarak çözümlenerek, örnek çevirilerine yer vereceğiz.

3.2.1. أردوغان: أمريكا تحاول طعننا في الظهر (Erdoğan: Amerika Bizi Sırtımızdan Bıçaklamaya Çalışıyor)

قال الرئيس التركي رجب طيب أردوغان إن الولايات المتحدة تحاول طعن تركيا في الظهر بينما فشلت تصريحات المسؤولين الأتراك في تهدئة الأسواق ووقف تدهور العملة التركية.

وأعلن البنك المركزي إنه مستعد لاتخاذ "كل التدابير اللازمة" لضمان الاستقرار المالي بعد الهبوط الحاد الذي شهدته الليرة.

وتعهد البنك بتوفير "كل السيولة التي تحتاجها البنوك".

وجاء إعلان البنك بعد اتساع الخلاف الدبلوماسي مع الولايات المتحدة، وما خلفه من اضطراب شديد بالأسواق في البلاد.

وانتاب المستثمرين شعور بعدم الثقة. وعلى الرغم من ارتفاع الليرة بنسبة ضئيلة، لكنها لا تزال تسجل رقما قياسيا في الهبوط أمام الدولار، وتراجعت الأسواق الأوروبية والآسيوية.
(bbc.com/arabic, 2018).

طعن في الظهر	Sırtından bıçaklamak
تهدئة الاسواق	Piyasaların rahatlaması
تدهور العملة التركية	TL' nin düşüşü
اتخاذ "كل التدابير اللازمة"	Gerekli tüm önemlerin alınması
الهبوط الحاد	Sert düşüş
توفير السيولة	Likidite sağlanması
اتساع الخلاف الدبلوماسي	Diplomatik anlaşmazlıkların büyümesi
شعور بعدم الثقة	Güvensizlik hissi
سجل رقما قياسيا	Rekor kırdı
الاستقرار المالي	Ekonomik istikrar
البنك المركزي	Merkez bankası

Şekil 6

Türk yetkililerin açıklamaları, piyasaları rahatlatmada ve Türk lirasının düşüşünü durdurmada başarısız olurken Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Amerika bizi sırtımızdan bıçaklamaya çalışıyor ifadelerini kullandı.

Merkez bankası, Türk lirasının yaşadığı sert düşüşün ardından ekonomik istikrarı sağlamak için gerekli tüm tedbirleri almaya hazır olduklarını açıkladı.

Ayrıca merkez bankası, bankalara ihtiyaç duydukları tüm likiditenin sağlanacağı garantisini verdi.

Merkez bankasının açıklaması, Amerika ile diplomatik anlaşmazlıkların büyümesinin ardından ülkedeki piyasalarda meydana gelen karışıklıktan sonra geldi.

Yatırımcıları güvensizlik duygusu kapladı. Türk lirası bir miktar yükselse de dolar karşısındaki rekor düşüşü devam ederken Avrupa ve Asya piyasalarındaki gerilemesi de sürüyor.

3.2.2. السودان يشترط معايير جديدة للاستثمار الأجنبي. (Sudandan Yabancı Yatırımcılara Yeni Kriterlerler)

أصدر رئيس مجلس الوزراء ووزير المالية السوداني معتنز موسى، قرارات بشأن الاستثمارات الأجنبية في البلاد، تقضي بتوريد رأس مال المشروعات لدى البنك المركزي، وألا يتم تصدير مزيد من الموارد الطبيعية مثل المياه الجوفية.

ويأتي التوجه الحكومي الجديد للاستثمارات الأجنبية، ضمن الإجراءات الإصلاحية التي أعلنتها الحكومة مؤخرا وتهدف إلى إعادة سيطرة البنك المركزي على العملات الأجنبية، بما يضمن استقرار سعر الصرف للجنيه السوداني مقابل الدولار.

وقامت الحكومة بإنشاء آلية «صناع السوق» المكونة من سبعة بنوك وصرافات وتجار عملة، لتحديد سعر يومي للدولار مقابل الجنيه، لسد الفجوة السعرية بين تداولات السوقين الرسمي والموازي.

وتتنافس ولايات السودان على استقطاب الاستثمارات الأجنبية، وتحتل الصين الصدارة بين الاستثمارات الأجنبية في السودان بحجم 54 مليار دولار، معظمها استثمارات نفطية (aawsat.com, 2018).

أصدر قرارا	Kararı açıkladı
رئيس مجلس الوزراء	Başbakan
وزير المالية	Maliye bakanı
الاستثمارات الأجنبية	Yabancı yatırımcılar
رأس مال	Sermaye
توريد رأس مال المشروعات	Projelere sermaye temini
الموارد الطبيعية	Doğal kaynaklar
المياه الجوفية	Yer altı suları
الإجراءات الإصلاحية	Reform önlemleri
العملات الأجنبية	Yabancı paralar
استقرار سعر الصرف	Döviz kuru istikrarı
سد الفجوة السعرية	Fiyat açığının kapanması
السوق الرسمي والموازي	Resmi ve paralel piyasa

احتلال صدارة	İlk sırada yer aldı
إنشاء آلي	Mekanizma kurmak
صناع السوق	Piyasa yapıcılar
استقطاب الاستثمارات الأجنبية	Yabancı yatırımları çekmek
استثمارات نفطية	Petrol yatırımları

Şekil 7

Başbakan ve maliye bakanı Mu'taz Musa, yabancı yatırımcılarla ilgili kararları açıkladı. Kararlar, Merkez bankasının projelere sermaye teminini ve yer altı suları gibi doğal kaynakların ihracatının artırılmamasını zorunlu hale getirdi.

Hükümetin yabancı yatırımlara dönük yeni bir yönelimi mevcut. Söz konusu yönelim, hükümetin son günlerde açıkladığı reform önlemlerini ve dolar karşısında Sudan Cüneyhi'nin döviz kurundaki istikrarını garanti altına alırken son günlerde açıklanan reform önlemleri merkez bankasının yabancı para birimleri üzerindeki kontrolünü yeniden sağlamayı amaçlamaktadır.

Ayrıca hükümet, cüneyhin dolar karşısında günlük değerinin belirlenmesi ve resmi ve paralel piyasalar arasındaki fiyat farkının kapatılması için, yedi banka, dövizciler ve para tacirlerinden oluşan "piyasa yapıcı" mekanizmasını kurdu.

Sudan eyaletleri yabancı yatırımcıyı çekmek için yarışıyor. Çin, büyük çoğunluğunu petrol yatırımlarının oluşturduğu 52 milyar dolarlık yatırım hacmiyle yabancı yatırımcılar arasında ilk sırada yer almaktadır.

3.2.3.2018 Netflix (Netflix 2018'in) تحقق صافي أرباح بنحو 420 مليون دولار في الربع الثالث Üçüncü Çeyreğinde Yaklaşık 420 Milyon Dolarlık Net Kar Elde Etti)

ارتفع صافي ربح Netflix إلى 402.8 مليون دولار بما يعادل 89 سنتاً للسهم في الربع الثالث المنتهي في 30 سبتمبر أيلول ارتفاعاً من 129.6 مليون أو 29 سنتاً للسهم قبل عام. ونمت الإيرادات الإجمالية إلى 4 مليارات دولار بما يتفق مع توقعات المحللين وارتفاعاً من 2.98 مليار قبل عام.

هذا وزاد عدد مشتركى Netflix لبث المحتوى الترفيهى عبر الإنترنت 7 ملايين مشترك بين يوليو تموز وسبتمبر أيلول بما يزيد نحو الثلث على توقعات وول ستريت مما طمأن المستثمرين الذين كانوا قلقين بشأن تباطؤ النمو سريع الوتيرة للشركة.

وبفضل العدد القياسي للاشتراكات الجديدة في الربع الثالث زادت قاعدة عملاء Netflix إلى 137 مليون مشترك في أنحاء العالم مما يرسخ مكانتها كأكبر شركة عالمية للبث عبر الإنترنت.

وارتفع سهم نتفليكس 14% إلى 394.24 دولار في ساعات ما بعد التداول وعزز بدوره الأسهم الأخرى في قطاع التكنولوجيا الفائقة.

ارتفاع عدد المشتركين ينطوي على تحول مهم عما كان عليه الوضع قبل ثلاثة أشهر عندما انخفض سهم الشركة 14% بعدما فشلت في تحقيق هدف وول ستريت لنمو عدد المشتركين (cnbcarabia.com, 2018).

صافي ربح	Net kâr
الربع الثالث	Üçüncü çeyrek
توقعات المحللين	Analistlerin tahminleri
الإيرادات الإجمالية	Toplam gelir
قاعدة عملاء	Müşteri tabanı
بث المحتوى الترفيهى	Eğlence içerikli yayım
ترسيخ مكانتها	Yerini/ konumunu güçlendirme
العدد القياسي	Rekor sayı
قطاع التكنولوجيا الفائقة	İleri teknoloji sektörü

انخفاض الأسهم Hisselerin düşmesi
ساعات ما بعد التداول İşlem sonrası saatler
تحقيق الهدف Hedefi gerçekleştirme

Şekil 8

Netflix'in net kârı, geçen sene 129 milyon, her bir hisse ise 29 sent iken 30 Eylülde sona eren üçüncü çeyrekte artış kaydederek, 402.8 milyon dolara, her bir hissenin değeri ise 89 sente yükseldi.

Toplam gelir, geçen sene 2.98 milyarken yükselerek, analistlerin tahmini olan 4 milyara çıktı.

Ayrıca internet üzerinden eğlence içerikli yayınlar yapan Netflix'in abonelerinin sayısı Temmuz ve Eylül arasında 7 milyona ulaştı. Böylece şirket Wall Street tahminlerini üçte birlik artırarak, şirketin büyümesinin hızla yavaşlamasından endişe duyan yatırımcılarına güven verdi.

Üçüncü çeyrekte, yeni aboneliklerin sayısındaki rekor artış sayesinde, Netflix'in müşteri tabanı dünya çapında 137 milyona ulaşarak dünyanın en büyük internet yayın şirketi konumuna geldi.

Netflix'in hisseleri, işlem sonrası saatlerde %14 artışla 394,24 dolara yükseldi ve ileri teknoloji alanındaki diğer hisselerini de artırdı.

Wall Street'in abone büyüme hedefine ulaşamadığından üç ay önce şirketin hisseleri %14 düşmüştü. Abone sayısındaki yükselişle önceki durumda önemli bir değişim yaşandı.

3.2.4. التضخم يرتفع في منطقة اليورو مع ثبات معدلات البطالة (Euro Bölgesinde İşsizlik Oranları Sabit Kahrken, Enflasyon Arttı)

ارتفعت «أسعار المستهلكين» في منطقة اليورو كما كان متوقفاً في أكتوبر (تشرين الأول) الماضي، فيما زاد مقياس للتضخم الأساسي يستثني المكونات المتقلبة، بأكثر من التوقعات على نحو يدعم قرار البنك المركزي الأوروبي بإنهاء برنامجه لشراء السندات بحلول نهاية العام.

وفي الوقت ذاته، ثبتت البطالة في منطقة العملة الموحدة عند حدودها الدنيا المسجلة منذ 10 سنوات، مما يظهر أنه على الرغم من الاحتواء الكبير الذي تقوم به دول المنطقة للعمالة، فإن ضخ دماء جديدة في التوظيف لا يزال بعيد المنال.

وكان البنك المركزي الأوروبي قد أعلن في يونيو (حزيران) الماضي أنه بحلول نهاية العام سوف يبدأ في سحب خطة التحفيز الطارئة، التي تم إقرارها منذ 3 أعوام لتعزيز النمو الاقتصادي والتضخم في أعقاب الأزمة المالية في أوروبا. وأرجع قراره إلى عدة أسباب؛ منها ضغوطات ارتفاع الأسعار (aawsat.com, 2018).

معدلات البطالة	İşsizlik oranı
أسعار المستهلكين	Tüketici fiyatları
منطقة اليورو	Euro bölgesi
حلول نهاية العام	Yılsonunun gelmesi
للتضخم الأساسي	Çekirdek enflasyon
المكونات المتقلبة	Değişken malzemeler
شراء السندات	Tahvil alımı
منطقة العملة الموحدة	Ortak para alanı
دول المنطقة للعمالة	İşveren bölge ülkeleri
حدودها الدنيا المسجلة	Kaydedilen en düşük seviye
ضخ دماء جديدة	Taze kan pompaladı
سحب الخطة	Planın geri çekilmesi
خطة التحفيز الطارئة	Acil durum teşvik planı
بعيد المنال	Zor, ulaşılmaz

النمو الاقتصادي	Ekonomik büyüme
الأزمة المالية	Ekonomik kriz
ارتفاع الأسعار	Fiyatların yükselmesi

Şekil 8

Euro bölgesinde, tüketici fiyatları, geçen ekim ayında, tahmin edildiği gibi yükseldi. Ayrıca Avrupa merkez bankasının yılsonunda tahvil alım programını sonlandırmak için destekler nitelikte çekirdek enflasyon endeksi değişken malzemelerden bağımsız olarak beklenenin üzerinde artış gösterdi.

Aynı zamanda ortak para alanı bölgesinde işsizlik son 10 yılın en düşük seviyesinde sabitlendi. Bu durum işveren bölge ülkeleri için çok şey ifade etse de istihdam alanında yeni kan pompalanmasının hala zor olduğunu gösteriyor.

Ayrıca geçen Haziran ayında Avrupa merkez bankası, 3 yıl önce Avrupa'nın yaşadığı ekonomik krizin ardından, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu teşvik etmek için karara bağlanan acil durum teşvik planının yükselen fiyat baskıları gibi çeşitli sebeplerden dolayı yılsonunda geri çekilmeye başlanacağını duyurdu.

3.2.5. Tutuklama Üç Otomobil Şirketinin Hisselerini Aşağı Çekti

تراجعت أسهم شركة "نيسان موتور" في بورصة طوكيو، يوم الثلاثاء، بنسبة 4.33% إلى 962 يناً (8.5 دولار)، عند الساعة 11:30 صباحاً بالتوقيت المحلي (02:30 ت.غ)، بعد انخفاضها بنسبة 6%؛ على خلفية اعتقال رئيسها كارلوس غصن، ومدير التمثيل جريج كيلى، بتهم "فساد مالي".

كما تراجعت أسهم "ميتسوبيشي موتورز" التي يتولى غصن رئاستها أيضاً بمقدار 52 يناً أو 7.1%، إلى 678 يناً، بعدما تراجعت أسهم شركة صناعة السيارات الفرنسية رينو، التي يتولى غصن منصب رئيسها التنفيذي، بنسبة 13%، في باريس، يوم الاثنين.

وتراجع الأسهم في هذه الشركات جاء بُعيد ساعات من إعلان شركة "نيسان" أن السلطات اليابانية قد ألقت القبض على غصن وكيلى؛ بتهم "سوء السلوك" في الشركة.
(alkhaleejonline.net, 2018).

تراجعت أسهم	Hisselerin gerilemesi
التوقيت المحلي	Yerel saat
اعتقال بتهم...	... suçlamasıyla tutuklama
مدير التمثيل	Tanıtım direktörü
تهم فساد مالي	Ekonomik yolsuzluk suçlaması
صناعة السيارات	Otomotiv sanayi
تولى منصبه	Görev üstlendi
الرئيس التنفيذي	CEO
ألقى القبض على	Tutukladı
سوء السلوك	Görevi kötüye kullanma

Şekil10

Yönetim kurulu başkanı Carlos Ghosn'un ve tanıtım direktörü Greg Kelly'nin mali yolsuzluk suçlamasıyla tutuklanmasının ardından Salı günü Tokyo borsasında "Nissan Motor" şirketinin hisseleri sabah saat 11:30 'da yerel saatle 02:30' da %4.33 düşüşle 962 yen'e (8.5 dolar'a) geriledi.

Pazartesi günü Paris'te Ghosn'nun CEO'luğunu üstlendiği bir diğer şirket olan Fransız Otomotiv şirketi Renault'un hisselerinde görülen %13'lük düşüşün ardından Ghosn'nun CEO'luğunu yaptığı "Mitsubishi Motor" un hisleri de 52 yenlik-yani %7,1'lik- düşüşle 678 yene geriledi.

Şirketlerin hisselerinde meydana gelen bu düşüş, Nissan'ın, Japon yetkililerin, Ghosn ve Kelly'i, şirketteki görevlerini kötüye kullanmaları suçlamasıyla tutukladığını, açıklamasının hemen ardından meydana geldi.

3.3. Sağlık

Zamanın ve şartların değişmesiyle birlikte her geçen gün sağlık alanında yeni gelişmeler yaşanmaktadır. Teknolojik imkânların artması ve gelişmiş araştırma tekniklerinin kullanılmasıyla sağlık alanında pek çok yenilik günlük hayatımız ش çoğu zaman biz farkında dahi olmadan girmektedir. Ezber bozan açıklamalar, yeni tedavi yöntemleri, yeni cihazlar, ilaçlar ve daha pek çok tıbbi yenilik basın yoluyla halka duyurulmaktadır. Sağlık haberlerinin genel amacını duyurmak ve bilgilendirmek olarak niteleyebiliriz. Hayatımıza giren her yenilik, bizi pek çok açıdan etkilediği gibi dilsel açıdan da etkiler tüm bu yeniliklerin dilsel karşılıklarının en doğru şekilde verilmesi dilin geleceği ve zenginliği açısından elzendir. Bu yeni sözcükleri ve sözcük öbeklerini basın metinlerinde bolca görmekteyiz.

Kendine has terimleri ve söylem alanı bulunan sağlıkla ilgili temel eşdizimlerin örnek basın metinlerinde, bağlamında görülmesi amacıyla, biz bu başlıkta sağlıkla ilgili farklı konuları içeren beş haber metnini eşdizimsel olarak çözümledik ve eşdizim listelerini oluşturarak örnek çevirilerine yer verdik.

3.3.1. تناول الأسماك مرتين أسبوعياً يحد من إصابة الأطفال بالربو. (Haftada İki Kez Balık Yemek Çocukların Astıma Yakalanma Riskini Azaltıyor)

كشفت دراسة أسترالية حديثة أن تناول الأسماك الدهنية مثل السلمون والسردين مرتين أسبوعياً يمكن أن يحد من أعراض مرض الربو لدى الأطفال.

والربو هو مرض تنفسي مزمن، ينتج عن وجود التهاب وتشنج في المسالك الهوائية، مما يؤدي إلى انسدادها، وهو يصيب الذكور والإناث في جميع مراحل العمر، ويتمثل في سرعة التنفس و(كرشة النفس) والكحة وكتمة الصدر.

ويرتبط الربو بشكل كبير بأمراض الحساسية، ويصيب الأشخاص وخاصة الأطفال، الذين لديهم عوامل وراثية لبعض المواد المثيرة للحساسية، كالغبار والقطن والفئران والصراصير.

واكتشف الباحثون أن الأطفال المصابين بالربو الذين يتبعون نظاماً غذائياً صحياً غنياً بالأسماك الدهنية تحسنت وظائف الرئة لديهم بعد 6 أشهر.

وكشفت دراسة سابقة أن تناول الأسماك الدهنية، الغنية بالأحماض الدهنية أوميغا 3 يلعب دوراً في نمو وتطور الأنسجة العصبية، ما يجعلها تعزز الذكاء، كما تلعب تلك الأحماض الدهنية دوراً في إنتاج هرمون الميلاتونين، الذي ينظم النوم واليقظة (alarabiya.net, 2018).

إصابة بالربو	Astima yakalanma
حد من	Azalttı, kısıtladı
أعراض المرض	Hastalık belirtileri
مرض تنفسي	Solunum yolu hastalığı
مرض مزمن	Kronik hastalık
المسالك الهوائية	Solunum yolu
أدى إلى	Sebepe oldu
أمراض الحساسية	Alerjik hastalıklar
عوامل وراثية	Genetik faktörler
المواد المثيرة للحساسية	Alerjiyi azdıran maddeler
وظائف الرئة	Akciğerin fonksiyonu
بالأحماض الدهنية أوميغا 3	Omega 3 yağ asitleri
يلعب دوراً	Rol oynar
الأنسجة العصبية	Sinir dokusu
نظام النوم واليقظة	Uyku düzeni

Şekil 11

Avustralya'da yapılan yeni bir araştırma haftada iki kez somon ve sardalya gibi yağlı balıkların tüketilmesinin çocuklardaki astım belirtilerini engelleyebileceğini ortaya koydu.

Kronik bir solunum yolu hastalığı olan astım, sonum yollarındaki iltihap ve spazmdan kaynaklanarak solunum yolunda tıkanmalara sebep olur. Her yaşta kadın ve erkekte görülebilen bu hastalık, hızlı nefes alıp verme, nefeste tıkanıklık, öksürük ve göğüste sıkışma ile kendini göstermektedir.

Büyük ölçüde alerjik hastalıklarla ilişkili olan astım, toz, kedi, fare, hamam böceği gibi alerjenlere karşı genetik yatkınlığı olan kişilerde ve özellikle çocuklarda görülmektedir.

Araştırmacılar, yağlı balıklardan oluşan sağlıklı ve zengin bir beslenme programı takip eden çocukların, akciğer fonksiyonlarının 6 ayda iyileştiğini açıkladı.

Daha önce yapılan bir araştırma, omega 3 yağ asitlerinden zengin yağlı balıkların tüketilmesinin, sinir dokularının gelişmesinde rol oynayarak zekâyı güçlendirdiğini açıkladı. Ayrıca bu yağ asitlerinin uyku düzeninde etkili olan melatonin hormonunun salgılanmasında da görev aldığı belirtildi.

3.3.2. هكذا تؤثر الوجبات السريعة على جهازك المناعي (Fastfood Gıdalar Bağışıklık Sistemini Böyle Etkiliyor)

أظهرت دراسة طبية حديثة أن الوجبات السريعة تسبب أضراراً بالغة بالجهاز المناعي في جسم الإنسان وهو ما يعني أنها تجعل الشخص على المدى الطويل أكثر عرضة للإصابة بالأمراض على اختلاف أنواعها.

وبحسب الدراسة التي أجراها علماء بألمانيا فإن الوجبات السريعة تؤثر سلباً على جهاز المناعة نظراً إلى احتوائها على كميات كبيرة من الدهون والسرعات الحرارية التي تجعل الجسم أكثر عرضة للإصابة بالالتهابات البكتيرية، ما يعني في النهاية أن الجهاز المناعي يصبح أقل فعالية في جسم الإنسان.

وعلى الرغم من أن الأطباء تحدثوا كثيراً عن مخاطر تلك الوجبات السريعة على صحة الإنسان فإن تلك هي الأبحاث الأولى التي توضح علاقة تلك الوجبات بالجهاز المناعي للإنسان.

وأشار الباحثون إلى أن النظام الغذائي يغير الصحي يقود إلى ارتفاع غير متوقع من الخلايا في الدم التي تؤثر على جهاز المناعة. وحذر العلماء من أن الوجبات السريعة التي تتضمن نسباً عالية من السرعات الحرارية والدهون تؤدي إلى الإصابة بالنوبات القلبية والجلطات وتصلب الشرايين إضافة إلى أنها يمكن أن تطور احتمالية الإصابة بأمراض السكري (akhbar-alkhaleej.com, 2018).

Fastfood gıdalar الوجبات السريعة

Ağır hasar أضراراً بالغة

Bağışıklık sistemi جهاز المناعة/الجهاز المناعي

Hastalığa yakalanma الإصابة بالأمراض

احتوى على	İçerdi, kapsadı
السعرات الحرارية	Kalori
النظام الغذائي غير الصحي	Sağlıksız beslenme
حذر من	Uyardı
النوبات القلبية	Kalp krizi
تصلب الشرايين	Damar sertleşmesi
أمراض السكري	Şeker hastalığı

Şekil 9

Yapılan yeni tıbbi araştırma, fastfood gıdaların bağışıklık sisteminde ağır hasara yol açtığını ve kişinin farklı hastalıklara daha fazla yakanabilme riskinin arttığını ortaya koydu.

Alman bilim adamlarının yaptığı araştırmaya göre, fastfood gıdalar, vücudu bakteriyel enfeksiyonlara açık hale getiren, yüksek oranda yağ ve kalori içerdiğinden, bağışıklık sistemini olumsuz etkileyerek bu sisteminin insan vücudundaki etkinliğini azaltıyor.

Doktorlar bu gıdaların insan sağlığı üzerindeki zararları hakkında çok konuşsa da bu araştırma bağışıklık sistemi ile fastfood gıdalar arasındaki ilişkiyi açıklaması açısından ilktir.

Araştırmacılar, sağlıksız beslenmenin, bağışıklık sistemini etkileyen beklenmeyen kan hücresi artışına sebep olduğuna dikkat çekti. Ayrıca, yüksek oranda kalori ve yağ içeren fastfood gıdaların, kalp krizi, felç, damar sertliğinin yanı sıra şeker hastalığına yakalanma ihtimalini de artırabildiği konusunda uyarılarda bulundu.

3.3.3. Hava Kirliliği Az Olsa Bile Kalbe Zarar Veriyor)

تشير دراسة بريطانية إلى أن الأشخاص الذين يتعرضون لتلوث الهواء حتى لأقل المعدلات منه تزيد احتمالات إصابتهم بقصور في القلب.

وفيما تم الربط منذ فترة طويلة بين تلوث الهواء وزيادة احتمالات الإصابة بأزمة قلبية أو جلطة يقول فريق الدراسة في دورية «سيركيوليشن» إن الطريقة التي قد تغير بها الملوثات بنية ووظائف القلب لم يكن يُعرف عنها الكثير.

وخلص الباحثون إلى أن التعرض للجسيمات الدقيقة التي تشمل الغبار والسخام والأدخنة والعوادم مثل ثاني أكسيد النتروجين، مرتبط بالإصابة بتضخم جانبي القلب (akhbar-alkhaleej.com, 2018).

تعرض ل	Maruz kaldı
تلوث الهواء	Hava kirliliği
قصور في القلب	Kalp yetmezliği
أزمة قلبية	Kalp krizi
وظائف القلب	Kalbin fonksiyonları
الجسيمات الدقيقة	Mikro parçacıklar
تضخم جانبي القلب	Kalp büyümesi

Şekil 10

İngiltere’de yapılan bir araştırma, azda olsa hava kirliliğine maruz kalan kişilerin kalp yetmezliğine yakalanma ihtimallerinin arttığını ifade etti.

Uzun zaman önce hava kirliliği ile kalp krizi ve felç geçirme ihtimalinde meydana gelen artış arasında bir bağlantı olduğu bulunmuştu. Araştırma ekibi, Circulation dergisine, kirliliğin hangi yolla kalbin yapısını ve fonksiyonlarını değiştirdiği konusunda yeterli bilgiye sahip olunmadığını söyledi.

Araştırmacılar, nitrojen dioksit gibi toz, is, duman ve egzoz içeren mikro parçacıklara maruz kalmanın, kalp büyümesine yakalanılmasıyla ilgisi olduğu sonucuna vardı.

3.3.4. قلق مدمر (Toksik Stres)

كان الأطباء قد حذروا من أن فصل العائلات سوف يؤدي إلى مشاكل نفسية عنيفة لدى الأطفال المهاجرين، وأوضحوا أن الطفل كلما تعرض لضغوط نفسية في وقت مبكر كلما زادت فرص إصابته بما يمكن أن يسمى «القلق المدمر أو غير الحميد (toxic stress)» ، وهو الذي يمكن أن يصيب الإنسان بالمشاكل النفسية لاحقاً في الحياة، فضلاً عن الإصابة بأمراض عضوية نفسية المنشأ.

ويختلف هذا القلق عن القلق العادي الذي يعتبر رد فعل طبيعياً تجاه أي أحداث خطيرة يمكن أن يتعرض لها إنسان بشكل عام، مثل تجربة الامتحان أو السفر بالطائرة للمرة الأولى أو حدوث حريق، فهذا القلق يكون مؤقتاً، وبالتالي فإن آثاره النفسية مؤقتة. ولكن في حال تعرض الإنسان، خصوصاً الطفل، للقلق لفترات طويلة مثل الحروب أو العيش في أسرة فقيرة أو المعاملة السيئة من الأهل، فإنه يترك آثاره النفسية المزمّنة على الطفل.

وفي الحالات المزمّنة تترك الهرمونات آثاراً عضوية على الإنسان، مثل التهاب المعدة وارتفاع ضغط الدم وزيادة احتمالية حدوث مرض السكري من النوع الثاني، وأيضاً أمراض القلب واضطرابات النوم (aawsat.com, 2018).

مشاكل نفسية عنيفة	Ağır psikolojik sorunlar
تعرض ل	Maruz kaldı
حذر من	Uyardı
ضغوط نفسية	Psikolojik baskı
القلق المدمر	Toksik Stres
المشاكل النفسية	Psikolojik sorunlar
أمراض عضوية	Organ hastalıkları
بأمراض عضوية نفسية المنشأ	Psikolojik kaynaklı organ hastalıkları
رد فعل	Tepki
الآثار النفسية المؤقتة	Geçici psikolojik etkiler
الآثار النفسية المزمّنة	Kalıcı psikolojik etkiler
المعاملة السيئة	Kötü muamele
ترك الآثار المزمّنة	Kalıcı izler bıraktı

ارتفاع ضغط الدم Yüksek tansiyon
اضطرابات النوم Uyku düzensizliği

Şekil 11

Doktorlar, ailelerin parçalanmasının göçmen çocuklarda ağır psikolojik sorunlara yol açacağı uyarısında bulundular. Erken yaşta psikolojik baskı gören tüm çocukların toksik stres adı verilen hastalığa yakalanma ihtimalinin arttığını açıkladılar. Bu hastalığa yakalanan insanlarda hayatlarının daha sonraki dönemlerinde psikolojik sorunlar yaşama ve psikolojik kaynaklı organ hastalıklarına yakalanma ihtimali görülmektedir.

Bu stres genel olarak insanın, sınav, ilk uçağa binme, yangın gibi kritik olaylarla karşılaştığında verdiği doğal bir tepki olan normal stresten farklıdır. Normal stres de, etkileri de geçicidir. Ancak insanların, özellikle çocukların, savaş, fakir bir ailede yaşamak, aileden kötü muamele görmek gibi uzun süre strese maruz kaldıkları durumlar vardır. Tüm bunlar çocuklar üzerinde kalıcı psikolojik etkiler bırakmaktadır.

Kalıcı durumlarda hormonlar, organlar üzerinde etkiler bırakır, bunun sonucunda mide iltihabı, yüksek tansiyon, diyabet 2' ye yakalanma ihtimalinde artış görülür, ayrıca bu durum kalp hastalıklarına ve uyku düzensizliğine de neden olmaktadır.

3.3.5. وقاية موسمية... لقاح الإنفلونزا (Grip Aşısı ve Mevsimsel Koruma)

تعتبر الإنفلونزا الموسمية أحد أنواع الأمراض المعدية التي يُمكن الوقاية من الإصابة بها. وهي «موسمية» لأن ثمة تكرارا موسميا سنويا لانتشار وارتفاع حالات الإصابات بها، رغم أن ثمة احتمالا لحصول إصابات أقل في طوال أوقات العام. وفي كثير من مناطق العالم، تتسبب الإنفلونزا الموسمية بأوبئة كل عام.

ووفق ما تذكره منظمة الصحة العالمية WHO ، فإن أوبئة الإنفلونزا تحدث في المناطق المعتدلة المناخ كل عام أثناء فصل الشتاء، في حين أنها يمكن أن تحدث في المناطق المدارية طيلة العام مسببة فاشيات مرضية أقل انتظاماً. وفي المناخات المعتدلة، تحدث الأوبئة الموسمية بصورة خاصة خلال فصل الشتاء، بينما في المناطق الاستوائية، تكون الإنفلونزا الموسمية أقل وضوحاً، ويمكن أن تحدث الأوبئة على مدار السنة.

وتدوم الفترة التي تفصل ما بين اكتساب العدوى وظهور المرض، والتي تُعرف بفترة الحضانة، يومين تقريباً. وتتميز حالات الإصابة بالإنفلونزا الموسمية بارتفاع حرارة الجسم بشكل مفاجئ والإصابة بسعال، وعادة ما يكون سعالاً جافاً، وصداعاً وألماً في العضلات والمفاصل وغثياناً والتهاب الحلق وسيلان الأنف. وفي بعض الحالات يمكن أن تحصل إصابة بسعال شديد قد يدوم لفترة أسبوعين أو أكثر (aawsat.com, 2017).

الإنفلونزا الموسمية	Mevsimsel grip
الأمراض المعدية	Bulaşıcı hastalıklar
تسبب بأوبئة	Salgına sebep oldu.
الوقاية من	Korunmak (hastalık vb)
الإصابة ب	Yakalanmak (hastalık vb)
أوبئة الإنفلونزا	Grip salgını
المناطق المعتدلة المناخ	Ilıman iklim bölgeleri
المناطق المدارية	Tropikal bölgeler
المناطق الاستوائية	Ekvatorial bölgeler
اكتساب العدوى	Enfeksiyon kapma
فترة الحضانة	Kuluçka süresi
ارتفاع حرارة الجسم	Vücut ısısının yükselmesi

سعال جاف	Kuru öksürük
التهاب الحلق	Boğaz iltihabı
سيلان الأنف	Burun akıntısı
سعال شديد	Şiddetli öksürük

Şekil 12

Mevsimsel grip, korunma imkânı olan bulaşıcı hastalıklardandır. Mevsimseldir, yılın her döneminde görülme ihtimali az olsa da yılın belirli bir mevsiminde yayılır ve artış gösterir. Dünyanın pek çok bölgesinde mevsimsel grip her yıl salgınlara sebep olmaktadır.

Dünya sağlık örgütünün açıklamasına göre, grip salgını ılıman iklim bölgelerinde her yıl kış aylarında görülürken, tropik bölgelerde salgın düzenli olmasa da yıl boyu görülebilmektedir. İlıman iklimlerde ortaya çıkan mevsimsel salgın özellikle kışın ortaya çıkarken, ekvatorial bölgelerde ise mevsimsel grip daha az belirgin olmakla birlikte yıl boyu zaman zaman kendisini göstermektedir.

Enfeksiyon kapma ve hastalığın ortaya çıkması olarak ikiye ayrılan kuluçkalama süresi yaklaşık iki gün sürmektedir. Mevsimsel gribin belirtileri, vücut ısısının aniden yükselmesi, öksürük, genellikle bu kuru bir öksürüktür, baş ağrısı, kaslarda ve eklemlerde ağrı, mide bulantısı, boğaz iltihabı ve burun akıntısı şeklindedir. Bazı durumlarda iki hafta veya daha fazla sürebilen şiddetli öksürük görülebilir.

3.4. Spor

Kuşkusuz basın denince akla ilk gelen alanlardan biri spordur. Kendi içinde çeşitli dallara ayrılan spor haberlerinin her biri ayrıldığı alandaki özel terimlerle ifade edilmektedir. Futbolla ilgili bir metinle basketbol ya da tenisle ilgili bir metnin dilsel özelliği, sözcük bazında ciddi farklılıklar göstermektedir. Bu alana ilgi duyan insanlar için haber metninde geçen sözcük ve sözcük gruplarının büründükleri anlamları bilmek gerekmektedir. Biz bu bölümde, futbol, basketbol, tenis ve dövüş alanından metinler seçerek bu alanlara dair basın metinlerinde sıkça geçen eşdizimleri listeleterek örnek çevirilerini sunduk.

3.4.1. الإعلام التونسي يتهم الحكم الجزائري بالتواطؤ. (Tunus Basını Hakemi Dolap

Çevirmekle Suçladı)

صبت وسائل الإعلام التونسية جاماً غضبها على حكم مباراة الذهاب لنهائيدورى أبطال أفريقيا بين الأهلى والترجى، لاحتسابه ركلتي جزاء للأهلى وصفتهما الصحف التونسية بأنهما مثيرتان للجدل.

وفاز الاهلى 3 / 1 على ضيفه الترجى فى ملعب برج العرب بالإسكندرية، مستفيدا من ركلتي جزاء ليعزز فرصه فى الفوز باللقب التاسع قبل لقاء الإياب الجمعة المقبل.

وكتبت صحيفة «الشروق» الصادرة أمس على صفحتها الأولى «هزيمة بامضاء الحكم والحساب فى الإياب»، وأضافت فى تقريرها ان الترجى قدم مردودا جيدا لكن الحكم كان منحازا للأهلى.وأشارت إلى «أن الحكم منح ضربتي جزاء من نسج الخيال سهلت فوز أصحاب الأرض(ahram.org, 2018)».

صب جام غضبه على	Öfke kustu
حكم مباراة	Müsabakanın hakemi
مباراة الذهاب لنهائي	Final maçı
أبطال افريقيا	Afrika Şampiyonası
ركلة جزاء	Penaltı vuruşu
مثيرة للجدل	Tartışmalı
عزز فرصه	Fırsatını güçlendirdi

الفوز باللقب	Şampiyonluk kazanma
لقاء الإياب	Rövanş karşılaşması
قدم مردودا جيدا	İyi bir performans sergiledi
نسج الخيال	Hayal ürünü
أصحاب الأرض	Ev sahibi takım
منح ضربة جزاء	Penaltı vuruşu verdi
ضربة جزاء من نسج الخيال	Hayal ürünü penaltı

Şekil16

Tunus basını, el-Ehli ve et-Tarci arasında oynanan Afrika Şampiyonlar ligi final maçının hakemine, tartışmalı olarak niteledikleri iki penaltı vuruşunu el-Ehli takımına verdiği için öfke kustu.

Gelecek Cuma oynanacak rövanş maçından önce 9. şampiyonluğunu kazanma şansını artıran el-Ehli, kazandığı iki penaltı sayesinde konuk takım et-Tarci karşısında maçı İskenderiye'deki Burcu'l-Arab stadında 3-1 kazandı.

“ eş-Şuruk” gazetesi dün çıkan gazetenin ilk sayfasında “ Hakemin imza attığı yenilgi, hesaplar rövanşa” manşetini attı ve “et-Tarci'nin iyi performans sergilediğini ancak hakemin el-Ehliden taraf olduğunu” demecine ekledi. Ayrıca “hakemin ev sahibi takımın kazanmasını kolaylaştıran hayal ürünü iki penaltı vuruşu verdiği” dikkat çekti.

3.4.2. تغريم سيرينا وليامز (Serena Williams'a Ceza)

قال الاتحاد الأميركي للتنس اليوم الأحد إنه فرض غرامة على سيرينا وليامز تبلغ 17 ألف دولار بسبب انتهاك اللوائح خلال نهائي بطولة أميركا المفتوحة.

ففي النهائي الذي أقيم أمس السبت وخسرتة 2-6 و 4-6 أمام اليابانية نعومي أوساكا، تلقت سيرينا تحذيرا وتم خصم نقطة منها لحصولها على نصيحة تدريبية في الملعب وإلقاء المضرب أرضا، ثم قرر الحكم كارلوس راموس معاقبتها بخسارة شوط.

وفرضت إدارة الحكام في البطولة غرامة على اللاعبة الأولى عالميا سابقا قدرها عشرة آلاف دولار بسبب "الإهانة اللفظية" التي وجهتها إلى راموس، وأربعة آلاف دولار لتحذيرها عقب الحصول على نصيحة تدريبية، وثلاثة آلاف بسبب إلقاء المضرب
(sport.aljazeera.net, 2018).

Ceza verdi	فرض غرامة على
Puan kaybetti	خسّم نقطة
Kuralları çiğnedi	انتهاك اللوائح
ABD açık tenis turnuvası finali	نهائي بطولة أميركا المفتوحة
Uyarı aldı	تلقت تحذيرا
Taktik	نصيحة تدريبية
...ile cezalandırılmasına karar vermek	قرر معاقبتها بـ
Setin kaybedilmesi	خسارة شوط
Sözlü sataşma	الإهانة اللفظية
Taktik aldı	الحصول على نصيحة تدريبية

Şekil 13

ABD açık tenis birliği, Pazar günü, ABD açık tenis turnuvası finalinde Serana Williams'ın kuralları çiğnediği için 17 bin dolar ceza aldığını bildirdi.

Cumartesi günü, Japon rakibi Naomi Osaka karşısında 2-6 ve 4-6 setlerle kaybettiğifinalde, Serena uyarı aldı, maç sırasında antrenöründen taktik aldığı için sayısı silinince, raketi yere fırlattı, bunların ardından hakem Carlos Ramos oyuncuya seti hükmen kaybetme cezası verdi.

Şampiyona hakem heyeti, eski dünya şampiyonu oyuncuya, hakeme“ sözlü sataşma” için 10 bin dolar, uyarının ardından taktik aldığı için 4 bin dolar, raketi yere fırlattığı için de 3 bin dolar ceza verdi.

3.4.3. Rockets Warriors'u Batı Finalinde Yendi

تقدم هيوستون روكتس بفارق خمس نقاط مستفيدا من أول تصويبة ثلاثية من إيريك جوردون في اللقاء، ثم صمد ليهزم غولدن ستايت ووريورز 92-95 في أوكلاند الليلة الماضية في نهائي القسم الغربي بدوري كرة السلة الأميركي للمحترفين.

وعادل روكتس بذلك النتيجة 2-2 في المواجهة التي تحسم على أساس الأفضل في سبع مباريات.

وأحرز جيمس هاردن ثلاثين نقطة وكريس بول 27 لصالح روكتس الذي سيستضيف المباراة الخامسة في هيوستون غدا الخميس. وسجل ستيفن كوري 28 نقطة وكيفن دورانت 27 لصالح ووريورز الذي توقفت مسيرة انتصاراته على أرضه في الأدوار الإقصائية عند 16 مباراة، وهو رقم قياسي في الدوري.

والفوز هو الأول على الإطلاق لروكتس خارج ملعبه على غولدن ستايت في الأدوار الإقصائية (sport.aljazeera.net, 2018).

Sayı farkıyla öne geçti تقدم بفارق نقاط

Üçlük atış تصويبة ثلاثية

Basketbol كرة السلة

ABD profesyonel basketbol ligi دوري كرة السلة الأميركي للمحترفين

Sonucu eşitledi عادل النتيجة

Sayı attı أحرز نقطة

Sayı kaydetti سجل نقطة

Karşılaşmaya ev sahipliği yaptı استضاف المباراة

Galibiyet serisi مسيرة انتصاراته

Play off الأدوار الإقصائية

Rekor رقم قياسي

Şekil 14

Houston, Eric Gordon'un ilk üçlüğüyle karşılaşmada beş sayı öne geçtikten sonra Golden State Warriors'u ABD profesyonel basketbol ligi batı finalinde, dün gece Auckland'da 92-95 yenmek için tüm gücünü sahaya koydu.

Böylece, Rockets, son yedi maçın en iyi karşılaşmasında sonucu 2-2 berabere bitirdi.

Perşembe günü Houston'da ev sahipliği yapacak olan Rockets'da James Harden 30 sayı Chris Paul 27 sayı attı. Ligde bir rekor olan, Play off'larda sahasındaki 16 maçlık galibiyet serisi sona eren Various'da ise Stefan Curry 28 sayı, Kevin Durant 27 sayı kaydetti.

Bu Roters'un Golden State karşısında play off'larda deplasmanda ilk galibiyeti.

3.4.4. اشتباكات عنيفة على الحلبة بعد فوز نورمحمدوف على ماكغريغور في أكبر نزال للوزن الخفيف. (Nurmuhammedov'un Hafif Sikletteki En Büyük Dövüşte Kazandığı Galibiyetin Ardından Ringde Şiddetli Kavga)

تحوّلت ساحة اتحاد الفنون القتالية المختلطة UFC229 الأحد 6 أكتوبر/تشرين الأول 2018 إلى معركة شديدة بعد فوز الروسي حبيب نورمحمدوف على الأيرلندي كونور ماكغريغور ببطولة العالم للوزن الخفيف.

وفي قاعة «تي موبايل أرينا» بمدينة لاس فيغاس بولاية نيفادا الأمريكية، شهد النزال مواجهة قوية بين حبيب نورمحمدوف وكونور ماكغريغور

ونجح نورمحمدوف في الاحتفاظ بلقب بطل الوزن الخفيف، بعد أن أجبر ماكغريغور على الاستسلام بحركة خنق قوية. لكن قرار المقاتل الإيرلندي بالاستسلام حول الحدث الذي كان يتابعه الملايين من عشاق الفنون القتالية إلى معركة أخرى.

فبعد إعلان فوز نورمحمدوف، دخل زملاء ماكغريغور إلى حلبة النزال وهاجموا المقاتل الداغستاني الذي فر من الحلبة هارباً. لكن أنصار المقاتل الإيرلندي كريغور لاحقوه إلى خارج الحلبة.

في المقابل، ردّ أحد أنصار فريق نورمحمدوف على هذا الهجوم، فدخل الحلبة وسدد لكمة إلى وجه ماكغريغور (arabicpost.net, 2018).

Kavgaya sahne oldu تحوّل إلى معركة

Hafif siklet dünya şampiyonası بطولة العالم للوزن الخفيف

Hafif siklet şampiyonluğu بلقب بطل الوزن الخفيف

أجبر على الاستسلام	Teslim olmaya zorladı
حركة خنق قوية	Güçlü kilitleme hakereti
الفنون القتالية	Dövüş sanatları
حلبة النزال	Dövüş ringi
سد لكمة	Tekme attı

Şekil 15

Rus Nurmammedov'un İrlandalı Conor McGregor'u hafif siklet dünya şampiyonasında yenmesinin ardından 6 Ekim 2018'de UFC229 karışık dövüş sanatları birliğinin sahası şiddetli bir kavgaya sahne oldu.

Amerika'nın Nifada eyaletinde Las Vegastaki T-Mobile Arena Habib Nurmammedov ve Conor McGregor arasındaki dövüşte sağlam bir karşılaşmaya sahne oldu.

Nurmammedov, McGregor'u güçlü kilitlemesiyle pes etmeye zorlayarak hafif siklet şampiyonluğu unvanını korudu. Ancak İrlandalı dövüşçünün pes kararı onu takip eden milyonlarca dövüş sever arasında olay oldu.

Nurmammedov'un galibiyetinin açıklanmasından sonra, McGregor'un arkadaşları dövüş ringine girerek hızla kaçan Dağıstanlı boksöre saldırdı. İrlandalı boksörün arkadaşları boksörü ring dışında da takip etti.

Buna karşılık olarak Nurmammedov'un bir arkadaşı da saldırıya karşılık verdi. Ringe girdi ve McGregor'un yüzüne tekme attı.

3.4.5. **برشلونة يُغرق "الغواصات الصفراء" ويستعيد القمة.3.4.5. Batırarak Zirveyi Yeniden Ele Geçirdi)**

نجم برشلونة في تحقيق الأهم خلال مباراته أمام ضيفه فياريال؛ إذ تغلب عليه مساء الأحد، بهدفين نظيفين على ملعب "كامب نو"، ضمن منافسات الجولة الـ14 من الدوري الإسباني لكرة القدم.

انتظر العملاق الكتالوني حتى الدقيقة الـ36 لافتتاح التسجيل برأسية مدافعه جيرارد بيكيه، لينتهي الشوط الأول بتقدم البارسا بهدف دون رد.

وقبل 3 دقائق من النهاية، منح "البرغوث" الأرجنتيني ليونيل ميسي كرة ذهبية للشاب كارليس ألينيا ليودعها الأخير في شباك "الغواصات الصفراء".

بهذا الانتصار، رفع برشلونة رصيده إلى 28 نقطة ليستعيد صدارة الليغا مستفيداً من تعادل إشبيلية أمام ديبورتيفو ألافيس، في حين توقف رصيد فياريال عند 14 نقطة بالمركز السابع عشر (alkhaleeonline.net, 2018).

2-0 هدفين نظيفين

Futbol كرة القدم

Kafa golü atma التسجيل برأسية

İlk yarı الشوط الأول

1-0 هدف دون رد

Topu ağlarla buluşturdu أودع كرة في شباك

Puanını yükseltti, çıkardı رفع رصيده

Şekil 16

Barselona, pazar akşamı İspanya Futbol ligi 14. Hafta müsabakalarında Camp Nou'da, konuğu Villereal karşısında çıktığı karşılaşmada, konuk takımı 2-0 yenerek önemli bir başarı kazandı.

Katolon devi 36. Dakikaya kadar bekledikten sonra ilk yarıyı Gerard Piqué'nin kafa golüyle 1-0 önde bitirdi.

Maçın bitimine 3 dakika kala Arjantinli Pire Lionel Messinin, Carles Alena'ya verdiği altıntop son kez sarı deniz altının ağlarıyla buluştu.

Bu galibiyetle Barselona puanını 28'e çıkarırken, Sevilla'nın Deportivo Alaves'e karşı oynadığı maçtaki beraberliğinden faydalanarak La-liganın zirvesini yeniden ele geçirdi. Villereal ise 14 puanda kalarak 16. Sırada yer aldı.

SONUÇ

Dilde önemli bir yere sahip olan eşdizimler, dil öğreniminde, dil öğretiminde, öğrenilen dili anlama ve anlamlandırma sürecinde kilit rol oynamaktadır. Klasik dil öğretim ve öğrenim metotlarının eleştirildiği günümüzde sözcüklere verilen önem giderek artmaktadır. Dil öğrenmenin sözcük ve grameri aynı ölçüde önemli gören, biri diğerini gerekli kılan, iki koldan yürütülmesi gerektiği düşüncesi giderek yaygınlaşmaktadır. Dilin söz varlığında bulunan sözcüklerse ancak bir araya geldikleri sözcüklerle anlamlıdır. Duyduğumuz, okuduğumuz her sözcüğü ayrı ayrı ele almaya çalışığımızda anlamada güçlükler ve yanlışlıklar kaçınılmazdır. Ayrıca kullandığımız tüm dilsel yapıları sıfırdan oluşturmaya çalışmak yorucu ve beyhude bir çabadır. Çünkü dilde hazır kullanımlar mevcuttur. Hazır yapıları bilmek bizlere büyük kolaylıklar sağlayacak ve pratiklik kazandıracaktır. Bu yapıların başında eşdizimler gelmektedir. Bu sebeple, eşdizim bilgisi ve farkındalığı üzerinde durulması gereken temel konulardan biridir. Bu çalışma bu amaçla hazırlanmış, eşdizimleri basın dili özelinde ele alan tarama modeli kullanılmış, nitel bir araştırmadır.

Bu çalışmada daha önceki çalışmalardan farklı olarak bazı noktalar tespit edilerek bu noktalara değinilmiştir. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1) Daha önce bu konu üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların batı dilleri özellikle İngilizce odaklı bir yaklaşımla kaleme alındığı görülmüştür. Arapçayı konu alan bu çalışmada eşdizimsel ifadeler, daha çok Arapça kaynaklardan yararlanılarak ve Arapça dil yapısına göre açıklanarak ele alınmıştır. Bunun Arapça öğrenen kimseler için eşdizimlerin Arapçadaki varlığını kavramada önem arz ettiği düşünülmektedir.
- 2) Harfi cerler, Arapçada önemli bir yere sahip özel yapılardır. Bu çalışmada biz harfi cerleri edat- bağlaç veya başka bir isimle adlandırmak yerine Arapçadaki özel konumunu koruyarak “Harfi cerlerden oluşan eşdizimler” başlığı altında ele aldık. Böylece harfi cerlere dair farkındalık oluşturmayı ve harfi cerlerin Arap dilindeki önemini eşdizimler özelinde de vurgulamayı amaçladık.

- 3) Araştırmalarımız sonucunda daha önceki çalışmalarda “ Tipik ve belirtik eşdizimler” başlığı altında incelenen eşdizim türünün, Türk dilinde, özellikle Şiir dilinde önemli bir yer tutan “Alışılmamış bağdaştırmalar” konusuyla doğrudan ilgili olduğu tespit edilmiştir. “ Alışılmamış bağdaştırmalar yoluyla oluşturulan eşdizimler” başlığı altında incelenmesinin hem Türk dili hem de Arap dili açısından daha anlaşılır olacağı görülmüş ve konu bu başlıkla ele alınmıştır.
- 4) İncelenen pek çok çalışmada eşdizimlerle ilgili verilen kavramsal ve teorik bilgilerin Arapça güncel örneklerle ve metinlerle pekiştirilmediğinde zihinde eşdizimlerle ilgili bir resim oluşturamadığı fark edilmiştir. Bu sebeple, konularla ilgili gerekli açıklamaların ardından eşdizim tabloları, örnek metinler ve çevirilerine yer verilmesinin konunun tam anlamıyla anlaşılması ve dilsel alt yapının oluşturulması için gerekli olduğu görülerek bu çalışmada parçadan bütüne, teoriden pratiğe giden bir yol izlenmiştir.

Basın dilini anlamada ve basın çevirilerinde, diğer tüm metinlerde olduğu gibi eşdizimler kilit rol oynamaktadır. Basın dilinde eşdizimler sıkça kullanılması yanında sira sürekli güncellenmekte ve kendini yenileyerek dilin söz varlığında yerini almaktadır. Modern dile hkim olmanın yolu basın dilini bilmekten ve takip etmekten geçmektedir. Zira canlı bir yapı olan dil her geçen gün gelişmekte ve değişmektedir. Bu değişim ve gelişimin etkilerini doğrudan basın dilinde görmek mümkündür. Bu yönüyle basın dilindeki eşdizimlerin incelenmesi farklı alanlara ait eşdizimleri içermesi ve güncel dilsel yapıları ortaya koyması açısından önemlidir. Bu alana katkı sağlayacak, basın eşdizimleri sözlüğü ve örnek basın evirilerinin bulunduğu kapsamlı eserler, alandaki eksikliği gidermek açısından gereklidir. Ayrıca sözlüklerde kelimelerin birliktelik oluşturduğu kelimelerle bir arada verilmesinin dil öğrencileri ve anadil kullanıcıları açısından oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Abdulaziz, H. *Lugatu's- Sahâfeti'l-Mu'âsıra*. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif.

Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.

Aksan, D. (1999). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Engin Yayınevi.

Ayhan, E. (1982). *Yort Savul*. İstanbul: Adam Yayınları.

Balı, E., & Köksal, H. (2016). *Yaygın Eşdizimleriyle Arapçada Anahtar Fiiller*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları.

el-Câhız. (1998). *el-Beyân ve't-Tebyîn*. Kahire: Mektebetu'l-Hâncî.

Demirayak, K. (2016). *Arap-İslam Edebiyatı Literatür Bilgisi*. İstanbul: Cantaş.

Ebû Rîşe, Ö. (1998). *Divân*. Beyrut,: Dâru'l-'Avde.

Ebu'l-Ferec, M. A. (1966). *el-Me'acimu'l-'Arabiyye fî Dav'i'd-Dirâsâti 'İlmi'l-Lugati'l-Hadîs*. Beyrut: Nahdati'l-'Arabiyye.

el-Askerî, E. H. *el-Furûku'l-Lugaviyye*. Kahire: Dâru'l-'İlm ve's-Sekâfe.

Gazala, H. (2004). *Makâlat fi't-Terceme ve'l-Uslûbiyye*. Beyrut: Dâru'l-'İlm Li'l-Melâyîn.

Göktürk, A. (2014). *Çeviri Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Hasan, G. (2007). *Dictionary of Collocation*. Beyrut: Dâru'l-'İlm Li'l-Melâyîn.

Hassân, T. (1994). *el-Lugatu'l-'Arabiyye Ma'nâhâ ve Mebnâhâ*. Dâru'l-Beydâ: Daru's-Sekâfe.

Hicâzî, M. F. (2003). *Ususu 'İlmi'l-Luğati'l-'Arabiyye*. Kahire: Daru's-Sekâfe.

Hicâzî, M. F. *Medhalu ile'l-'İlmi'l-Luga*. Kahire: Dâru Kaba.

İbn Cinnî, E.-F. M.-N. (1952). *el-Hasâis*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî.

Kaplan, M. (2002). *Kültür ve Dil*. Ankara: Dergâh Yayınları.

Karakoç, S. (2004). *Gün Doğmadan*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

Ömer, A. M. (2008). *Mu 'cemu'l-Lugati'l- 'Arabiyyeti'l-Mu'âsıra*. Kâhire: 'Alemlu'l-Kutub.

Pei, M. (1998). *Ususu 'İlmu'l-Luga: 'Alemlu'l-Kutub*.

Saussure, F. d. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. İstanbul : Multilingual.

Suçın, H. (2007). *Öteki Dilde Var Olmak*. İstanbul: Multilingual.

Sibeveyh.(1988) el- Kitâb, Kahire, Mektebetu'l-Hâncî.

Şerif, S., & Neda, E. M. (2004). *Lugatu'l- 'İlamiyye* .

Vardar, B. (2001). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.

Wittgenstein, L. Ç. (1985). *Tractatus Logico-Philosophicus*. İstanbul: Bilim/Felsefe/Sanat Yayınları,.

Makaleler

Altıkulaçoğlu, S. (2010). Yabancı Dil Sınıflarında Eşdizimli Sözcük Öğretimi ve Anadilinin Rolü. *Dil dergisi* , 37-52.

Çetinkaya, B. (2009). Eşdizimli Sözlükler. *TurkishStudies International Periodical FortheLanguages* , 196-206.

Çetinkaya, B. (2009). Eşdizimli Sözlükler. *Turkish Studies* , 196-206.

Daşkiran, Y. (2015). Arap Dilinde Eşdizim ve Arapça Sözlüklerde Eşdizim Sorunu. *İslami Araştırmalar Dergisi* , 1-9.

Doğan, N. (2015). Türkçe Sözlük'te Fiisel Eşdizimlilik. *Gazi Türkiyet* , 67-84.

Doğan, N. (2015). Türkçe Sözlükte Fiisel Eşdizimlilik. *Gazi Türkiyet* , 67-84.

Eker, S. (2007). Toplum dilbilim, Dil Planlamaları ve Kamu Mensuplarının Dil Kullanımı . *Gazi Türkiyet* , 127-135.

Fidan, İ. (2016). el-Musâhabetu'l-Luğaviyye fi'l-Hadîsi'n-Nebeviyyi's-Şerîf, 'Alâ' Tal'at Ahmed, Mektebetu'l-Âdâb(kitap tanıtımı). *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 393-396

Geçgel, H. (2004, Haziran 17-19). İkinci Yeni Şiirinde Sapmalar . *Uluslararası IV. Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu* . Çanakkale.

Göçer, A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 25-38.

Gündüzöz, S. (2005). Arapçada Kültür-Dil İlişkisi: Arapça'nın Yapılanması Ve Algılanmasında Etkili Öğeler . *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* , 215-229.

Halvanî, F. e.-M. (2015). Lugatu'l-İ'lâmi'l-'Arabî. *Mecelletu Câmi'atu Dımeşk* , 11-31.

Kumanlı, M. S. (2016). Türkçe Sözlük'te Eşdizimlerin Gösterilişi. *Gazi Türkiyat* , 195-204.

N. Tayyibe Eken. (2016). Eşdizimlerin Saptanm Betimlenmesine Yönelik Kuram ve Yaklaşımlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 28-47.

Özarslan, E. (2013). Basın Dili Üzerine Bazı Dikkatler. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* , 251-267.

Yüksel, A. (2012). Arap Dilinde Tazmin. *Nüsha* , 127-132.

Tezler

Eken, N. T. (2015). *Anlatı Metinlerinde Sözcük Birliktelikleri:Türkçe Üzerine Eğitim-Öğretim Ortamları Hedefli Gözlemler, Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara.

el-Huseynî, H. M. (2007). *El-Musâhabâtu'l-Lugaviyye ve Eseruhâ fi Tahdîdi'd-Delâle fi'l-Kur'ani'l-Kerîm, Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Kahire.

Önder, Ş. G. (2014). Arap Dilinde Eşdizim. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

Sözlükler

Akalın, Ş. H. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.

Hâfız, e.-T. b. (2004). *Mu'cemu'l-Hâfız*. Beyrut: Mektebetu Lubnan.

Komisyon. (1989). el-Mu'cemu'l- 'arabîyyu'l- esâsî. Kahire: el-Munazzamatu'l-'Arabiyyetu li't-Terbiyye ve's-Sekafeti ve'l- 'Ulûm

Mutçalı, S. (2012). *Arapça- Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.

el-Yesû'î, L. M. (2008). el-Muncid fi'l-Luga ve'-Î'lâm. Beyrut: Dârul-Maşrik.

Önkal, A., & Bozkurt, Deve. *İslam Ansiklopedisi* .

İnternet Kaynakları

(01.10.2018) Hayr Bey, Kemal, Kasidetu Tuyûru'l-Hüzn,

<http://www.adab.com/modules.php?name=Sh3er&doWhat=shqas&qid=65675&r=&rc=14>

(09.10.2018) www.baladia.gov.kw/sites/ar/Pages/streetsNamesPDFs/91.pdf

(19.10.2018) <http://www.aljazeera.net/news/arabic/2018/6/12/العقارات-سوق-أميركي-تقرير>
الإرهاب-وممولى-للمهربين-ملاذ-بدبي:

(19.10.2018)<https://arabic.euronews.com/2018/09/16/israel-and-egypt-s-enduring-40-years-of-cold-peace>

(19.10.2018) <https://arabic.cnn.com/world/2014/06/06/cold-war-5-things-you-might-not-know>

(19.10.2018)<https://arabic.euronews.com/2018/01/29/soft-sharp-power-russia-china>

(8.10.2018) <http://www.aljazeera.net/news/international/2018/8/9/الجديدة-كولومبيا-حكومة>
بفلسطين - الاعتراف بقرار - النظر - تعيد

(17.11.2017) <https://aawsat.com/home/article/1085961/موسمية-وقاية-الإنفلونزا-لقاح>

(04.10.2018) <https://aawsat.com/home/article/1415911/سودانيتين-عسكريتين-طائرتين-تحطم>
هبوطهما - أثناء - اصطمتا

(05.11.2018) <https://aawsat.com/home/article/1448456/للاستثمار-جديدة-معايير-يشترط-السودان>
الأجنبي

- (07.11.2018) <https://aawsat.com/home/article/1445161/التضخم-في-يرتفع-التضخم/البطالة-معدلات-ثبات>
- (22.08.2018) <https://aawsat.com/home/article/1321851/سينة-نفسية-آثار-المهاجرين-أطفال-فصل>
- (30.08.2018) <http://www.ahram.org.eg/News/202751/26/668183/قتلى-عالمية-و-عربية-أخبار>
-فلوريدا-ولاية-عشوائي-نار-إطلاق-في-وجرحي
- (04.11.2018) <http://www.ahram.org.eg/News/202821/6/678454/التونسي-الإعلام-رياضة>
-الجزائري-الحكم-يتهم «بالتواطؤ»
- (15.10.2018) <http://www.akhbar-alkhaleej.com/news/article/1120475>
- (27.10.2018) <http://www.akhbar-alkhaleej.com/news/article/1141633>
- (02.11.2018) <https://www.alarabiya.net/ar/science/2018/10/31/لا-مخيف-ياباني-صاروخ>
-عسكرية-قوة-أي-تملكه.html
- (06.11.2018) <https://www.alarabiya.net/ar/medicine-and-health/2018/11/05/تناول-بالربو-الأطفال-إصابة-من-يحد-أسبوعيا-مرتين-الأسماك>
- (03.11.2018) <http://alkhaleejonline.net/أذيت-تكون-قد-المقطعة-خاشقجي-جثة-تركيا/سياسة>
- (21.11.2018) <http://alkhaleejonline.net/سيارات-شركات-3-بأسهم-تهوي-اعتقال-عملية-اقتصاد>
- (05.12.2018) <http://alkhaleejonline.net/القمة-ويستعيد-الصفراء-الغواصات-يغرق-برشلونة/رياضة>
- (08.10.2018) <https://arabicpost.net/sports/2018/10/07/عراك-ماكريغور-نور-محمودوف-فوز>
- (13.08.2018) <http://www.bbc.com/arabic/world-45169859>
- (17.10.2018) <https://www.cnbc.com/news/view/45932/Netflix-أرباح-صافي-تحقق>
-2018.html-الثالث-الربع-في-دولار-مليون-420-بنحو
- (02.10.2018) <http://sport.aljazeera.net/tennis/grandslam/2018/9/9/وليامز-سيرينا-تغريم-شاهد>
-التصرف-هذا-بسبب
- (12.08.2018) <http://sport.aljazeera.net/basketball/nba/2018/5/23/ووربورز-يهزم-روكتس>
-الغرب-بنهائي

BASIN ARAPÇASI EŞDİZİM SÖZLÜĞÜ

1.Siyaset Haberlerinden Derlenen Eşdizimler

Suçladı	اتَّهَمَ (ب)	Arama kurtarma	عمليات البحث
... ile ilgili oldu	ارتبط (ب)	çalışmaları	والإنقاذ
... ile... arasında	تراوح (بين)	Arap Baharı	الربيع العربي
değişti		Askeri taarruz	القدرات العسكرية
...nın elinde	تربى على يد....	gücü	الهجومية
büyüdü		Aslan payı	نصيب الأسد
Ablukayı deldi	اخترق الحصار	Ateş açtı	ضرب النار
Açlık grevi yaptı	أضرب عن الطعام	Ateş açtı	أطلق النار
Adımlar attı	اتخذ خطوات	Ateşkes	وقف إطلاق النار
Ağır silahlar	الأسلحة الثقيلة	Ay tutulması	خسف القمر
Ağır yara	جروح خطيرة	Bağımsız devlet	دولة مستقلة
Ağır yaralandı	خرّ صريعاً	Barış gücü	قوات حفظ السلام
Akıllara....soru	قفز إلى الأذهان	Basın açıklaması	بيان صحفي
geldi.	السؤال...	Basireti bağlandı	ضرب على بصيرة
Aklından geçti	دار بخلده	Başsavcı	النائب العام
Aklını kaçırdı,	طار عقله	Bayılmak	خرّ صعقاً
çılına döndü.		Beceri kazandı	اكتسب مهارة
Alt yapı	البنية التحتية	Benzeri	لم يسبق لها مثيل
Altın fırsat	فرصة ذهبية	görülmemiş.	
Ambargo	ضرب حصر (على)	Beyin göçü	هجرة العقول
uyguladı, kuşattı		Beyin yıkama	غسل المخ
Amfibi Deniz	لواء من المارينز	Bilgi patlaması	انفجار المعرفة
Kuvvetleri Tugayı	البرمائي	Bilgilendirdi	أحاطه علماً (ب)
Anmaya değer	جدير بالذكر	Birinin sayfası	طي صفحة فلان
Aradı, irtibata	اتَّصل (ب)	kapanmak,	
geçti		zamanı sona	
Arama izni	الإذن لتفتيش	ermek	

Biyolojik kanıtlar	الأدلة البيولوجية
Boğarak öldürme	قتل خنقاً
Bomba yüklü araç	سيارة مفخخة
Bomba yüklü savaş uçakları	المقاتلات المزودة بقنابل
Bombardıman uçağı	قاذفات القنابل
Bölgesel çatışmalar, bölgesel çekişmeler	النزاعات الإقليمية
Buldu, elde etti	حصل على
Büyük zarar, ciddi hasar	أضرار بليغة, أضرار فادحة
Can kaybı olmadan	دون حدوث خسائر في الأرواح
Canlı kalkan	دروع بشرية
Cenaze töreni	حفلة التشييع
Çabalar sonuçsuz kaldı, denemeler başarısız oldu.	أخفقت الجهود
Çarpık kentleşme	سكن عشوائي
Çevreciler	أنصار البيئة
Çocuklara karşı cinsel istismar	اعتداءات جنسية على الأطفال
Çok taraflı anlaşma	اتفاقية متعددة الأطراف
Daha önce görülmemiş, eşsiz	منقطع النظير
Dayandı	اعتمد (على)

Delillerin yok edilmesi	إزالة الأدلة
Demeç verdi	أدلى ببيان
Deniz piyadeleri	مشاة البحرية
Derin devlet	دولة عميقة
Derin yara	جرح بليغ
Devamlı, kesintisiz olarak	على قدم و ساق
Devleti tanıma	الاعتراف بالدولة...
Devrik lider	رئيس معزول
Dışişleri bakanlığı	وزارة الخارجية
Dikkat çekti	جلب الانتباه
Dilden dile dolaştı	دار على الأفواه
Diplomatik anlaşmazlıkların büyümesi	اتساع الخلاف الدبلوماسي
Diplomatik ilişkilerin dondurulması	تجميد العلاقات الدبلوماسية
Doğru söz	قول سديد
Egemen devlet	دولة ذات سيادة
Eğitim uçuşu	طلعة تدريبية
Eli kolu bağlı	مكتوفة الأيدي
Erkek egemen toplum	المجتمع الذكوري
Eski başkan	الرئيس المنتهية ولايته
Fayda sağladı	عاد له بفائدة
Fırsatı değerlendirdi	انتهاز الفرصة

Fiyasko	الفشل الذريع
Gençliğininbaharı nda	ربيعان شبابه
Gerçeği açıkça dile getirdi	صدع بالحقّ
Gizli kalmak	طي الكتمان
Gizli örgüt	منظمة سرية
Gökdelen	ناطحة السحاب
Görevi devraldı	تولى منصبه
Görgü tanığı	شهود عيان
Görmezlikten geldi	بغض النظر عن
Göz önünde bulundurdu.	أخذ بعين الاعتبار
Göz yanılması	خداع بصري
Göz yumdu	تغاض (عن)
Gözden geçirdi	عاد النظر (في)
Gözyaşlarına boğuldu	استغرق في البكاء
Güç dengelerini değiştirdi	قلب موازين القوى
Gündem dışı	خارج جدول الأعمال
Gündem dışı konuşma	خطاب خارج جدول الأعمال
Güven kazandı	اكتسب ثقة
Hayatını kaybetti	لقمصره
Hayatta olmak, yaşamak	على قيد الحياة
Haydut devlet	دولة مارقة
Hesaba kattı,göz	وضع في الحسبان

önünde	
bulundurdu	
Irza geçti	هتك العرض
İfade özgürlüğü	حرية الكلمة/ التعبير
İhtiyaçların karşılanması	تلبية الاحتياجات
İkili ilişkiler	العلاقات الثنائية
İkinci dünya savaşı	الحرب العالمية الثانية
İlerleme kat etti	احرز تقدم
İlerleme katetti	أحرز تقدما
İntikam aldı	شفى غليل
İstese de istemese de	شاء أم أبى
İş işten geçmeden önce	قبل فوات الأوان
İşi zamana bıraktı	ترك الأمر للزمان
İşportacı	بائع الرصيف
İşsiz	عاطل عن العمل
Kadife devrim	ثورة ناعمة
Kâğıt üstünde kalma	حبرا على ورق
Kalbi çarptı.	وجب قلبه
Kamulaştırma	تجريد من الملكية
Kamuoyu yoklaması	استطلاع الرأي العام
Kansız devrim	ثورة بيضاء
Kapsadı, içerdi	احتوى (على)
Kara delik	ثقب أسود
Kara kuvvetleri	القوات البرية

Karar verdi	اتَّخَذَ قَرَارًا
Kararı bozdu	أَبْطَلَ الْقَرَارَ
Kararlaştırılan görüşmenin iptal edilmesi	إِغْءَاءُ لِقَائِهِ الْمَقْرَرِ
Kararlılık gösterdi	عَقَدَ الْعِزْمَ
Kararname çıkardı	أَصْدَرَ مَرْسُومًا
Katıldı, girdi	انْضَمَّ (إِلَى)
Katılım müzakereleri	مُفَاوِضَاتُ الْإِنْضِمَامِ
Katkıda bulundu	ضَرَبَ فِيهِ بَعْرَقَ
Kemer sıkma	شَدَّ الْحِزَامَ
Kendini kaybetti	خَرَجَ عَنْ طَوْرِهِ
Kesin başarısızlık	الْفِشْلُ الزَّرْبِيعِ
Kısır döngü	حَلْقَةٌ مَفْرَغَةٌ
Kin besledi	أَضْمَرَ حَقْدًا
Kitle imha	دَمَارٌ شَامِلٌ
Kontrolden çıkmış	خَارَجَ نِطَاقَ السَّيْطِرَةِ
Konuşma yaptı	أَلْفَى كَلِمَةً
Konuyu ele aldı	عَالَجَ الْمَوْضُوعَ
Kör talih	حَظٌّ نَحْسٌ
Körü körüne bağlanma	طَاعَةٌ عَمِيَاءُ
Kriz şiddetlendi, arttı.	اشْتَدَّتْ الْأَزْمَةُ
Kurtuldu, ortadan kaldırdı, yok etti	تَخَلَّصَ مِنْ
Kuvvetler ayrılığı	تَقَاسَمُ السَّلْطَةِ

Küresel ısınma	الاحتباس الحراري
Maruz kalmak	تَعَرَّضَ (لِ)
Mayın döşeme	زَرَعَ الْأَلْغَمَ
Mayın patlaması	انْفِجَارُ لَغَمٍ
Medeniyetler ittifakı	تَحَالُفُ الْحَضَارَاتِ
Meşru müdafaa	الدِّفَاعُ عَنِ النَّفْسِ
Meyvesini topladı	جَنَى ثَمَرَهُ
Misliyle muamele	مُعَامَلَةٌ بِالْمِثْلِ
Mülteci krizi	أَزْمَةُ اللَّاجِئِينَ
Nasihah etmek	أَسَدَى نَصِيحَةً
Nefsi müdafaa, meşru müdafaa	دِفَاعٌ عَنِ النَّفْسِ
Nüfus planlaması	تَحْدِيدُ النَّسْلِ
Nüfus sayımı	إِحْصَاءُ السَّكَّانِ
Okuma yazma seferberliği	مَحْوُ الْأُمِّيَةِ
Olağanüstü	خَارِقٌ لِلْعَادَةِ
Olağanüstü hal	حَالُ الطَّوَارِئِ
Olay yeri	مَسْرَحُ الْجَرِيمَةِ
Olay yeri	مَوْقِعُ الْحَادِثِ
Onu kendi haline bıraktı.	تَرَكَهُ وَشَأْنَهُ
Ortak çaba	حِرْصٌ مَشْتَرِكٌ
Ortak öneme sahip alanlar	الْمَجَالَاتُ ذَاتُ الْإِهْتِمَامِ الْمَشْتَرَكِ
Ortak tavır aldı	اتَّخَذَ مَوْقِفًا مَشْتَرَكًا
Ortaya çıktı	تَمَخَّضَ (عَنْ)
Oy çokluğu	أَغْلَبِيَّةُ التَّصْوِيتِ

Öfkesini kustu.	صب عليه جام غضبه
Öldü, ruhunu teslim etti.	فاضت روحه
Ömür boyu hapis	السجن مدى الحياة
Ön şart	شروط مسبقة
Önceden hazırlanmış plan	خطة معدة سلفاً
Önemsemedi	ضرب صفحاعن
Önemsemedi, boş verdi	ضرب به عرض الحائط
Önünde açılan fırsatlar	فرصة سانحة أمامه
Özerklik	استقلال ذاتي
Özür diledi	استماح عذرا
Para aklama	غسل الأموال
Parmak izi	بصمة الأصابع
Pasif kalmak	حرك سانه
Peşine düştü	سعى وراء
Petrol arama	تنقيب عن النفط
Protesto etti	احتج (على)
Püf nokta	بيت القصيد
Rastgele ateş açmak	إطلاق نار عشوائي
Resmi açıklama	بيان رسمي
Rol oynadı	قام بدور
Saldırgan	منفذ الهجوم
Saldırını düzenledi	شنّ هجوما
Savaş çıkması,	نشب الحرب

savaşın patlak vermesi	ذكت الحرب
Savaş patlak verdi	ذكت الحرب
Savaş suçu	جريمة الحرب
Sebebe oldu	أدى (إلى)(اليأس)
Self determinasyon hakkı	حق تقرير المصير
Serbest bıraktı	أطلق سراحه
Serseri kurşun	أعيرة نارية طائشة
Sessizliğini bozdu	خرج عن صمته
Sıkıntı çekti	تجشّم عناء
Sınır çizdi, çizgi çekti	ضرب خط
Sırtından bıçakladı	طعن في الظهر
Silah sesi	صوت إطلاق النار
Silahsızlandırma	تجريد من الأسلحة
Silahsızlanma	نزع السلاح
Soğuk barış	السلام البارد
Soğuk savaş	الحرب الباردة
Sonuçlandı	أسفر (عن)
Soruşturma	عمليات التفتيش
Soruşturma ekibi	فريق التحقيق
Sosyal paylaşım siteleri	مواقع التواصل الاجتماعي
Sözcü	المتحدث باسم
Sözde Ermeni soykırımı	الإبادة الأرمنية

المزعومة	Uyuşturucu
Sözünü kesti	kaçakçısı
Suç işledi	Uzun menzilli
Suçlama yöneltti	füzeler
Şimşek çaktı.	Ültimatom
Şüpheli	Üstlendi,
Taarruz silahları	yüklendi
Takma isimler	Vampir, kan
Takma isimler	emici
Tecrübe kazandı	Vatandaşlıktan
Tedavi gördü	çıkarma
Telefonla aradı.	Vazgeçmek
Tepe taklak etti.	Video
Tepki	Vurguladı
Terör elebaşı	Yakalandı, uğradı
Terör Finansörü	Yalancı şahitlik
Terörü destekleyen devletlerin listesi	Yan yana
Terörü finanse eden ülkelerin listesi	Yanlış anlama
Terörü finanse etmek	Yayılım ateşi
Topyekûn savaş	Yer edindi
Trafik tıkanıklığı	Yerel basın
Uçak gemileri	(organları)
Unuttu	Yerel seçimler
Uyum içinde	Yerli işbirlikçi
	Yok etmek
	Yolsuzluk
	skandalı
	Yumuşak güç
	Yüksek mahkeme
	Zaman kazandı

مهرب المخدرات	Uyuşturucu
الصواريخ بعيدة المدى	Uzun menzilli
إنذار نهائي	Ültimatom
أخذ على عاتقه	Üstlendi,
مصاص الدم	Vampir, kan
تجريد من الجنسية	Vatandaşlıktan
استغنى عن	Vazgeçmek
تسجيل مصور	Video
سلط الضوء	Vurguladı
أصيب (ب)	Yakalandı, uğradı
شهادة الزور	Yalancı şahitlik
جنباً إلى جنب	Yan yana
أساء الفهم	Yanlış anlama
وابل من الرصاص	Yayılım ateşi
احتل مكاناً	Yer edindi
وسائل إعلام محلية	Yerel basın
انتخابات محلية	(organları)
متعاون محلي	Yerel seçimler
قضى (على)	Yerli işbirlikçi
فضيحة الفساد	Yok etmek
القوة الناعمة	Yolsuzluk
المحكمة العليا	skandalı
اكتسب وقتاً	Yumuşak güç
	Yüksek mahkeme
	Zaman kazandı

Zorladı, mecbur bıraktı	أجبر (على)
Zorunlu kıldı, sevk etti	دفع إلى

2.Ekonomi Haberlerinden

Derlenen Eşdizimler

... suçlamasıyla tutuklama	اعتقال بتهم... التوقيف
Acil durum teşvik planı	خطة التحفيز الطارئة
Analistlerin tahminleri	توقعات المحليلين
Bütçe açığı	عجز الميزانية
CEO	الرئيس التنفيذي
Çekirdek enflasyon	للتضخم الأساسي
Çok uluslu	متعددة الجنسيات
Değişken malzemeler	المكونات المتقلبة
Dengeleri değiştirdi	قلب الموازين
Dijital para	العملة الرقمية
Doğal kaynaklar	الموارد الطبيعية
Döviz kuru istikrarı	استقرار سعر الصرف
Ekonomik büyüme	النمو الاقتصادي
Ekonomik hareketliliği canlandırma	إنعاش الحركة الاقتصادية
Ekonomik istikrar	الاستقرار المالي

Ekonomik kriz	الأزمة المالية
Ekonomik yaptırımlar	العقوبات الاقتصادية
Ekonomik yolsuzluk suçlaması	تهم فساد مالي
Emlak sektörü	قطاع العقارات
Enerji sektörleri	قطاعات الطاقة
Euro bölgesi	منطقة اليورو
Fayda sağladı	عاد له بالفائدة
Fırsat verdi	أتاح الفرصة
Fiyat açığının kapanması	سد الفجوة السعرية
Fiyatları frenledi	كبح الأسعار
Fiyatların yükselmesi	ارتفاع الأسعار
Gelir dağılımı	توزيع الدخل
Gelişim ipi	زام المباداة
Gerekli tüm önemlerin alınması	اتخاذ كل التدابير اللازمة
Görev üstlendi	تولى منصبه
Görevi kötüye kullanma	سوء السلوك
Güvensizlik hissi	شعور بعدم الثقة
Hesapları dondurdu	جمد حسابات
Hisselerin düşmesi	انخفاض سهم
Hisselerin gerilemesi	تراجع أسهم
İç borç	الدين الداخلي
İki ülke arasındaki para transferi hacmi	حجم انتقال الأموال بين البلدين

İki ülkeyarasındaki ticaret hacmi	حجم التبادل التجاري بين البلدين
İleri teknoloji sektörü	قطاع التكنولوجيا الفائقة
İlk sırada yer aldı	احتل الصدارة
İşlem sonrası saatler	ساعات ما بعد التداول
İşsiz	عاطل عن العمل
Kâr amacı gütmeyen kuruluş	المنظمة غير الربحية
Karşılıksız çek	شيك بدون رصيد
Kaydedilen en düşük seviye	حدودها الدنيا المسجلة
Konuyu ele aldı	عالج الموضوع
Kullanım alanı	حيز الاستعمال
Maliye bakanı	وزير المالية
Mekanizma kurmak	إنشاء آلي
Merkez bankası	البنك المركزي
Müşteri tabanı	قاعدة عملاء
Net kâr	صافي ربح
Ortak para alanı	منطقة العملة الموحدة
Ortak pazar kurmak	إنشاء السوق المشتركة
Otomotiv sanayi	صناعة

السيارات	
Piyasa yapıcı	صناع السوق
Piyasalardaki daralma	انكماش الأسواق
Piyasaların rahatlaması	تهدئة الأسواق
Planın geri çekilmesi	سحب الخطة
Projelere sermaye temini	توريد رأس مال المشروعات
Reform önlemleri	الإجراءات التالاص لاحية
Rekor kırdı	سجل رقما قياسيا
Resmi ve paralel piyasa	السوق الرسمي والموازي
Sahte para sürme	ترويح العملة الزائفة
Sermaye	رأس مال
Sert düşüş	الهبوط الحاد
Sıvılaştırılmış doğal gaz	إنتاج الغاز الطبيعي المسال
Tahvil alımı	شراء السندات
Tahvil ihracı	طرح سندات
Tanıtım direktörü	مدير التمثيل
Taze kan pompaladı	ضخ دماء جديدة
Tekeli kırmak	كسر الاحتكار
Ticaret odası	غرفة التجارة
TL' nin düşüşü	تدهور العملة

التركيبية	
الإيرادات الإجمالية	Toplam gelir
أسعار المستهلكين	Tüketici fiyatları
الربع الثالث	Üçüncü çeyrek
العملات الأجنبية	Yabancı paralar
الاستثمارات الأجنبية	Yabancı yatırımcılar
المياه الجوفية	Yer altı suları
التوقيت المحلي	Yerel saat
ترسيخ مكانتها	Yerini/ konumunu güçlendirme
بعيد المنال	Zor, ulaşılmaz

كربية حمراء	Alyuvar
سيارة الإسعاف	Ambulans
المضاد الحيوي	Antibiyotik
عملية الزائدة الدودية	Apandisit ameliyatı
حد من	Azalttı, kısıtladı
التهاب اللوزتين	Bademcik iltihabı
/الجهاز المناعي جهاز المناعة	Bağışıklık sistemi
خرّ صعقا	Bayıldı.
التهاب الحلق	Boğaz iltihabı
الأمراض المعدية	Bulaşıcı hastalıklar
سيلان الأنف	Burun akıntısı
تلوث البيئة	Çevre kirliliği
تصلب الشرايين	Damar sertleşmesi
اكتساب العدوى	Enfeksiyon kapma
الوجبات السريعة	Fastfood gıdalar
الآثار النفسية مؤقتة	Geçici psikolojik etkiler
التخدير العام	Genel anestezi
عوامل وراثية	Genetik faktörler
أوبئة الإنفلونزا	Grip salgını
إصابة بالشمس	Güneş çarpması
أشعة الشمس	Güneş ışınları
فقدان الذاكرة	Hafıza kaybı
الإصابة بالأمراض	Hastalığa yakalanma
أعراض المرض	Hastalık belirtileri

3.Sağlık Haberlerinden Derlenen Eşdizimler

أضراراً بالغة	Ağır hasar
مشاكل نفسية عنيفة	Ağır psikolojik sorunlar
خرّ صريعاً	Ağır yaralandı
وظائف الرئة	Akciğerin fonksiyonu
كربية بيضاء	Akyuvar
أمراض الحساسية	Alerjik hastalıklar
المواد المثيرة للحساسية	Alerjiyi azdıran maddeler

Hava kirliliği	تلوث الهواء
Ilıman iklim	المعتدلة المناخ
İçedi, kapsadı	احتوى على
İğne yapmak	ضرب حقنة
İştahsızlık	فقدان الشهية
Kalbi çarptı.	وجب قلبه
Kalbin fonksiyonları	وظائف القلب
Kalıcı izler bıraktı	ترك الآثار المزمنة
Kalıcı psikolojik etkiler	الآثار النفسية المزمنة
Kalori	السعرات الحرارية
Kalp atışı	خفقان القلب
Kalp büyümesi	تضخم جانبي القلب
Kalp krizi	النوبات القلبية
Kalp krizi	أزمة قلبية
Kalp nakli	زرع القلب
Kalp yetmezliği	قصور في القلب
Kansızlık	فقر الدم
Karın gurultusu	أطيط البطن
Kemik erimesi	هشاشة العظام
Korunmak (hastalık vb)	الوقاية من
Kötü muamele	المعاملة السيئة
Kronik hastalık	مرض مزمن
Kuluçka süresi	فترة الحضانة

Kuru öksürük	سعال جاف
Lokal anestezi	التخدير الموضعي
Maruz kalmak	تعرض ل
Mevsimsel grip	الإنفلونزا الموسمية
Mikro parçacıklar	الجسيمات الدقيقة
Mikrobiyoloji	الأحياء الدقيقة
Omega 3 yağ asitleri	بالأحماض الدهنية أوميغا 3
Organ hastalıkları	أمراض عضوية
Organ nakli	زرع الأعضاء
Organ nakli	عملية الزرع
Ötenazi	موت الرحمة
Psikolojik baskı	ضغوط نفسية
Psikolojik kaynaklı organ hastalıkları	بأمراض عضوية نفسية المنشأ
Psikolojik sorunlar	بالمشاكل النفسية
Rol oynadı	لعب دوراً
Saç dökülmesi	تساقط الشعر
Sağlıksız beslenme	النظام الغذائي غير الصحي
Sebep oldu	أدى إلى
Sınır tanımayan doktorlar örgütü	منظمة أطباء بلا حدود
Sindirim sistemi	جهاز الهضم
Sinir dokusu	الأنسجة العصبية
Solunum yolu	المسالك الهوائية
Solunum yolu	مرض تنفسي

hastalığı	
Şeker hastalığı	أمراض السكري
Tepki	رد فعل
Tırnak yemek	قضم الأظافر
Toksik stres	القلق المدمر
Tropikal bölgeler	المناطق المدارية
Uyarmak	حذر من
Uyku düzeni	النوم واليقظة
Uyku düzensizliği	اضطرابات النوم
Vücut ısısının yükselmesi	ارتفاع حرارة الجسم
Yakalanmak (hastalık vb)	الإصابة بـ
Yoğun bakım	عناية مركزة
Yüksek tansiyon	ارتفاع ضغط الدم

4.Spor Haberlerinden Derlenen

Eşdizimler

Müsabakanın hakemi	حكم مباراة
Final maçı	مباراة الذهاب لنهائي
Afrika Şampiyonası	أبطال افريقيا
Penaltı vuruşu	ركلة جزاء
Tartışmalı	مثير للجدل
Fırsatını güçlendirmek	عزز فرصه
Şampiyonluk kazanma	الفوز باللقب

Rövanş karşılaşması	لقاء الإياب
İyi bir performans sergiledi	قدم مردودا جيدا
Hayal ürünü	نسخ الخيال
Ev sahibi takım	أصحاب الأرض
Penaltı vuruşu verdi	منح ضرب جزاء
Ceza verdi	فرض غرامة على
Kuralları çiğnemek	انتهاك اللوائح
ABD açık tenis turnuvası finali	نهائي بطولة أميركا المفتوحة
Uyarı aldı	تلقت تحذيرا
Taktik	نصيحة تدريبية
...ile cezalandırılmasına karar verdi	قرر معاقبتها بـ
Setin kaybedilmesi	خسارة شوط
Sözlü sataşma	الإهانة اللفظية
Taktik almak	الحصول على نصيحة تدريبية
Sayı farkıyla öne geçmek	تقدم بفارق نقاط
Üçlük atış	تصويبة ثلاثية
Basketbol	كرة السلة
ABD profesyonel basketbol ligi	دوري كرة السلة الأميركي للمحترفين
Sonucu eşitledi	عادل النتيجة

Sayı atmak	وأحرز نقطة
Karşılaşmaya ev sahipliği yaptı	استضاف المباراة
Galibiyet serisi	مسيرة انتصاراته
Play off (basketbol) Eleme turu (futbol)	الأدوار الإقصائية
Rekor	رقم قياسي
Kavgaya sahne oldu	تحوّل إلى معركة
Hafif siklet dünya şampiyonası	بطولة العالم للوزن الخفيف
Hafif siklet şampiyonluğu	بلقب بطل الوزن الخفيف
Teslim olmaya zorladı	أجبر على الاستسلام
Güçlü kilitleme hakereti	حركة خنق قوية
Dövüş sanatları	الفنون القتالية
Dövüş ringi	حلبة النزال
Kupa kazandı	أحرز الكأس
Beraberlik golü attı	أحرز هدف التعادل
Kendi kalesine gol attı	أحرز هدفا في مرماه
Topu göğsüyle karşıladı	استقبل الكرة على الصدر

Penaltı kaçırdı	أضاع ركلة جزاء
Gol atmak	سجل هدفا
5-0	خماسية نظيفة
Averaj	فارق الأهداف
Yeşil sahalarda	الملاعب الخضراء
Futbol severler	عشاق كرة القدم
Taç atışı	رمية التماس
Ofsayt pozisyonu	موقف تسلل
Bitiş düdüğü	صافرة النهاية
2-0	هدفين نظيفين
Futbol	كرة القدم
Kafa golü atma	التسجيل برأسية
İlk yarı	الشوط الأول
1-0	هدف دون رد
Topu ağlarla buluşturdu	أودع كرة في شباك
Puanını yükseltti, çıkardı	رفع رصيده
Kaleyi bulmayan şut	تسديدة بعيدة عن المرمى

